

Stenogrammid

VIII Riigikogu, III Istungjärk, täiskogu korraline istung

Kolmapäev, 13.03.1996, 14:00

Toimetatud

Avalduse ja eelnõude üleandmine

1. Päevakorrast

2. Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine

3. Kaitseväe juhataja pensioni seaduse eelnõu teine lugemine

4. Vabariigi Presidendi valimise seaduse eelnõu teine lugemine

5. Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni, mida on täiendatud protokollidega nr 2, 3, 5 ja 8, ning selle lisaprotokollide nr 1, 4, 7, 9, 10 ja 11 ratifitseerimise seaduse eelnõu teine lugemine

(Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (täiendatud protokollidega nr 2, 3, 5 ja 8) ning selle lisaprotokollide nr 1, 4, 7, 9, 10 ja 11 ratifitseerimise seadus)

6. Kindlustusseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine

7. Väärtpaberituru seaduse, kriminaalkoodeksi ja haldusõiguserikkumiste seadustiku muutmise seaduse eelnõu teine lugemine

8. Riigi poolt eraõiguslike juriidiliste isikute asutamise ja nendes osalemise seaduse eelnõu esimene lugemine

9. Maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine

10. Mikroorganismide patendiekspertiisiks deponeerimise rahvusvahelise tunnustamise Budapesti lepinguga ühinemise seaduse eelnõu esimene lugemine

11. Otsuse "Eesti Vabariigi ja Rahvusvahelise Rekonstrueerimis- ja Arengupanga vahelise laenulepingu sõlmimise kohta" eelnõu arutelu

14:00 Avalduse ja eelnõude üleandmine

14:00 Esimees

Juhatus on valmis vastu võtma arupärimisi ja eelnõusid. Vabariigi Valitsus täna seaduseelnõusid üle ei anna. Kolleeg Rein Karemäe, palun!

14:00 R. Karemäe

Lugupeetud Riigikogu esimees, lugupeetud Riigikogu liikmed! Lubage Riigikogu juhatusale üle anda avaldus, mille järgnevalt ette loen: "Käesolevaga palume registreerida Keskerakonna nimekirjas valitud saadikutest liberaal-tsentrismlik fraktsioon järgmises koosseisus: esimees Rein Karemäe, aseesimees Andra Veidemann, liikmed Priit Aidla, Arvo Junti, Krista Kilvet, Tõnu Kõrda, Tiit Made. Teatame, et ülalnimetatud Riigikogu VIII koosseisu liikmed on lahkunud Keskfraktsioonist." Järgnevad nimed ja allkirjad. Avaldus on tehtud Tallinnas, 13. märtsil 1996, alla kirjutanud liberaal-tsentrismide esimees Rein Karemäe.

14:00 Esimees

Juhatus võtab nimetatud avalduse vastu, vaatab läbi ja registreerib selle. Tänan! Kolleeg Vootele Hansen, palun!

14:00 V. Hansen

Austatud härra esimees, auväärne Riigikogu! Kahel Riigikogu liikmel, härra Jüri Adamsil ja minul Isamaaliidu parempoolsete saadikuühendusest, on rõõm üle anda eelnõu, mis räägib Eesti Vabariigi sotsiaalmaksu seaduse § 1 muutmisest. Aitäh!

14:00 Esimees

Nimetatud seaduseelnõu kuulub sotsiaalkomisjoni kompetentsi. Tänan! Kolleeg Olev Raju, palun!

14:00 O. Raju

Lugupeetud kolleegid! Rahanduskomisjoni nimel teen ettepaneku võtta menetlusse riigieelarve seaduse § 24 kehtetuks tunnistamise seadus. See seadus on vajalik selleks, et kui käivitub riigikassa, siis ei tekiks meil juriidilisi vastuolusid. Paragrahvi seadusest väljavõtmine seadust lahjemaks ei tee, sest vajalik osa sellest on reguleeritud sama seaduse §-ga 29.

14:00 Esimees

Nimetatud seaduseelnõu kuulub rahanduskomisjoni kompetentsi. Rohkem sooviavaldusi ei ole. Palun, kohaloleku kontroll. Kohal on 65 Riigikogu liiget, puudub 36.

1. 14:00 Päevakorrast

14:00 Esimees

Austatud kolleegid, mõningad täpsustused tänases päevakorras. Riigikogu juhatusel on laekunud sotsiaalkomisjonilt tema juhataja Endel Eero poolt allakirjutatud ettepanek arvata 8. töönädala päevakorrast välja päevakorrapunkt nr 13, Vabariigi Valitsuse algatatud riiklike elatusrahade seaduse, soodustingimustel vanaduspensione ja väljateenitud aastate pensione käsitlevate õigusaktide muutmise ja täiendamise seaduse eelnõu nr 249. Aluseks on sotsiaalkomisjoni erakorralise istungi protokoll nr 62 13. märtsist. Juhatus on nõus. See on arvatud päevakorrast välja, mitte menetlusest välja. Nagu ma aru saan, keegi hääletamist ei nõua. Austatud kolleegid, me alustame tänast päevakorda seaduseelnõu 213, tulumaksuseaduse muutmise seaduse aruteluga ja jätkame riigikaitsekomisjoni esitatud kaitseväge juhataja pensioni seaduse eelnõu aruteluga. Edasi tuleb seaduseelnõu 218 -- Vabariigi Presidendi valimise seaduse eelnõu -- ning neljandana seaduseelnõu 245, inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu. Siin teeb valitsuspoolse ettekande minister Endel Lippmaa ning Vabariigi Valitsus on palunud kaasettekandeks anda sõna ka Välisministeeriumi büroojuhatajale Aino Lepikule. Edasi jätkame seaduseelnõu 212, kindlustusseaduse muutmise seaduse aruteluga. Siin on valitsus palunud anda sõna kaasettekandeks kindlustusinspektsiooni pearaamatupidajale Einbergile. Järgmine päevakorrapunkt on 219 SE, väärtpaberituru seaduse, kriminaalkoodeksi ja haldusõiguserikkumiste seadustiku muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Kaasettekandeks on Vabariigi Valitsus palunud anda sõna Rahandusministeeriumi talitusejuhatajale Hilma Naaberile. Järgnevalt võtame arutusele 231 OE, Riigikogu otsuse "Eesti Vabariigi ja Rahvusvahelise Rekonstrueerimis- ja Arengupanga vahelise laenulepingu sõlmimise kohta" eelnõu, kusjuures Vabariigi Valitsuse ettepanek on anda sõna kaasettekandeks Rahandusministeeriumi osakonnajuhatajale Agate Daltonile. Järgnevad esimesed lugemised. 244 SE, riigi poolt eraõiguslike juriidiliste isikute asutamise ja nendes osalemise seadus, kaasettekandeks on palutud sõna anda Rahandusministeeriumi osakonna nõunikule Piret Sakhile. 243 SE, maksukorralduse seaduse muutmise seadus. Kaasettekandeks palutakse anda sõna Rahandusministeeriumi osakonnajuhatajale Andres Hundile. Ning tänase päevakorra viimane punkt, 251 SE, mikroorganismide patendiekspertiisiks deponeerimise rahvusvahelise tunnustamise Budapesti lepinguga ühinemise seadus. Kaasettekande teeb selle arutelul majanduskomisjoni liige Juhan Telgmaa. Need on täpsustused, mis mul praegu teile teatada on.

2. 14:00 Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine

14:00 Esimees

Austatud Riigikogu, võtame arutusele Reformierakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnepulti rahanduskomisjoni liikme Rein Voogi.

14:00 R. Voog

Lugupeetud juhatus, lugupeetud kolleegid! Täna on teisel lugemisel Reformierakonna esitatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Kuna põhiküsimused said esimesel lugemisel lahti räägitud, siis ma puudutaksin vaid neid punkte, mis on muutunud. Paragrahvi 3 on juurde tulnud lõik, mis kõlab nii: "kasu residendist füüsilise isiku korteri või elamu koos selle juurde kuuluvate kõrvalhoonetega või suvila või aiamaja müügist, kui füüsiline isik on maksustamisperioodi jooksul müünud vaid ühe nendest või teinud nendega vaid ühe võõrandamistehingu; kasu maksustamisperioodi jooksul enam kui ühe korteri või elamu koos selle juurde kuuluvate kõrvalhoonetega või suvila või aiamaja müügist vaid juhul, kui need varad on olnud füüsilise isiku omandis üle kahe aasta või läinud tema omandisse õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise või eluruumi ostueesõigusega erastamise teel". Sisuliselt on selle paranduse puhul tegu redaktsioonilise täpsustusega, kus välja on jäetud sõnad "alaline või peamine elukoht", sest komisjon leidis, et üsna raske on fikseerida, milline on inimese alaline või peamine elukoht. Muu on praktiliselt sama. Komisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada ja seadus vastu võtta. Aitäh!

14:00 Esimees

Suur tänu, Rein Voog! Kas kolleegidel on ettekandjale küsimusi? Ants Käärma, palun!

14:00 A. Käärma

Täna, härra esimees! Lugupeetud ettekandja! Mul on küsimus pikalt tsiteeritud 8. punkti kohta. See välistab nüüd hoone müügi koos maaga. Kas see ongi niimoodi mõeldud või on juhuslikult sattunud? Nii edaspidi ja ka praegu on olemas selliseid kinnistuid, kus on hooned peal ja maa on kas erastatud või tagastatud ning neid tuleks koos müüa. Kui te selle välistate, kuidas tehakse siis vahet, missugune osa kasumist saadakse maa eest, missugune hoone eest?

14:00 R. Voog

Komisjonis maaküsimus tõesti arutusele ei tulnud, kuna tegu on praegusel hetkel redaktsioonilise muudatusega. Kehtiv tulumaksuseadus ei reguleeri maa müügist saadud tulu, vähemalt mitte selle punkti all.

14:00 Esimees

Täna! Kolleeg Eiki Nestor.

14:00 E. Nestor

Aitäh, härra esimees! Minu küsimus on parandusettepaneku nr 4 kohta, mille austatud ettekandja on ise teinud ja mida komisjon ei ole arvestanud. Kas sa oleks nii hea ja seletaks, mis on selle ettepaneku sisu, ja võib-olla ka seda, kuidas meil praegu kehtiv kord läheb kokku Euroopa panganduses heakskiidetud normide ja tavadega?

14:00 R. Voog

Praegu kehtiva korra kohaselt peaksid kõik Eesti residendid kinni pidama tulumaksu mitteresidentidele makstavatelt intressidelt. Residendist krediidasutuse puhul on määr, mis nad peavad kinni pidama, 10%, teistel residentidel 26%. Esmase tagajärjena toob see endaga kaasa intressitaseme üldise tõusu. Krediidasutustel, kes kasutavad suures osas rahvusvaheliste finantseerimisasutuste poolt pakutavat krediidiressurssi, tõuseb vastavatest laenuprojektidest tulenev intressitulu 11,1% ning ettevõtetele ja kohalikele omavalitsustele, kes on võtnud otse välislaene, suureneb aastane intressikoormus juba 35,1%. Rahvusvaheline panganduspraktika näeb ette, et lepingus fikseeritakse ühtne laenuintress ja kõik muud sellest intressist kantavad kulud, kaasa arvatud võimalikud kohalikud maksud, peab tasuma laenusaaja. Meie olukorras tähendab see järgmist. Oletame, et Eesti pank x on sõlminud krediidilepingu

mingi Soome pangaga y, kus intressiks on fikseeritud näiteks 10%. Vastavalt rahvusvahelisele tavale, mis on ka Euroopa tava, sest Euroopas ei maksustata pankadevahelisi intresse nende intresside makse asukoha maal, saab see Soome pank praegusel hetkel oma 10% igal juhul kätte ja Eesti kommertspank sisuliselt maksab 10% lisaks 10%-le, mis ta maksab soomlastele. Pankade jaoks tähendab laenu raha hinna kasv automaatselt ka seda, et Eesti laenu saajatelt ehk Eesti ettevõtelt nõutakse sisse kõrgemaid intresse, ja see viib üldise intressimäära tõusule Eesti rahaturul.

14:00 Esimees

Täna! Kolleeg Mihkel Pärnoja, palun!

14:00 M. Pärnoja

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus puudutab muudatusettepanekut nr 3, mille on teinud Koonderakonna fraktsioon ja mida juhtivkomisjon ei ole kahjuks arvestanud. Ma saan aru, et ettepanekus võib olla mõningaid puudusi. Ilmselt ei ole võimalik tulust maha arvestada marju, ravimtaimi, kabisid ja seeni, see viitaks nagu naturaalmajapidamisele. Aga kas rahanduskomisjon arutab võimalust seda ettepanekut parandada ja loetelu täiendada, et seda saaks arvestada?

14:00 R. Voog

Jah, komisjonis oli arutusel ka loetelu täiendamine, aga me jõudsime seisukohale, et sellises sõnastuses on see raske. Seal oli, et looduses kasvavad marjad, ravimtaimed, kabisid ja seened. Tekib väga tõsine probleem, kuidas defineerida, kuidas teha vahet, millised on looduses kasvavad marjad ja millised on tööstuslikult kasvatatavad marjad. Eriti just ravimtaimede puhul on praegusel hetkel üsna laialt levinud ravimtaimede tööstuslik tootmine.

14:00 Esimees

Täna! Kolleeg Vootele Hansen.

14:00 V. Hansen

Aitäh! Mul on küsimus parandusettepaneku nr 1 kohta. Kas ma mõistan õieti, et komisjon ei arvestanud seda sellepärast, et seal toodud laste arv on liiga kõrge, et peaks tegema ettepaneku, kus laste arv oleks väiksem?

14:00 R. Voog

Ei, komisjon ei arvanud, et see punkt ei sobi sellepärast, et lapsi on liiga palju või et neid peaks ilmtingimata vähem olema. Komisjon ei arvestanud seda põhjendusel, et soodustus selle seadusparanduse alusel ei pruugi jõuda just nimelt nendeni, kellele see on tegelikult ette nähtud, sest üldjuhul paljulapseliste perede sissetulekud ei ole eriti kõrged. Komisjon leidis, et lastetoetuste puhul jõuab see raha otseselt paljulapselistele peredele. See ongi põhjus, mis pärast komisjon seda ettepanekut ei aktsepteerinud, mitte see, et siin on liiga palju lapsi kirjas.

14:00 Esimees

Täna! Mihkel Pärnojal on teine küsimus kirjas.

14:00 M. Pärnoja

Aitäh! Minu teine küsimus puudutab muudatusettepanekut nr 6. Ma olen täheldanud, et Ülo Uluotsa tehtud ettepanekud on alati asjalikud ja, mis kõige olulisem, nad on kasulikud kohalikele omavalitsusele. Miks rahanduskomisjon ei ole seda ettepanekut arvestanud?

14:00 R. Voog

Rahanduskomisjon oli seisukohal, et esiteks ei ole see selle seaduse eesmärk ja teiseks püütakse siin kohalike omavalitsuste arvel sisuliselt vähendada riigituluseid.

14:00 Esimees

Tänan! Lugupeetud Rein Voog, Riigikogu liikmetel teile rohkem küsimusi ei ole. Austatud kolleegid, avan käsilolevas päevakorraküsimuses läbirääkimised. Palun avaldada arvamust! Ülo Uluots, palun, kõne Riigikogu kõnepuldist.

14:00 Ü. Uluots

Kallid kolleegid! Ma olen jälle siin. Ma leidsin, et tänulikult härra Pärnojale sealt pingist noogutada on liiga vähe. Suur aitäh toetuse eest, härra Pärnoja! See näitab veel kord, et eri ridades istumine ei tähenda veel, et me erinevalt mõtleme. Ma tulin tõesti siia kaitsma oma parandusettepanekut nr 6. Kui te natuke viitsite praegu oma pabereid vaadata, siis näete, et härra Voog pidas siin maha vägeva kõne, kuidas tema jagab selle seaduseelnõuga indulgentsid pankadele, et nad ei satuks topeltmaksustamise alla. Peale selle kaitses ta veel majade ja suvilate müüjaid. Ja nagu Pärnoja väga õigesti ütles, kaitsen mina jälle meie väikelinnu. Neid on ainult kaks või kolm, kus on kehtestatud müügimaks, millega sealsed maksumaksjad satuvad topeltmaksustamise alla. Minu eesmärk on seda topeltmaksustamist vältida, nii nagu härra Voog tahab vältida pankade topeltmaksustamist. Väide, et sellega röövitakse riigikassat, ei pea paika. Härra Voog, võtke paber ja pliiats ning arvutage see välja. Jutt on sentidest, isegi mitte kroonidest. Küsimus on moraalne. Meil ei ole Eesti seaduste järgi õigust maksustada maksumaksjaid topelt. Mu kallid kolleegid, ma loodan, et te mind toetate. Üks hääl on mul olemas, see on härra Pärnoja hääl. Aitäh!

14:00 Esimees

Tänan! Kolleegidel rohkem sooviavaldusi ei ole. Kas võin teha ettepaneku läbirääkimised lõpetada? Austatud Riigikogu liikmed, kes on selle poolt, et lõpetada läbirääkimised? Palun hääletada! Läbirääkimiste lõpetamise poolt on 42 Riigikogu liiget, vastu 3, erapooletuid on 1. Läbirääkimised käsilolevas päevakorrapunktis on lõpetatud. Lõppsõnavõimalus. Härra Voog? Ei soovi. Sellisel juhul, lugupeetud kolleegid, alustame laekunud muudatusettepanekute läbivaatamist. Ma palun kõnepuldi tagasi Rein Voogi. Kokku on laekunud kuus muudatusettepanekut. Neist esimene on Enn Tarto, Indrek Kanniku ja Vootele Hanseni ettepanek, mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Vootele Hansen, palun!

14:00 V. Hansen

Aitäh! Ma soovin, et seda parandusettepanekut hääletataks. Kommentaariks ütlen, et see on Riigikogu poliitiline valik, kas me soovime toetada eesti peret ja eesti lapsi või ei soovi. Minu arvates vajavad ka jõukad lapsed toetust. See, et toetuste andmise korral jõuab raha kiiremini nendeni, nagu me komisjoni esindaja käest kuulsime, on väga sotsialistlik seisukoht ja ma loodan, et Riigikogu enamus selliseid sotsialistlikke mõtteid ei poolda.

14:00 Esimees

Tänan! Kas komisjon kommenteerib?

14:00 R. Voog

Ma kordan komisjoni argumendid veel kord üle. Maksusoodustused sellisel kujul ei pruugi jõuda nendeni, kellele need olid ette nähtud, sest üldjuhul mitmelapselistel peredel või paljulapselistel peredel ei ole sissetulekud just kõige suuremad. Sisuliselt see parandus, kuigi ta võib olla poliitiliselt väga meeldiv, ei too endaga kaasa mingisugust reaalset paljulapseliste perede olukorra parandamist. Samal ajal oli komisjon seisukohal, et kui võtta parandusettepanek selles lõikes, kus räägitakse isikutest, kellel on vähemalt viis nendega koos elavat alaealist päevases õppevormis õppivat kuni 24-aastast last, siis on ka seal kaks konksu. Esiteks ei pidanud komisjon õigeks, et riigi arvel võiks toetada 24-aastasi alaealisi. Teiseks annab see punkti võimaluse viia majandustegevus läbi füüsilisest isikust ettevõtjate, kellel on viis või rohkem nendega koos elavat alaealist last. Nii et see annab ka küllaltki laiad võimalused maksupettusteks.

14:00 Esimees

Täna! Austatud Riigikogu! Panen hääletusele esimese muudatusettepaneku. Selle ettepaneku poolt on 9 Riigikogu liiget, vastu on 29, erapooletuid on 7. Ettepanek ei leidnud toetust. Teine muudatusettepanek on juhtivkomisjonipoolne ja ka täielikult arvestatud. Kolmas muudatusettepanek, autor Koonderakonna fraktsioon, juhtivkomisjon ei ole arvestanud. Eiki Nestor, palun!

14:00 E. Nestor

Aitäh, härra esimees! Palun seda hääletada, kuna ilmselt on tegu programmilise seisukohaga.

14:00 Esimees

Aitäh! Mihkel Pärnoja.

14:00 M. Pärnoja

Aitäh! Enne hääletamist palume seitse minutit vaheaega.

14:00 Esimees

Palun ka kirjalikult. Kas enne hääletamist kuulame ära ka juhtivkomisjoni kommentaari, nii kaua kui saabub kirjalik avaldus? Ei kuula. Vaheaeg seitse minutit, lõpeb kell 14.33. V a h e a e g

14:00 Esimees

Lugupeetud kolleegid! Mõõdukate fraktsiooni poolt palutud vaheaeg on lõppenud ja ma palun ära kuulata juhtivkomisjoni seletuse.

14:01 R. Voog

Aitäh! Juhtivkomisjoni seisukoht oli, et kõigepealt on parandusettepanek natuke vigaselt sõnastatud, sest vabastatakse füüsilisest isikust maksumaksja poolt korjatud jne, mitte nende müügist saadud tulu. Teiseks on väga raske vahet teha looduses kasvavate ja tööstuslikult kasvatatavate vahel. Komisjoni hääletustulemus oli 0 poolt, 4 vastu, 5 erapooletut.

14:01 Esimees

Aitäh! Austatud Riigikogu! Panen hääletusele kolmanda muudatusettepaneku! Selle ettepaneku poolt on 32 Riigikogu liiget, vastu 13, erapooletuid on 5. Ettepanek leidis toetust. Kolleeg Jaanus Männik, palun, protseduuriline küsimus.

14:01 J. Männik

Aitäh, härra esimees! Ma vabandan, aga õigel ajal mu pult ei töötanud. Ma palun panna hääletusele teine muudatusettepanek ja palun sellele vastu hääletada.

14:01 Esimees

Aitäh! Lugupeetud kolleegid, kuna tegemist oli võib-olla tõesti tehnilise rikkega, siis ma palun teid kolleegi avaldusse mõistvalt suhtuda. Niisiis, Jaanus Männik on palunud panna hääletusele teise muudatusettepaneku. Kas juhtivkomisjon kommenteerib seda?

14:01 R. Voog

Ainult niipalju, et tegu on redaktsioonilise muudatusega ja komisjoni hääletustulemus oli 5 poolt, 1 vastu, 2 erapooletut.

14:01 Esimees

Austatud Riigikogu! Panen hääletusele teise muudatusettepaneku. Selle ettepaneku poolt on 28 Riigikogu liiget, vastu 19, erapooletuid on 6. Ettepanek leidis toetust. Neljas muudatusettepanek, autor Rein Voog, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata.

14:01 R. Voog

Lugupeetud esimees! Ma soovin selle enda nimel panna hääletamisele. Põhjuseks on just nimelt intressitaseme üldine tõus ja Eesti laenusaajale antava raha hinna suurenemine. Komisjoni seisukoht oli, et sellist täiendit ei ole siia vaja, kuna selle korra ja tingimused kehtestab rahandusminister. Hääletustulemus oli komisjonis 1 poolt, 3 vastu ja 5 erapooletut.

14:01 Esimees

Täna! Austatud Riigikogu! Panen hääletusele neljanda muudatusettepaneku. Selle ettepaneku poolt on 11 Riigikogu liiget, vastu on 31, erapooletuid on 3. Ettepanek ei leidnud toetust. Viies muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt ja on täielikult arvestatud. Kuues muudatusettepanek, autor Ülo Uluots, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Ülo Uluots, palun!

14:01 Ü. Uluots

Palun hääletada seda ettepanekut. Kommentaarid on stenogrammis.

14:01 Esimees

Täna! Komisjon, palun!

14:01 R. Voog

Komisjon arutas seda ja leidis, et siin on tegemist riigitulude vähendamisega kohalike omavalitsuste arvel. Hääletamistulemus oli 0 poolt, 7 vastu, 2 erapooletut.

14:01 Esimees

Täna! Austatud Riigikogu! Panen hääletusele kuuenda muudatusettepaneku. Kuuenda muudatusettepaneku poolt on 29 Riigikogu liiget, vastu 21, erapooletuid on 3. Ettepanek leidis toetust. Austatud Riigikogu, sellega on kõik muudatusettepanekud läbi vaadatud. Ma küsin üle juhtivkomisjoni otsuse.

14:01 R. Voog

Aitäh! Komisjon nägi ette sellist varianti, et juhul kui hääletatakse sisse üks või mitu sellist parandusettepanekut, mida komisjon ei ole aktsepteerinud, siis palume nende redigeerimiseks eelnõu teine lugemine katkestada. Parandusettepanekute tähtaeg on esmaspäev, 18. märts kell üheksa.

14:01 Esimees

Kas see on juhtivkomisjoni otsus?

14:01 R. Voog

Jah.

14:01 Esimees

Aitäh! Sellisel juhul, austatud kolleegid, on käsiloleva päevakorrapunkti arutelu katkestatud. Ma kordan üle: muudatusettepanekud palun esitada 18. märtsiks kella üheksaks rahanduskomisjoni.

3. 14:00 Kaitseväge juhataja pensioni seaduse eelnõu teine lugemine

14:00 Esimees

Austatud kolleegid, võtame arutusele riigikaitsekomisjoni algatatud kaitseväge juhataja pensioni seaduse eelnõu. Teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnepulti riigikaitsekomisjoni esimehe Peeter Lorentsi.

14:00 P. Lorents

Austatud juhataja, lugupeetud kolleegid! Täna ma palun viivuks teie tähelepanu selleks, et käsitleda teisel lugemisel kaitseväge juhataja pensioni määramiseks vajalikku eelnõu. Juhin teie tähelepanu

asjaolule, et kaitseväge juhataja näol on tegemist nn põhiseadusliku institutsiooniga, nagu näiteks õiguskantsler, nagu näiteks Vabariigi President ja muud taolised ametimehed, kes pannakse paika Riigikogus. Antud olukorras on selle põhiseadusliku institutsiooni sotsiaalsed tagatised reguleerimata. Kahjuks ei ole see ka ainuke, kuid loota, et kuskilt tekiks lähemas tulevikus kõikehõlmav seadus, on natuke ennatlik. Sellest tulenevalt on riigikaitsekomisjon esitanud teile seaduseelnõu, mis on läbinud esimese lugemise ja millele on laekunud ka parandusettepanekud. Riigikaitsekomisjon on seisukohal, et pidades silmas Eesti sisepoliitilist olukorda ja võimalikku välispoliitilist kahju, oleks otstarbekas see seadus siiski täna vastu võtta. Meenutan seejuures veel mõningaid seiku. Nimelt seda, et kõnealuse seaduse suhtes võttis omal ajal seisukoha ka Vabariigi Valitsus, kes ei soovinud, et seadus käsitleks ühe konkreetse isiku pensioni määramist, vastandina sellele, mida oli omal ajal soovitanud sotsiaalkomisjon. Sellest tulenevalt muutus omal ajal tekst ja nüüdne tekst ongi niisugune, mida me võiksime nimetada institutsiooni pensioniga seotud küsimuse lahendamiseks. Juriidiliselt tundub, et esitatav seaduseelnõu selles versioonis, nagu ta teie ees on, on koos arvestatud parandustega normitehniliselt ja juriidiliselt täiesti kõlblik vastu võtta. Me oleksime kaunistuseks üllatunud, kui tekiks puhtjuriidilisi vastuväiteid ühele või teisele sättele seaduse tekstis. Nagu ma kord mainisin, on riigikaitsekomisjon käsitlenud ka mitmeid parandusettepanekuid. Need on arvesse võetud. Sellest tulenevalt ei näe riigikaitsekomisjon praegu põhjust, mis peaks takistama seaduse teise lugemise kiiret lõpetamist ja seejärel seaduse vastuvõtmist. Tänan!

14:00 Esimees

Suur tänu, Peeter Lorents! Kas kolleegidel on ettekandjale küsimusi? Ülo Uluots, palun!

14:00 Ü. Uluots

Suur tänu! Härra Lorents! Ma loen § 3 lõikest 4, et pensione hakkab määrama kaitseminister. Kahju, et siin ei ole härra Vilosiust, kuidas tema suhtuks sellesse. Ma leian, et ei ole õige anda ühele ministrile õigus määrata pensione. Me peaksime andma kõigile ministritele õiguse määrata pensione, siis oleks asi demokraatlik. Kuidas te suhtute sellesse, et kaitseminister võtab üle sotsiaalministri, ma ütleksin isegi rohkem, Riigikogu ja valitsuse ülesande? Kas ei võiks selle õiguse anda kõigile ministritele?

14:00 P. Lorents

Tänan, härra Uluots! Ma ei ole kunagi kahelnud teie oskuses lugeda eestikeelset teksti ja olen veel kord saanud veenduda, et see peab paika. Samas aga juhin teie tähelepanu esimese lugemise ajal toimunud arutelule, kus küsimuste esitamise käigus tuli esile niisugune moment, et kõnealuse põhiseadusliku institutsiooni pension peaks ilmselt olema sätestatud lõplikult niisuguse aktiga, millele kirjutab vähemalt alla vastava valitsusala minister, seega kaitseminister. Ja kui te nüüd loete seda teksti ka mõni rida eespool, siis on seal niimoodi paigas, et dokumente, mis on selle pensioni määramiseks vajalikud, valmistavad ette Kaitseministeeriumi ametnikud ja lõpliku vormi oma allkirja näol annab siis vastavale asjakohasele otsusele vastava valitsusala minister ehk kaitseminister.

14:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Vootele Hansen, palun!

14:00 V. Hansen

Aitäh! Austatud ettekandja! Mul on küsimus § 3 lõike 1 kohta, kus on öeldud, et 75% tema kuuametipalgast. Kas siin mõeldakse viimast ametipalka, mõeldakse seda palka, mida ta enam ei saa, olles pensionil? Või mõeldakse kaitseväge juhataja ametipalka jooksva hetkel? Järgmise lõike järgi võiks arvata nii.

14:00 P. Lorents

Te olete täiesti õieti aru saanud, niimoodi seda tulebki tõlgendada.

14:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Ülo Uluots, teine küsimus.

14:00 Ü. Uluots

Suur tänu! Härra Lorents! Lugesdes seda seaduseelnõu, tuleb mulle kangesti meelde meie minevik seitse-kaheksa aastat tagasi, mil vastavalt nomenklatuurile olid ette nähtud personaalpensionid. Kas ei oleks õigem võtta see seaduseelnõu tagasi ja te valmistaksite ette personaalpensionide seaduse Eesti riigi jaoks?

14:00 P. Lorents

Tänan, härra Uluots! Teil on alati olnud väga häid ja originaalseid mõtteid, aga kahjuks Eesti Vabariigis see kategooria, mida te nimetasite sõnaga "nomenklatuur", ei ole vist seaduses kuidagi formuleeritud. Samas julgen meenutada, et on küll teatavad institutsioonid, sealhulgas Vabariigi President, Riigikogu liikmed, kelle pensionid on eraldi seaduses määratletud. Ma ei näe mingisugust põhjust, et hakata nii auväärsete inimeste tarbeks pensioniseadusi veel kuidagipidi korrigeerima. Usun, et praegu arutatav seaduseelnõu ainult kaunistab seda rida, nimelt põhiseaduslike institutsioonide pensionide määramise korda. Suur tänu teile toreda küsimuse eest!

14:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Lembit Arro, palun!

14:00 L. Arro

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Minu arusaamise järgi on võetud pensionimäär 75% Riigikogu liikme praegu kehtivast pensionimäärast. Kui praegune Riigikogu võtab järgmise Riigikogu jaoks vastu teistsuguse pensionimäära, kas see eeldab siis, et tuleb korrigeerida ka kaitseväe juhataja pensionimäära?

14:00 P. Lorents

Mingit automaatselt toimivat sidet see seadus loomulikult sätestama ei hakka.

14:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Mihkel Pärnoja.

14:00 M. Pärnoja

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja! Selle seaduseelnõu § 3 lõige 3 ütleb, et käesolevas seaduses tähendatud pensionimäärad arvutab ja maksab Kaitseministeerium riigieelarvest eraldatud summadest. Kas riigikaitsekomisjon on kontrollinud, kas need summad on riigieelarvest eraldatud või ei ole?

14:00 P. Lorents

Riigikaitsekomisjon niisugust kontrolli teinud ei ole, kuid provisorsete hinnangute järgi tundub, et nende summadega küsimusi ei teki.

14:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Ülo Peets, palun!

14:00 Ü. Peets

Tänan, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma küsiksin § 3 lõike 4 kohta ja tahaksin saada täiendavat infot. Lause esimene osa, et käesoleva seaduse alusel pensioni määramiseks esitatakse avaldus, on pisut kahtemoodi mõistetav. Me kõik mõtleme küll niiviisi, et avalduse esitab see, kes pensioni taotleb, aga seda võib ka pisut teisiti mõelda. Avaldus esitatakse, aga kelle poolt? Kas siin ei või hiljem tekkida arusaamatusi?

14:00 P. Lorents

Mulle tundub, et siin ei teki arusaamatusi. Jutt on ikkagi konkreetsest persoonist, kes hakkab pensioni taotlema.

14:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Mihkel Pärnoja, teine küsimus.

14:00 M. Pärnoja

Aitäh! Ma arvan ka, et küsimus ei ole rahas endas. Pigem on küsimus selles, kas riigieelarves on vastavaks otstarbeks raha eraldatud või mitte, sest Riigikogu näeb riigieelarve vastuvõtmisel ette, mis otstarbeks valitsus võib raha kasutada, mis otstarbeks mitte. Teine küsimus puudutab aga seaduse jõustumist. Kas riigikaitsekomisjon peab selle eelnõu puhul silmas seaduse jõustumist tavalises korras või on sellega kiirem?

14:00 P. Lorents

Riigikogu riigikaitsekomisjon on seisukohal, et loomulikult on selle küsimusega kiire. Aga ma arvan, et seda saab lahendada töö käigus ja seadus trükitakse Riigi Teatajas lihtsalt mitte kõige viimases järjekorras. Sellest tulenevalt langevad need ajalised küsimused võib-olla ära. Aga juhin ka tähelepanu, et meil on mõningane delikaatne moment olemas. Nimelt kukub märtsikuus kell ja vähe aega on jäänud tähtajani, millal lõpetatakse presidendi poolt ettenähtud raha maksmine.

14:00 Esimees

Tänan! Kolleegidel ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Austatud kolleegid, avan selles päevakorraküsimuses läbirääkimised. Palun avaldada arvamust! Tabloo on tühi, kas võime lugeda läbirääkimised peetuks ja lõpetatuks? Tänan! Läbirääkimised on lõpetatud. Lõppsõnavõimalus. Härra Lorents? Ei soovi. Lugupeetud kolleegid, nimetatud seaduseelnõule on laekunud ka muudatusettepanekuid. Ma palun Peeter Lorentsi tagasi kõnepulti, et need läbi vaadata. Esimene muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt ja eelnõu algataja on seda täielikult arvestanud. Teine muudatusettepanek, autor Vootele Hansen, komisjoni seisukoht on arvestada sisuliselt. Vootele Hansen ei protesti. Kolmas ja neljas muudatusettepanek on komisjonilt ja on täielikult arvestatud. Viimane, viies muudatusettepanek on samuti juhtivkomisjonilt ja on eelnõusse sisse viidud. Austatud kolleegid, sellega on läbi vaadatud kõik laekunud muudatusettepanekud ja ma palun juhtivkomisjonil korrata oma ettepanekut.

14:00 P. Lorents

Komisjon on seisukohal, et pärast teise lugemise lõppemist ja muudatusettepanekute käsitlemist seadus vastu võtta.

14:00 Esimees

Lõpphääletusele panna?

14:00 P. Lorents

Jah.

14:00 Esimees

Tänan! Austatud Riigikogu! Panen lõpphääletusele riigikaitsekomisjoni algatatud kaitseväge juhataja pensioni seaduse vastuvõtmise. Palun võtta seisukoht ja hääletada! Nimetatud seaduse vastuvõtmise poolt on 16 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Seadus on 16 häälega vastu võetud.

4. 14:00 Vabariigi Presidendi valimise seaduse eelnõu teine lugemine

14:00 Esimees

Austatud Riigikogu, võtame arutusele Vabariigi Valitsuse algatatud Vabariigi Presidendi valimise seaduse eelnõu. Teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnepulti justiitsminister Paul Varuli.

14:00 P. Varul

Esimees, lugupeetud Riigikogu liikmed! Vabariigi Presidendi valimise seaduse eelnõule tehtud parandusettepanekud on täpsustavad, vormilist laadi ja kõigi puhul langevad ka eelnõu algataja, valitsuse esindaja seisukohad ja juhtivkomisjoni seisukohad ühte. Selles mõttes ei ole mul midagi olulist täiendavalt kommenteerida. Küll aga tuleks omakorda täpsustada parandusettepanekut 14. See on Liia Hänni ettepanek, mida komisjon on arvestanud täielikult ja algataja on toetanud. Siin on jutt sellest, et kui ükski kandidaat ei osutu valituks, kui kõik hääletamisvoorud on ka valimiskogus läbitud, siis toimub presidendi valimine vastavalt käesoleva seaduse § 3 lõike 2 alapunktile 3. See on ebatäpne, see toimub ikka vastavalt käesolevale seadusele, aga selles paragrahvis nimetatud tähtajal. Seda tuleb vormiliselt täpsustada, sisuliselt ei ole selle ettepaneku vastu. Paragrahvis 3 on täpsustused, mis on aktsepteeritud. Sellest oli ka eelmisel lugemisel juttu ja seda tuleb ainult tervitada, et tekst on selgemaks saanud. Need ettepanekud, mis puudutavad näiteks § 19 ja 20 ja mille järgi Riigikogu esimees peaks asendatama Vabariikliku Valimiskomisjoni esimehega, on põhjendatult jäetud arvestamata sellepärast, et põhiseaduse § 79 kohaselt teeb seda siiski Riigikogu esimees ja me ei saa siin seaduses teistmoodi otsustada, kui põhiseaduses kirjas on. Nii nagu esimeselgi lugemisel juttu oli, saab see seadus küllaltki täpsed piirid põhiseadusest ja enamiku põhiküsimuste otsustamisel ei ole enam ka seadusandja vaba, vaid peab neid piire arvestama.

14:00 Esimees

Suur tänu, härra minister! Kas Riigikogu liikmetel on ministrile küsimusi? Toomas Alatalu.

14:00 T. Alatalu

Lugupeetud Riigikogu juhataja, lugupeetud härra minister! Mina kahjuks teie optimismi selle seaduse suhtes ei jaga. Kinnitan jätkuvalt, et see on kirjutatud konkreetseid persoone ja nende huve silmas pidades ning samal ajal on praeguses variandis tegemist ka võimude lahususe printsiibi rikkumisega. Ma pean lisaks oma parandusettepanekutele antud juhul silmas § 14, mis puudutab Riigikogu kokkukutsumist. Siin tuuakse millegipärast, kuigi see peaks olema Riigikogu asi, mängu Vabariigi Valitsus, kellel lastakse teha ettepanekuid Riigikogu esimehele. Sellega ühenduses viitan ma põhiseaduse IV peatüki "Riigikogu" §-le 68, kus on kirjas: "Riigikogu erakorralised istungjärgud kutsuvad kokku Riigikogu esimees Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse või vähemalt viiendiku Riigikogu koosseisu ettepanekul." Siit minu küsimus: miks õigus, mis kuulub ka Riigikogu viiendikule koosseisule, selles seaduseelnõus kirjas ei ole? Miks antakse see õigus ainult valitsusele?

14:00 P. Varul

Sinu nimetatud paragrahvi kohaselt on siiski valitsusel ka see õigus. Otsustamise küsimus, ma ei näe siin mingisugust väga põhimõttelist probleemi. Võib teha parandusettepaneku ja otsustada kuidagi teistmoodi, aga valitsusel on siiski õigus teha ettepanek ja erakorralised istungjärgud ju üldjuhul toimuvadki valitsuse ettepanekul, nii nagu teie praktika näitab. Kui me ajaliselt hakkame mõtlema, et 6. oktoobril saab presidendi volituste tähtaeg täis ja 60 päeva enne seda või hiljemalt 10 päeva enne seda peab valimine toimuma, siis on vägagi tõenäoline, et see võib toimuda ka augustis, sest ilmselt peaks varuma aega ka selleks võimaluseks, kui tekib vajadus valimiskogu kokku kutsuda, et õigeaks ajaks jõuda president ära valida, ma mõtlen 6. oktoobrit. Niisiis on ju päris normaalne, et valitsus võiks selle ettepaneku teha. Aga ma ei näe selles nii suurt probleemi. Kui te teete parandusettepaneku, et kellegi teise ettepanekul -- siin saaks kõne alla tulla vähemalt viiendik Riigikogu koosseisu, sest vaevalt oleks otstarbekas sätestada see kokkukutsumine Vabariigi Presidendi ettepanekul --, siis võib see mõeldav olla.

14:00 Esimees

Täna! Toomas Alatalu, teine küsimus.

14:00 T. Alatalu

Lugupeetud spiiker, lugupeetud härra minister! Ma juhin oma kolleegide tähelepanu sellele, et see on põhimõtteline küsimus. See tähendab, kas Riigikogu annab oma õigused ära mingisugusele valitsusele või mitte. Riigikogu peab ikkagi oma õiguste eest seisma. Minu teine küsimus. Kui me tuletame meelde presidendi valimisi siin saalis 1992. aastal, siis need viis läbi Vabariigi Valimiskomisjoni esimees. Ma

palun põhjendada, miks ei saa uuesti kasutada seda protseduuri, mis on kord juba läbi viidud. Riigikogu esimees ei ole nii või teisiti neutraalne isik ja osaleb ka ise hääletamisel.

14:00 P. Varul

Esimese väite juurde veel, et vaevalt saab teie enda kaudu nimetatud valitsust nimetada mingisuguseks valitsuseks. Ja valitsusel on õigus teha ettepanek. Nii et see on otsustamisküsimus. Teine pool küsimusest puudutab § 6 lõiget 1. Eelmine kord me käsitlesime seda. Paragrahvi 6 lõige 2 näitab, millal Riigikogu esimees ei juhata Riigikogu istungit. Kui Riigikogu esimees, kes juhatab esimest istungit, on pärast teises hääletusvoorus ise kandidaat, siis tekib küsimus, kuidas ta ikkagi saab mõjutada. Niimoodi võib ju mõtet veel edasi arendada ja öelda, et praegune Riigikogu esimees -- ma vabandan, aga ma arendan Toomas Alatalu mõtet loogiliselt edasi -- teeb iga päev endale valimispropagandat, kui ta meeldivalt ja toredasti teie ees esineb. Siis tuleks juba sätestada seaduses ka niimoodi, et pool aastat enne presidendivalimisi ei tohi see, kes kavatseb kandideerida, iga päev siin ees olla jne. Ma tahan öelda, et see ei ole tõsiselt argumenteeritud kahtlus, härra Alatalu, ja praktiline vastus tuleneb ka § 6 lõikest 2.

14:00 Esimees

Täna! Kolleeg Mihkel Pärnoja.

14:00 M. Pärnoja

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus puudutab § 3 lõiget 1, kus on kirjas põhiseadusest tulenev formuleering, et Vabariigi Presidendi korraline valimine toimub varemalt 60 ja hiljemalt 10 päeva enne Vabariigi Presidendi ametiaja lõppemist. Kas te ei annaks õiguslikku tõlgendust mõistele "valimine"? Seaduse teksti järgi võib aru saada kahte moodi -- et see on protseduur, mis on ajas kestev, ja samal ajal võib seda teatud mõttes käsitleda kui tulemust. Milline on selle sätte tähendus? Kui tegemist on protseduuriga, siis on ajaliselt tema toimumist väga raske määratleda.

14:00 P. Varul

See on tõepoolest põhiseaduse tekst ja mina olen sellest niimoodi aru saanud, et varemalt 60 päeva tähendab, et enne ei tohi valimistega alustada, ja hiljemalt 10 päeva enne tähendab, et valimine ei tohi jääda ka hiljemaks. Küsimus on nüüd tõepoolest selles, mis see hiljemaks jäämine tähendab, kas tuleb arvestada, et viimane, valimiskogu teine hääletusvoor peab olema toimunud hiljemalt 10 päeva enne 6. oktoobrit. See peab olema ühtaegu toimunud hiljemalt 10 päeva enne 6. oktoobrit ja samal ajal ei tohi Riigikogus esimene valimisvoor toimuda varem kui 60 päeva enne 6. oktoobrit.

14:00 Esimees

Täna! Kolleeg Aap Neljas.

14:00 A. Neljas

Lugupeetud härra minister! Minu küsimus puudutab ühte küsimust, kus põhiseaduskomisjonis on ilmselt jäetud valitsuse seisukoht muutmata. Nimelt see, et juhul kui valimine kandub üle valimiskogusse, siis saadavad kohalikud omavalitsused sinna oma esindajaid. Arvestades, et see on jäänud valitsuse esitatud projektis muutmata, tahaksin ma teada, kuidas valitsus jõudis sellisele järeldusele, et kui 10 000 Eesti kodanikku võivad saata ühe esindaja, siis näiteks Tallinnas mitusada tuhat võivad saata ainult kolm esindajat valimiskogusse. Kuidas see on vaadeldav selle põhimõtte taustal, millele Eesti valimiseseadused on siiaaani üles ehitatud, nimelt proportsionaalse esindatuse põhimõttele?

14:00 P. Varul

See põhimõte tuleneb jällegi põhiliselt §-st 79, kus on lause: "Iga kohaliku omavalitsuse volikogu valib valimiskogusse vähemalt ühe esindaja, kes peab olema Eesti kodanik." Vähemalt ühe esindaja, see on ette antud. Nüüd tekib tõepoolest küsimus, et igast ühest võibki tulla üks. Siinne valik tähendab seda, et näiteks Tallinnast saab siiski rohkem, aga mitte proportsionaalselt. Põhiseadus ütleb, et vähemalt üks, see ei viita proportsionaalsele esindatusele. Kui on vähemalt üks, siis võib olla ka rohkem. Mis on

otstarbekas? Otstarbekas on tõepoolest suuremates kohaliku omavalitsuse üksustes esindatust mõnevõrra suurendada ja see on teatud mõttes valiku küsimus selles mõttes, et valimiskogu ei ole otstarbekas teha ka väga suurt. See on mingil määral otsustamise küsimus ja loomulikult ei saa öelda, et need, mis siin on pakutud, on ainuõiged. Lähtutud on aga just sellest, et vähemalt üks. Samal ajal tuleb vaadata seda osakaalu ka, et kui valimiskogus on 101 Riigikogu liiget, ju ei ole siis põhjendatud valida tuhat esindajat volikogudest, muidu läheb volikogude esindajate osakaal väga suureks.

14:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Aap Neljas, teine küsimus.

14:00 A. Neljas

Härra minister! Kahtlemata me saame kõik aru, et täielikku proportsionaalsust on siin võimatu taotleda, kuid siiski oleks mõttekas järgida seda põhimõtet veidi rohkem. Teiselt poolt on põhiseaduses öeldud, et kodanikud on võrdsed, ja järelikult peaks neil olema võrdne võimalus mõjutada presidendi valimisi, sõltumata elukohast. Kas valitsus ei leia, et kui linnade esindus oleks näiteks Tartul viis ja Tallinnal 10, siis mõjutaks see siiski oluliselt Riigikogu liikmete ja omavalitsuste esindajate vahekorda?

14:00 P. Varul

Jutt ei saa olla olulistest suurusjärgudest. Praeguse gradatsiooni puhul tulebki ju suurematest linnadest esindajaid mõnevõrra rohkem. Küsimus on, kui palju rohkem. Seaduses ei ole vist otstarbekas anda teist kriteeriumi kui hääleõiguslike Eesti kodanike arv, mitte võtta eraldi Tartu ja Tallinn. Seda võib veel peenendada, aga valitsus vähemalt leidis, et sellel ei ole mõtet. Põhiseaduses on säte, et igaühelt vähemalt üks, pluss siis suurematest mõnevõrra rohkem. Ja see "mõnevõrra" on seal tõesti natuke otsustamise küsimus.

14:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Vootele Hansen.

14:00 V. Hansen

Aitäh, härra esimees! Austatud minister! Mina küll ei poolda eriti proportsionaalsusel põhinevat süsteemi, aga ma küsin, kas Vabariigi Valitsus teab üldse, kui palju on mingi omavalitsusüksuse piirkonnas hääleõiguslikke Eesti kodanikke? Ma arvan, et pool miljonit Tallinnas kindlasti ei ole.

14:00 P. Varul

Aga milles küsimus on?

14:00 V. Hansen

Kas Vabariigi Valitsus teab üldse, kui palju on mingis omavalitsuse piirkonnas hääleõiguslikke Eesti kodanikke?

14:00 Esimees

Näiteks Tallinnas.

14:00 P. Varul

Teab küll. Mul ei ole see siia välja kirjutatud, aga koostajale ma esitasin küsimuse, et mida see siis tegelikult tähendab, ja selle kohta on andmed olemas.

14:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Mihkel Pärnoja.

14:00 M. Pärnoja

Aitäh! Praeguses seaduseelnõus ei eristata korraliste ja erakorraliste valimiste protseduuri. Samal ajal võivad toimuda erakorralised valimised ka siis, kui president jääb valimiskogu teises hääletusvoorus valimata. Minu küsimus puudutab erakorraliste valimiste protseduuri. Kas ka valimiskogu koostamine toimub uuesti ja kogu protseduur tuleb läbi käia või on siin mingid erandid?

14:00 P. Varul

Ei, see seadus tõesti ei eelda selles mõttes erandeid. Kui näiteks läheb uuesti valimisele, siis toimub see ikka sama reeglistiku järgi. Paragrahvis 3 on näidatud valimisaeg, lõikes 1 see, millal on korralised valimised, lõikes 2 -- millal toimub erakorraline valimine. Protseduuriliselt aga enam ei ole erireegleid sõltuvalt sellest, kas on § 3 lõike 1 või 2 alusel.

14:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Eiki Nestor.

14:00 E. Nestor

Aitäh, härra esimees! Austatud härra minister! Minu küsimus lähtub põhiseadusest. Nimelt on Riigikogu liige, sõltumata sellest, kuidas ta on siia sattunud vastavalt valimistele, teatavasti oma otsustustes vaba. Sama vabad oleme oma otsustustes ka siis, kui me valime presidenti esimestes voorudes. Kui jõutakse viimase tuurini, kui Riigikogu ei saa presidendi valimisega hakkama, siis tulevad ka omavalitsuste esindajad. Omavalitsuste esindajate kohta ei ole öeldud, et nad oleksid oma otsustustes samal tasemel vabad nagu Riigikogu liikmed. Kas siin ei teki probleemi? Ma kardan, et mõni tõsine mees võib hakatagi üle päeva oma koduvallas käima ja vallavolikogu hakkab ühekaupa hääletama, keda see mees peab siin hääletama.

14:00 P. Varul

Nad on oma otsustustes vabad selles mõttes, et kuskilt ei tulene ka ju vastupidist. Selles mõttes on neil hääletamisõigus nii nagu Riigikogu liikmetel. Küsimus viitab sellele, kuivõrd nad tegelikult on vabad. Tegelikult on niimoodi, et loomulikult ei ole nad kohustatud täitma näiteks volikogu otsuseid. Kaudne mõjutamine käib nagunii, ka Riigikogu liikmed lepivad ju kokku ja arutavad mingil määral. See on oluline poliitiline küsimus, kus vaba olek on teatud mõttes suhteline. Aga kindlasti on siiski nii Riigikogu liikmed kui ka valimiskogu liikmed sõltumatud oma otsuses ja hääletamises.

14:01 Esimees

Tänan! Kolleeg Ülo Uluots.

14:01 Ü. Uluots

Ma tänan! Härra Varul, ma jätkan sealt, kus eelmine küsija lõpetas. Õpetage mind, kuidas ma pean läbi viima protseduuri linnavolikogus, kui me hakkame valima valijameest. See tähendab, et sellisel juhul tuleksid valijamehe valimisel üles kandidaadid, kes hakkavad kaitsma igaüks eraldi presidendikandidaati, ja siis vastavalt sellele volikogu valib, keda ta sinna saadab. Sellepärast ei ole see, et see mees on täiesti vaba, õige, sest ta ei ole linnarahva valitud, vaid on volikogu valitud. Minu arusaamise järgi valijamees, nii nagu Ameerikaski, läheb välja kindla ülesandega valida see ja see kandidaat. Nii et selle koha pealt teil ei ole õigus, härra minister, kuigi te olete tark mees.

14:01 P. Varul

Põhiseadus seda siiski ei eelda. Ja selle seaduse tekst ka ei eelda, siis tuleks seadust kardinaalselt muuta. Tekib küsimus, kuidas see põhiseadusega kooskõlas on. Selle seaduse tekst viitab ju sellele, et kui me vaatame kandidaatide ülesseadmist valimiskogus, siis on kandidaadi ülesseadmise õigus vähemalt 21 valimiskogu liikmel. Mida see tähendab? Kandidaadi seavad üles valimiskogu liikmed, nad ei saa mandaati volikogust. Kui te peate seda oluliseks, siis võiks tõepoolest isegi sätestada, aga sätestada just nii, et nad ei ole volikogu valijamehed, vaid on oma otsustes vabad. Muidu oleks ju hoopis teistsugune olukord tekkinud, siis tuleks teistmoodi sätestada. Kujutame ette, et iga volikogu esindaja saab valijamehena ülesande kaasa, et ta peab presidendikandidaadina toetama just seda ja

seda meest. Siis tuleks anda igale volikogule oma presidendikandidaadi ülesseadmise õigus ja siis saab valijamees seda tahet juba realiseerida. Võib teistmoodi, aga siis oleks pidanud olema niimoodi, et enne on presidendikandidaadid kuidagi teisiti üles seatud ja volikogud juba annavad oma esindajale mandaadi, et vaat sina lähed ja hääletad meie esindajana tolle ja tolle kandidaadi poolt. Iseenesest võiks see nii olla, härra Uluots, ma möönan, et see on täitsa mõeldav süsteem, aga meil see ei ole nii.

14:01 Esimees

Tänan! Kolleeg Eiki Nestor, teine küsimus.

14:01 E. Nestor

Aitäh, härra esimees! Austatud härra minister! Ma jätkan sedasama dispuuti, mis meil on siin tekkinud. Ma arvan, et meil on vaja see seadus ruttu vastu võtta, sest sügisel tuleb ju presidenti valida. See on üks koht, mis tekitab võib-olla tõsisemaid kartusi põhiseaduse suhtes, sest teatud määral me teeme praegu nagu vallad ka parteideks, et Emmaste mehed otsustasid nii, aga Koonderakond otsustas naa. See ongi see kartus. Kuidas teie arvates võiks selle kartuse seadusest kõrvaldada, et ei tekiks probleeme seaduse väljakuulutamisel?

14:01 P. Varul

Jah, see probleem on põhiseadusse sisse kodeeritud. Ei ole minu asi kritiseerida põhiseadust, aga kui me asume mõtteid arendama ja ettevalmistustöid tegema põhiseaduse võimalikuks parandamiseks, siis tuleks see koht väga tõsiselt läbi mõelda. Minu arvates see süsteem tingibki vastuolusid, sest loomulikult võidakse volikogudes ühte või teist esindajat valides ilmselt pidada silmas ka konkreetset presidendikandidaati, keda üks või teine võiks toetama hakata. Võib-olla sellest sõltub omakorda, keda valitakse esindajaks. Kui ühelt poolt on Riigikogu liikmed ja Riigikogu töötab erakondlikul põhimõttel ning samal ajal tulevad teised valimiskogu liikmed, kus ei ole selgelt sätestatud erakondlikku põhimõtet, siis see tingibki niisuguse süsteemi, mida minul on raske toetada. Aga me peame praegu põhiseadusest lähtuma ja me ei saa seda mängumaad muuta laiemaks, kui põhiseaduses on ette kirjutatud.

14:01 Esimees

Tänan! Toomas Alatalul on vist ka kirjalik küsimus.

14:01 P. Varul

Kirjalik küsimus: "Kuidas saab Riigikogu esimees automaatselt valimiskogu esimeheks? Ilmselt tuleks homme Riigikogu esimees valida ka valimiskogu esimeheks." Ei ole nii, ta ei saa automaatselt valimiskogu esimeheks. Valimiste korraldaja on vastavalt §-le 4 Vabariigi Valimiskomisjon ja Riigikogu esimehel on siin omad funktsioonid. Teatud juhtudel ta võib istungit juhatada, kui ta ise ei kandideeri, ja ta kutsub kokku valimiskogu. See viimane tuleneb juba põhiseadusest.

14:01 Esimees

Suur tänu, härra minister! Riigikogu liikmetel teile rohkem küsimusi ei ole. Kaasettekandeks palun Riigikogu kõnepulti põhiseaduskomisjoni liikme Liia Hänni.

14:01 L. Hänni

Härra juhataja, lugupeetud kolleegid! Põhiseaduskomisjon arutas Vabariigi Presidendi valimise seaduse eelnõu kahel koosolekul -- 11. ja 12. märtsil -- koos eelnõu autori esindajatega. Parandusettepanekuid Riigikogu liikmetelt laekus üpris vähe, ainult kahelt inimeselt. Komisjoni käsutuses oli ka Riigikogu juriidilise osakonna põhjalik arvamus seaduseelnõu kohta, mis samuti oli lähtematerjaliks parandusettepanekute vormistamisel. Nagu te juba kuulsite, põhiseaduskomisjoni ja eelnõu autori vahel parandusettepanekute suhtes erimeelsusi ei olnud. Seaduse tekstis arutati kõige põhjalikumalt § 3 lõike 2 sõnastust. Kõigepealt on redaktsiooniliselt lõige lahti kirjutatud selliselt, et Vabariigi Presidendi erakorraliste valimiste asjaolud oleksid üheselt arusaadavad. Vaidlus käis ka selle üle, kuidas mõista põhiseaduse terminit "Vabariigi President on kestvalt võimetu oma ülesandeid täitma". Kahjuks ei ole vastu võetud Vabariigi Presidendi töökorra seadust, mis need küsimused juba varem lahendanud oleks. Komisjon pidi leppima Justiitsministeeriumi esindaja seletusega, kuidas on kavas see protseduur

sätestada. Riigikohtule teeks vastavasisulise ettepaneku Vabariigi Valitsus või Riigikohtu esimees. Üles kerkis ka Vabariigi Presidendi volituste lõppemise teema, sest sellest sõltub § 3 lõike 2 sõnastus. Esialgses eelnõus oli lähtutud arusaamast, et Vabariigi Presidendi volitused lõpevad tema ametiaja möödudes. Põhiseaduse selline tõlgendus on küsitav, sest põhiseadus ütleb, et Vabariigi Presidendi volitused lõpevad uue presidendi ametisse astumisega. Komisjonis toimus hääletus, millist tõlgendust Vabariigi Presidendi volituste lõppemise kohta aluseks võtta. Häältega 4:1 toetati põhimõtet, et alles uue presidendi ametisse astumisel vabaneb eelmine president ametist. Sellest tulenevalt on välja pakutud uus lahend olukorra jaoks, kui Vabariigi President jääb valimiskogus valimata. Autorite esitatud eelnõus oleks vaja olnud kolmekuust vaheaega, kuni võib uuesti presidendi valimisele asuda. Komisjon arvas, et ka antud juhul piisab 14 päevast. Seega, kui valimiskogu ei suuda presidenti valida, algab 14 päeva jooksul uus valimiste ring Riigikogus. Ülejäänud arvestatud parandusettepanekud on rohkem täpsustavad. Tahaksin teie tähelepanu juhtida veel § 11 lõikele 3, kus üks alapunkt, mis esialgses eelnõus oli olemas, on välja jäetud. Ära on langenud vajadus, et hääletusedelid trükib Vabariigi Valimiskomisjon. Ka omavalitsuste valimise seaduses, mis on praegu Riigikogu menetluses, me leidsime, et ei ole ilmtingimata vajalik, et hääletusedelid oleksid valmistatud Vabariigi Valimiskomisjoni poolt. Härra Alatalu juba esitas palju küsimusi oma parandusettepanekute arvestamata jätmise kohta. Põhjendus on, et osaliselt on härra Alatalu ettepanekud põhiseadusega vastuolus, sest Riigikogu tööd korraldavad Riigikogu esimees ja aseesimehed, mitte valimiskomisjoni esimees. See peaks olema nii ka presidendi valimiste puhul. Riigikogu juhatamise erapooletus on tagatud sellega, et vastavalt seaduseelnõule ei saa Riigikogu esimees või aseesimees, kes on samaaegselt presidendikandidaat, Riigikogu juhatada. Härra justiitsministrielt küsiti veel seda, kas seaduseelnõus sätestatud kohalike omavalitsuste esindajate arv on õige, kuna Tallinn on alaesindatud. Juhin tähelepanu asjaolule, et Riigikogus on Tallinn kindlasti ülesindatud. Need esindajad lähevad ju siit ka valimiskogusse. Põhiseaduskomisjon leidis, et praegu tuleks eelnõu teine lugemine siiski peale parandusettepanekute läbihääletamist katkestada. Täna!

14:01 Esimees

Suur tänu, Liia Hänni! Kas kolleegidel on kaasettekandjale küsimusi? Jüri Adams, palun!

14:01 J. Adams

Lugupeetud proua Hänni! Võib-olla te seletate meile, kuidas tekib situatsioon, et president jääb valimiskogus valimata. Minu arvates on põhimõtteliselt ainult üks võimalus -- kui jääb ainult üks kandidaat. Ja sellisel juhtumil peaks kohaldama kriteeriumi, et tema valituks osutumiseks on vaja liikmete enamust. Ma lihtsalt ei saa aru, kuidas situatsioon praktiliselt tekib.

14:01 L. Hänni

Valimiskogus valitakse Vabariigi President valimisest osavõtnud valimiskogu liikmete häälteenamusega. Olukord, et president võiks jääda valimiskogus ka teises voorus valimata, tekib näiteks sel juhul, kui teise vooru pääsevad kaks esimeses voorus enim hääli saanud kandidaati, kes siiski teises voorus ei pälvi valimiskogu liikmete häälteenamust. Näitena võib tuua olukorra, kui esimeses voorus on üleval 10 kandidaati, kellest häälte poolest esimene saab 15% hääli, teine näiteks 13%, nad pääsevad teise vooru, aga seal võivad valimiskogu liikmed siiski neid mitte toetada. Vajalikku poolthäälte enamust ei pruugi sellises olukorras tulla. Kindlasti saab välja mõelda ka teisi võimalusi, kus president jääb valimata.

14:01 Esimees

Täna! Jüri Adamsil on teine küsimus.

14:01 J. Adams

Palun vabandust, proua Hänni, aga sel juhul ma ei saa enam midagi aru. Mis on valimiskogus vastuhääled, kui hääletatakse poolt, ja kas n-ö täitmata sedel on hääletanud sedel?

14:01 L. Hänni

Hääletamisest osavõtt tähendab siiski seda, et hääletamissedel on lastud kasti.

14:01 Esimees

Riigikogu liikmetel rohkem küsimusi ei ole.

14:01 L. Hänni

Tänan!

14:01 Esimees

Tänan, Liia Hänni! Austatud kolleegid, avan selles päevakorraküsimuses läbirääkimised. Palun avaldada arvamust! Jüri Adams, palun, kõne!

14:01 J. Adams

Aitäh, härra esimees! Minul on tunne, et me oleme praegu läinud eelnõu menetlemisel teatud umbteele, mis sisaldub § 9 komisjoni ettepanekul sisse arvatud lõikes 2. Juhul kui me jääme kontseptsiooni juurde, et valimiskogul on võimalik hääletada vastu, siis peaks see olema meil ka Riigikogus. Kuid mis on selliste vastuhälte tähendus juhul, kui kandidaate on mitu, jääb minule arusaamatuks. Sellepärast tundub mulle, et juba kas või ainult selle probleemi lahendamata jätmise pärast ei suuda me praegusel hetkel seda seadust vastu võtta. Aitäh!

14:01 Esimees

Tänan, Jüri Adams! Kolleegidel rohkem sooviavaldusi ei ole. Lugupeetud kolleegid, kes on selle poolt, et lõpetada läbirääkimised käsilolevas päevakorrapunktis? Palun hääletada! Läbirääkimiste lõpetamise poolt on 30 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, erapooletuid on 2. Läbirääkimised on lõpetatud. Lõppsõnavõimalus. Härra minister? Ei soovi. Kaasettekandja Liia Hänni? Ei soovi. Sellisel juhul, lugupeetud kolleegid, alustame laekunud muudatusettepanekute läbivaatamist ja ma palun kõnepulti tagasi kolleeg Liia Hänni. Esimene muudatusettepanek, autor Liia Hänni. Juhtivkomisjon on arvestanud seda sisuliselt, muutes redaktsiooni. Probleeme ei näi olevat. Teine muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt ja on ka täielikult arvestatud. Kolmas muudatusettepanek, autor Toomas Alatalu, juhtivkomisjon ei ole arvestanud. Keegi hääletamist ei nõua. Neljas muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt ja on täielikult arvestatud, kuigi algataja on märkinud, et ta on selle suhtes neutraalne, millest on raske aru saada. Viies muudatusettepanek on samuti juhtivkomisjonilt ja on leidnud täielikku arvestamist, nii nagu ka kuues muudatusettepanek. Ettepanekud 7--9 on kõik põhiseaduskomisjonilt, on täielikult arvestatud ja neid toetab ka algataja. 10. muudatusettepanek, autor Toomas Alatalu, juhtivkomisjon ei ole arvestanud. Keegi hääletamist ei nõua. Ka 11. muudatusettepanek on Toomas Alatalult ja juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Probleeme ei näi olevat. 12. muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt ja on täielikult arvestatud. 13. muudatusettepanek, autor Toomas Alatalu, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Keegi hääletamist ei nõua. Viimane, 14. muudatusettepanek, autor Liia Hänni, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Austatud kolleegid, sellega on läbi vaadatud kõik laekunud muudatusettepanekud. Ma palun Liia Hännil esitada juhtivkomisjoni ettepanek.

14:01 L. Hänni

Komisjon teeb ettepaneku seaduseelnõu 218 teine lugemine katkestada ja uued muudatusettepanekud esitada 21. märtsiks kell 13-ks.

14:01 Esimees

Suur tänu! Nii ka toimime.

5. 14:00 Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni, mida on täiendatud protokollidega nr 2, 3, 5 ja 8, ning selle lisaprotokollide nr 1, 4, 7, 9, 10 ja 11 ratifitseerimise seaduse eelnõu teine lugemine (Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (täiendatud protokollidega nr 2, 3, 5 ja 8) ning selle lisaprotokollide nr 1, 4, 7, 9, 10 ja 11 ratifitseerimise seadus)

14:00 Esimees

Austatud Riigikogu, jätkame oma tööd ning võtame arutusele Vabariigi Valitsuse algatatud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni, mida on täiendatud protokollidega nr 2, 3, 5 ja 8, ning selle lisaprotokollide nr 1, 4, 7, 9, 10 ja 11 ratifitseerimise seaduse eelnõu. Teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnepulti minister Endel Lippmaa.

14:00 E. Lippmaa

Lugupeetud Riigikogu! Meil on praegu käsil tähtis inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon, mis on täiendatud protokollidega nr 2, 3, 5 ja 8, ja selle lisaprotokollid 1, 4, 7, 9, 10 ja 11. See on tema ratifitseerimise seaduse teine lugemine. Ma ei arva, et meil on mõtet detailidesse minna, välisminister on seda korra juba tutvustanud. Rõhutan niipalju, et valikuvabadust meil siin väga palju ei olegi, ratifitseerimine on asjakohane ja ajakohane, see on vajalik, meilt oodatakse seda, ja õigusega. Palju varem meilt seda ka ei oodatud, sest eeldatakse, et iga riik kontrollib täpselt oma õigusakte, kuidas need klapiivad konventsioonis sätestatuga. Mõned üksikud reservatsioonid, mis sellest tulenesid, on ka tehtud. Väikest harmoniseerimist on õigusaktides vaja teha. Põhiliselt on see tingitud meie erakordsest olukorrast, kus on vaja erastada ja viia läbi omandireformi. See ei ole tüüpiline situatsioon ja see tekitab ka mõningate reservatsioonide vajaduse. Põhimõttelisest küljest mul midagi lisada ei ole. Ma rõhutan: selle võimalikult peatne, näiteks praegu kohe ratifitseerimine on kasulik ja vajalik sellepärast, et Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee raportöör Binding, kes on Eestiga juba varem palju tegelnud, valmistub aprilli alguses tegema raportit inimõiguste olukorra kohta Eestis, mis on meile kahtlemata oluline mitmeski mõttes. Eesti maine huvides ja tänapäeva riigile esitatavate kõigi vajalike nõuete täitmise tõestusena oleks meil vaja see ratifitseerimine nüüd kindlasti ära teha, milleks ma palun Riigikogul vastavad sammud astuda. Tänan!

14:00 Esimees

Suur tänu, härra minister! Kas Riigikogu liikmetel on Endel Lippmaale küsimusi? Tundub, et ei ole. Kas valitsus loobub ka omapoolsest kaasettekandest?

14:00 E. Lippmaa

Ju vist küll.

14:00 Esimees

Tänan! Kaasettekandeks palun Riigikogu kõnepulti põhiseaduskomisjoni esimehe Tiit Kabinini.

14:00 T. Käbin

Lugupeetud Riigikogu esimees, lugupeetud Riigikogu liikmed! Põhiseaduskomisjon arutas veel kord inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ratifitseerimisega seonduvaid küsimusi. Riigikogu liikmetelt ühtegi muudatusettepanekut ei saanud. Komisjon pidas vajalikuks, arvestades juriidilise osakonna seisukohti, täpsustada konventsiooni nimetuse eestikeelset teksti, nimelt asendada varem kasutusel olnud konventsioon inimõiguste ja põhivabaduste kaitseks asendada sõnastusega inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon, seda nii pealkirjas kui ka läbivalt kogu tekstis. Ma vabandan, et see viide muudatusettepanekute loetelus käib ainult pealkirja kohta, aga loodan, et see segadust ja arusaamatust ei tekita. Samuti on täpsustatud §-des 1 ja 2 loetletud seaduste viited Riigi Teatajatele, kus need on avaldatud. Muid mingeid täpsustusi ega muudatusi eelnõu tekstis ei tehtud. Me oleme, ma arvan, piisava põhjalikkusega peatunud konventsiooni sisul. Võib-olla tasub vaid veel üle korrata seda, millest eelmisel korral oli jutt -- reservatsioonid. Oli mõtte, et kas mitte teha reservatsioon ka selle kohta, et teatud aja jooksul me ei saa rakendada kaitseväge distsiplinaarmäärustikku. Kuid arvestades juba selle dokumendi kinnitamise mõningaid segaseid asjaolusid -- nimelt toimus esmakinnitamine valitsuse aktiga, mis isegi ei leidnud avaldamist, tõsi, see oli enne põhiseaduse vastuvõtmist, mille kohaselt täitmiseks kohustuslikud saavad olla ainult avaldatud õigusaktid -- ja arvestades ka seda, et määrustik ei ole teatud osas täielikus vastavuses meie oma põhiseadusega, ei olegi reservatsiooni tegemine siin muidugi võimalik. Kui juhinduda nüüd meie põhiseaduse ülimuslikkusest seaduste ja alamal seisvate õigusaktide ees, siis tuleb ilmselt lähtuda sellest, et isegi ootamata ära konventsiooni jõustumist meie suhtes, ei tohi kaitseväge distsiplinaarkaristuste määrustik selles osas, mis ei ole juba praegu kooskõlas põhiseadusega, kuuluda rakendamisele. Eraldi küsimus või

arutata, kas konventsiooni ratifitseerimine nõuab parlamendi koosseisu enamust. Vaieldamatult toob ratifitseerimine kaasa meie riigile varalisi kohustusi, kuid need varalised kohustused on siseriiklikud. Ta ei too kaasa varalisi kohustusi teiste riikide ega rahvusvaheliste organisatsioonide suhtes. Tunnistades Euroopa Inimõiguste Komisjoni ja Euroopa Inimõiguste Kohtu jurisdiktsiooni ning nende institutsioonide poolt langetatavaid otsuseid, kui neid peaks tulevikus tulema, saavad need tuua meie riigile ainult teatud varalisi kohustusi siseriiklikult. Nii et ratifitseerimine ei nõua 51 häält, kuid parlamentides on hea tava, et sääraste dokumentide ratifitseerimisel osaleb enamik parlamendiliikmeid. Eelmine kord ma viitasin veel sellele, et dokument polnud esitatud mitte nii, nagu kodukorraseadus ette näeb, puudus ingliskeelne versioon. See on tehtud, kuid arvestades selle mahukust, on see saadetud kõikidele komisjonidele ja kõikidele fraktsioonidele, ta ei ole kahjuks igaühe laual. Kahjuks ma ei näe siin härra Toomas Alatalu, kuid sellele vaatamata lisan selgituse, et ingliskeelse dokumendi autentsust kinnitav allkiri on antud minu poolt. Vahepeal me mõtlesime, et dokumendi tähtsust arvestades võiks läbi viia kolm lugemist, kuid lähtudes sellest, et ühtegi täiendavat ettepanekut Riigikogu liikmetelt ei tulnud, teeb põhiseaduskomisjon ettepaneku panna konventsiooni ratifitseerimise seadus täna lõpphääletusele. Ma tänan!

14:00 Esimees

Suur tänu, Tiit Käbin! Kolleegidel on teile küsimusi. Tõnu Kauba, palun!

14:00 T. Kauba

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja! Minul on küsimusi seonduvalt surmanuhtlusega või õigemini sellega, et neid probleeme ei ole tegelikult meie otsustada jäetud. Ma küsiks niimoodi: kas selle konventsiooni osalise ratifitseerimisega me ei diskrimineeri mehi, võrreldes naistega? On ju teada, et surmanuhtluse rakendamine on sooliselt Eestimaal erinev. Aitäh!

14:00 T. Käbin

See on konventsioon inimõiguste ja põhivabaduste, mitte põhiseaduse kaitseks. Kuuendast lisaprotokollist, mis keelustab surmanuhtluse, me kõnelesime eelmine kord ja ma nimetasin ka seda, et igal Riigikogu liikmel on õigus esitada ettepanekuid selle protokolliga ratifitseerimise kohta. Mingit diskrimineerimist ma siin aga ei näe. Vähe sellest, ma ei suuda ka ette kujutada, kuidas selle protokolliga mitteratifitseerimine võiks mõjuda diskrimineerivalt.

14:00 Esimees

Täna! Kolleeg Anti Liiv.

14:00 A. Liiv

Aitäh, härra juhataja! Mul on lugupeetud Tiit Käbinile küsimus. Meie põhiseaduse § 12 ütleb, et kõik on seaduse ees võrdsed, ja põhimõtteliselt need konventsioonid seda ka kordavad. Siit nüüd küsimus. Mina olen üks nendest, kes üürnikuna elab korteris ja peab sealt lahkuma. Ma tahaksin nagu kõik teised või paljud Eesti kodanikud realiseerida oma õigust, et osta endale kollaste kaartide eest korter. Kas asjaolu, et mina seda ei saa, on minu õiguste kitsendamine?

14:00 T. Käbin

Ei. Erastamise kohta on ju eraldi seadus, eraldi õigusaktid. Need näevad ette, et erastada saab ainult seda korterit, milles inimene elab, ja see korter peab olema kas riigi või munitsipaalomandis. Samuti võime ju arutleda, et põhiseadus näeb kõigile ette õiguse haridusele, ja kui keegi ei pääse ülikooli sisse, siis võib ta ju väita, et tema põhiseaduslikku õigust on rikutud. Ei, kehtivad ikkagi teatud tingimused, millele peab vastama, nii et mingit põhiseaduse rikkumist siin ei ole. Iseasi on see, et ei ole suudetud lahendada neid probleeme, mida taolised situatsioonid varsti meile kaasa toovad. Ma viitan praegu lugupeetud peaministri vastusele esmaspäevasele arupärimisele, kus ta natukene pikemalt selgitas selle temaatikaga seonduvaid probleeme.

14:00 Esimees

Täna! Kolleeg Tõnu Kauba, teine küsimus.

14:00 T. Kauba

Härra juhataja! Lugupeetud ettekandja, mul on eelmise teema jätkuks teine küsimus. Protokolli nr 6 artikkel 2 võimaldab surmanuhtlust mõista ainult sõjaajal või vahetu sõjaohu korral toime pandud tegude eest jne. Me peaksime siis tõstma küsimuse, kas meil on praegu Eestimaal sõjaaeg või on rahuaeg ehk teisiti öeldes, kui me aktsepteerime surmanuhtlust, kas me siis peame silmas, et meil on sõjaaeg ja sellepärast on vaja nii tõsiselt karistada?

14:00 T. Käbin

Kuivõrd me 6. protokolli praegu ei ratifitseeri, siis on ükskõik milline arutelu selle üle, mida see protokoll reguleerib, mida ta ette näeb, mõttetu ja ei vii kuskile. Me hakkame arutama neid asju siis, kui me kunagi jõuame 6. lisaprotokolli ratifitseerimiseni.

14:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Aino Runge.

14:00 A. Runge

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra Käbin! Ma küsiks veel § 2 kohta, mis nagu ratifitseerib inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ja lisaprotokollid jne. Lõpupoole on siin öeldud, et ei laiene omandireformi seadustele jne. Kas see oli vajalik siia sisse võtta sellepärast, et need asjad ei klapi selle punkti juurde, nad on natukene teistmoodi, sest osa inimesi ei ole selle all siiski päris võrdsustatud? Muud põhjust ei oleks ju olnud seda siin dokumendis ära märkida.

14:00 T. Käbin

Sama § 2 eespool toob ka selgituse ja kirjutab lahti need põhimõtted, mille pärast on tehtud reservatsioon vastavates seadustes. Tõepoolest on mõningased erinevused Euroopa inimõiguste konventsiooniga ja reservatsioon ongi sellepärast tehtud, et me rakendame siseriiklikke seadusi vaatamata sellele, et konventsioon on ratifitseeritud. Sama kehtib ka esimese paragrahvi osas, mida varem kirjeldati. Meil on praegu kohtus teatud juhtudel võimalik teha tsiviilkohtupidamise korras ka tagaselja otsus, mis ei ole kooskõlas asja avaliku arutamise printsiibiga, nagu näeb ette inimõiguste konventsioon.

14:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Eiki Nestor.

14:00 E. Nestor

Aitäh, härra esimees! Austatud härra Käbin! Nii nagu äärmiselt asjalikult koostatud ekspertide dokumendist, mis on ilmselt üks paremaid pabereid õigusosal, mis Eesti riigis üldse viimase aasta jooksul tehtud on, võis lugeda, on üheks probleemiks eelvangistus. Kas komisjon arutas, mismoodi ja mis tempodega peaks Eestis sellel alal liikuma ja mida saaks teha ruttu, nii et see probleem ära kaoks?

14:00 T. Käbin

Siin ma delegeeriksin vastamise õiguskomisjoni esimehele härra Daimar Liivile, kellelt on ka kaasettekanne, sest need probleemid ei kuulu põhiseaduskomisjoni, vaid õiguskomisjoni pädevusse.

14:00 Esimees

Kolleeg Anti Liiv, teine küsimus.

14:00 A. Liiv

Aitäh, härra juhataja! Ma täpsustan kolleeg Runge küsimust, et saada asi endale selgeks. Seesama § 2. Tähendab, põhimõte on selles, et Eesti ratifitseerib ja tunnistab, et need punktid, mis siin on loetletud, lähevad vastuollu rahvusvaheliste printsiipidega, ja seda sellepärast ei täida. Sellele antakse loomulik põhjendus, kuid tõdetakse, et see on vastuolus. Kui vastuolu ei eksisteeriks, siis poleks seda vaja siia üldse kirjutada, aga vastuolu nende printsiipidega on olemas.

14:00 T. Käbin

Reservatsioonid tehaksegi sellistel juhtudel, kui siseriiklik seadusandlus erineb mingil määral konventsiooni põhimõtetest. Ei ole midagi imelikku, et me antud juhul kaks reservatsiooni teeme, sest reservatsioone on teinud vägagi mitmed riigid ja mitte ainult nendes küsimustes, mis on meil siin. See on rahvusvaheliste lepingute ratifitseerimisel, juhul kui rahvusvahelistes dokumentides vastav võimalus ette nähakse, täiesti tavaline.

14:00 Esimees

Täna, austatud Tiit Käbin! Kolleegidel teile rohkem küsimusi ei ole. Õiguskomisjonipoolseks kaasettekandeks palun Riigikogu kõnepulti õiguskomisjoni esimehe Daimar Liivi.

14:00 D. Liiv

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Tegelikult oleks ma pidanud oma kaasettekande esitama juba esimesel lugemisel, kuid kahjuks olin sel ajal just nimelt selle organi, Euroopa Nõukogu ühes ekspertkomisjonis, kes arutas korruptsioonivastase konventsiooni ettevalmistamist. Seetõttu puutusin ka otseselt kokku sellega, kuidas tehakse Euroopa Nõukogu õigusakte ja millised vajalikud sammud nende rakendamiseks siis riikides tuleb ette võtta. Kui nüüd tulla selle valdkonna juurde, mis puudutab Eesti õigussüsteemi, selle kohaldamist Euroopa Nõukogu inimõiguste konventsiooniga, siis tuleks võib-olla alustada sellest, et Eesti õiguslikus arengus on alates taasiseseisvumisest toimunud väga suur hüpe. Nelja-viie aastaga, mis tänaseks on sisulisest taasiseseisvumisest möödas, on praktiliselt seaduste tasemel suudetud kõige valusamad punktid, mis Nõukogude kriminaalseadustes omal ajal sees olid ja mis olid vastuolus nimetatud konventsiooniga, välja võtta. Meie seaduste üldmõisted, üldprintsüübid vastavad nendele mõistetele ja nendele printsüüptidele, mis on kehtivad Euroopa inimõiguste konventsioonis. Küll aga on selle menetluse käigus, selle nelja aasta jooksul ilmsiks tulnud üks selline tõsiasi, mida Euroopa õiguse arvestamisel tuleb rakendada. Nimelt jättis Nõukogude õigus ametnikkonnale küllaltki vabad käed mitmesuguste protsessuaalsete otsuste tegemisel. Inimõiguste kaitse tagamisel on toimunud väga suur murrang just nimelt selles suunas, et praktiliselt kõik otsused, mis puudutavad konkreetset inimest, tema õiguste tagamist, tuleb teha seadustes kehtestatud reeglendi või regulatsiooni tasemel, et igasugune regulatsiooni andmine allapoole või just nimelt nende otsuste tasemel on käsitletav inimõiguste rikkumisena, ametnike suvalise omavoli loomisenä. Seetõttu on mõningad kohad, mis Eestis tuleb peale konventsiooni ratifitseerimist ilmselt siiski veel üle vaadata ja meie seadusi täpsemalt sõnastada. Õiguskomisjoni poole pealt võiksin öelda, et me näeme praegu selgelt ühte tühimikku, mis vajaks kiiret täitmist. Need on normid, mis käsitlevad ebaseadusliku vabaduse võtmisega seotud kahjude kompenseerimist. Praegusel hetkel on see reguleeritud ainult rahandusministri määrusega. Kaks aastat tagasi oli Riigikogus menetluses vastav eelnõu, kuid kahjuks oli see mittetäielikult ette valmistatud. Ilmselt muutub see eelnõu praegusel hetkel seoses inimõiguste konventsiooniga üheks olulisemaks eelnõuks, kus on vaja täita tühik, mille puhul meil on olemas küll üldnormid, kuid puuduvad protsessuaalsed normid. Teine küsimus, mille üle õiguskomisjonis mitmeid küllaltki pikki arutelusid on olnud nii selle kui ka eelmise Riigikogu koosseisu ajal, on meie vanglad. Ka siin võib ütelda, et üldjoontes õigusaktid antud hetkel vastavad Euroopa normidele, kuid praktilised rakendused jätvad nii mõnelgi juhul soovida. See on ka koht, kus Euroopa Nõukogu mitmed eksperdid ja mitmed ekspertiisid on näidanud küllaltki taluvat hoiakut ja on, nähes meie edusamme mitte ainult seadusandluses, vaid ka õigusaktide praktilise täitmise tagamise sfääris, püüdnud meisse suhteliselt soodsalt suhtuda. Küll aga tuleb Riigikogul oma tulevases töös, eriti mis puudutab eelarvet, sellele küsimusele ilmselt hakata veidi suuremat tähelepanu pöörama ja tagada vanglareforme mitte ainult seaduste, vaid ka materiaalsete ressursside tasemel. Praegusel hetkel on muutunud tõsiseks probleemiks kodanike õigusabi tagamine ja mitte selle põhimõttelise puudumise tõttu, vaid just tema sisuline külg. Ei ole kellelegi saladus, et ühiskond on kihistunud ja on olemas erineva jõukusastmega kodanike kihid. Praegusel hetkel on minu teada Justiitsministeeriumis vastav eelnõu menetlemisel, mis tagab ka kodanike vähemkindlustatud kihtidele võimaluse saada õigusabi nendes küsimustes, mis puudutavad otseselt inimõiguste ja kodanike vabaduste reaalsel rakendamist. Õiguskomisjoni menetluses on ka üks selline äärmiselt oluline seadus, mis antud hetkel ei ole Eesti ühiskonnas võib-olla veel eriti palju probleeme tekitanud. Kuid kui me võtame arvesse mitmesuguseid tiigri- või ilvesehüppe ideid, mis puudutavad Eesti kompuuteriseerimist ja eriti just koolide kompuuteriseerimist, ning arvestades seda arengut, mis infotehnoloogia vallas on toimunud, võib julgesti öelda, et nimelt andmekaitseadus

on üks seadus, mis tagab päris mitmed inimõigused. Selle seadusega õiguskomisjon tegeleb. Me oleme siin eeskuju võtnud mitmetest Euroopa konventsioonidest ja püüame lähimal ajal selle seadusega seotud probleemid lahendada. Kui rääkida veel nendest probleemidest, mis on üles kerkinud siin ja üles tõstetud ekspertiisides, siis kindlasti on üks probleem, mis on lahendamata või selgelt lahendamata, vallasasjade sundvõõrandamise alused ja kord. Kohtumenetluses tuleb aeg-ajalt seda ette ja praegusel hetkel ei reguleeri täitemenetluse seadustik kõiki küsimusi ammendavalt. Ilmselt on lähiaegadel vaja täitemenetluse seadustikku mõnes kohas täpsemalt sõnastada. Mitmes aktis ja mitmes arvamuses on viidatud ka sellele, et praegusel hetkel on küllaltki segi meie kriminaal- ja haldusmenetluses olevate rahatrahvide süsteem. Üldprintsibiina on nad antud hetkel küll mingis tasakaalus, kuid erinevate üleastumiste ja kuritegude eest ettenähtud rahatrahvide süsteem üldiselt ei vasta temaatilisuse seisukohalt nendele nõuetele, mis Euroopas vastavale süsteemile esitatakse. See probleem saab loodetavasti lahenduse siis, kui suudame vastu võtta uue kriminaalkoodeksi, ja praegu käib arutelu selle üle, kas mitte liita sinna ka väiksemad üleastumised ning kehtestada üldine ühistele printsiipidele allutatud karistusseadustik. Eelmisel, esimesel lugemisel tõusis Riigikogus üles Riigikohtu loakogu probleem. Riigikohtu loakogu on kolmanda astme, kassatsiooniastme juures tegutsev organ, mis tegutseb vastavalt seadusele ja seaduses sätestatud korras. Euroopa õiguses on üldiselt tunnistatud printsiip, et edasikaebamisõigus peab olema tagatud. Eesti kohtusüsteemis on edasikaebamisõigus tagatud apellatsioonikaebuse esitamisega, st ringkonnakohtusse kaebamisega. Ja siin ei ole probleem mitte konventsioonile vastavuses ja inimõiguste kaitses, vaid see võib olla siseriiklik küsimus, et kohtu lahenditega ei olda rahul ja soovitakse neid veel ka kolmas kord lahendada.

14:00 Esimees

Kas kaasettekandja küsib lisaaega, 10 minutit on täis?

14:00 D. Liiv

Tegelikult ongi siinkohal praktiliselt kõik. Aitäh!

14:00 Esimees

Täna! Kas kolleegidel on Daimar Liivile küsimusi? Ma saan aru, et Anti Liiv on küsimuste esitamisega läinud üle piiri. Vootele Hansen, palun!

14:01 V. Hansen

Aitäh! Ma ei tea, kas õiguskomisjonilt on kõige õigem küsida, aga kuna tegemist on kaasettekandega, siis selle tegijale võib küsimusi esitada. See on § 2, mis teeb mitmeid reservatsioone. Kas siin toodud seaduste loetelu on ammendav? On ju igasugu aianduskooperatiivide ja ma ei tea mille veel erastamise seadused. Ja kuidas tõlgendada seda seaduse jõustumise hetkel kehtivat redaktsiooni, kui arvestada, et redaktsioonid võivad ju muutuda aja jooksul?

14:01 D. Liiv

Tõlgendada tulebki niimoodi, kui leitakse, et kehtivas redaktsioonis on midagi vastuolus, siis selles suhtes, niikaua kuni ta jõus on, on reservatsioon kehtiv. Kui me võtame mingi uue redaktsiooni või parandame neid redaktsioone, siis peavad uued parandused kindlasti olema täielikus kooskõlas inimõiguste konventsiooniga. Kas see loetelu on ammendav? Ma usun, et neid eksperte, kes loetelu ette valmistasid, võib usaldada. Arvan, et töögrupp, kes sellega vaeva nägi, tegi oma tööd kõige kõrgemal tasemel, mida Eestis sellel alal üldse võimalik saavutada on.

14:01 Esimees

Täna! Kolleeg Eiki Nestor.

14:01 E. Nestor

Aitäh, härra esimees! Austatud Daimar Liiv! Kuidas selle konventsiooni põhjal hinnata lugu, mis juhtus väidetavalt Ukrainast pärit 15-aastase tütarlapsena, kes oli turvakodus ja kes rahvusvahelises mõõtmes on laps? Meie kohus on ta lausa vangi mõistnud ja seal ta nüüd ongi.

14:01 D. Liiv

Ka alaealisi on võimalik vangki panna. Vangipanemine sellises tavamõistes tähendab vanglat, konventsiooni mõistes tähendab see seda, et alaealistel peavad olema vastavad kinnipidamiskohad, mis vastavad Euroopas aktsepteeritud alaealiste kinnipidamise nõuetele. Minu teada Eestis on esimesed sammud tehtud või ka juba teatud edusammud selles suhtes, et kinnipidamiskohad, kus on alaealised, on vähemalt seadusandlikul tasemel erineva regulatsiooniga, võrreldes nende kinnipidamiskohtadega, kus viibivad täiskasvanud isikud. Ma ei ole väga täpselt kursis looga, mis puudutab seda noort Ukraina neiut, nii et ma ei oska täpselt kommenteerida.

14:01 Esimees

Tänan! Kolleeg Olev Toomet.

14:01 O. Toomet

Tänan, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Te ütlesite, et praegu tehakse Justiitsministeeriumis seadust, mis tagaks vähekindlustatud kihtidele igasuguse garanteeritud õigusabi. Seda on muidugi väga meeldiv kuulda, kuid kas te võite ka midagi lähemalt ütelda selle seaduse kohta. Kui see seadus kord valmis saab, kas ta tegelikult siis ikkagi lahendab küsimuse? Küsimus on ju selles, et kui me võtame vastu konventsiooni, siis me peame minema teiste riikide hulka kui demokraatlik riik. Kas meil on see võimalus sel juhul olemas? Ma tahaksin teie hinnangut ja teie arvamust selle kohta.

14:01 D. Liiv

Minu arvamus on järgmine. Sisuline küsimus on selles, kas me suudame seda tagada. Euroopa on üks kindel õigusruum. Selles õigusruumis ei ole kodanike õiguste tagamine alati kõige odavam. Kui Eesti riik ja eesti rahva esindajad, teie siin Riigikogu liikmetena ratifitseerite selle konventsiooni, siis vähemalt selles ulatuses peame endale ka väga selgelt aru andma, et meil tuleb kanda teatud kulutusi, ja need kulutused saavad tulla õigusabi tagamiseks ainult eelarvest. Ilmselt üks tõsisemaid vaidlusi, mis selle aasta sügisel ja talvel toimub, ongi just nimelt selles vallas, et kulutused kodanike õiguste tagamiseks esitatakse meie õigussüsteemile tunduvalt suuremana, kui me oleme harjunud, ja ilmselt hakkavad väga paljud teised riigistruktuuriüksused, riigiorganid esitama küsimusi, miks, milleks, kas seda kõike on vaja. Kui me konventsiooni ratifitseerime, siis järgmise sammuna peame arvestama, et õiguse tagamiseks tuleb eraldada raha. Kui me leiame siin saalis, et me oleme küpsed seda konventsiooni ratifitseerima, siis me peame ka sügisel ja talvel eelarve aruteludel leidma selle raha. Juhin tähelepanu, et üks tõsine probleem on juba riigis tekkimas. See on eelarves advokatuurile ettenähtud tagatud õigusabi finantseerimine. Need rahad hakkavad otsa saama, ja kui tuleb lisaeelarve, siis on see esimene koht, kus me peame vastama küsimusele, kas me suudame täita neid nõudeid või mitte.

14:01 Esimees

Tänan! Kolleeg Jaanus Männik.

14:01 J. Männik

Aitäh, härra esimees! Austatud kolleeg, mul on küsimus tulenevalt artiklist 3. Nimelt aruanne Eesti Vabariigi õigusaktide vastavuse kohta. Selles seletuses on öeldud, et näiteks välismaalaste seadus sätestab, et põgenike Eestis viibimise kord sätestatakse eraldi seadusega, ja sellist seadust praegu ei ole. Kas komisjon on arutanud, palju on seoses selle konventsiooniga veel niisuguseid valdkondi või niisuguseid alasid, mille puhul Eesti seadustik on n-ö katmata, ja asjaolusid, mis võivad sellest edaspidi tuleneda? Kas siin võib probleeme kerkida või mitte?

14:01 D. Liiv

Mis puudutab konkreetset põgenike valdkonda, siis see on tõesti praegu väga selgelt seadusega katmata. Sellest oli ka juttu siis, kui siin oli härra Binding, kes esindas Euroopa Nõukogu ja käis just uurimas neid probleeme. Tõenäoliselt need seadused meil vastu võetakse. Palju neid seadusi veel on, sellele on mul väga raske otseselt vastata. Osa nendest punktidest, mida võib eri seadusega sätestada, ma juba nimetasin. Küsimus on selles, et alati ei pea need valdkonnad olema reguleeritud eraldi seadusega, vaid neid võib reguleerida ka mingi teise seaduse sisu laiendades. Seetõttu ei oska ma

konkreetsed seaduste hulka täpselt ütelda. Küll aga on ekspertkomisjon, kes selle aruande ette valmistab, koostanud teatud ülevaate, millised alad vajavad meil veel reguleerimist just nimelt seaduste tasemel. Kuhu nad täpselt sisse kirjutatakse, on raske ütelda. Õiguskomisjoni poole pealt näen ma umbes 5--10 konkreetset valdkonda, mis vajaksid kas eraldi seadust või siis eraldi regulatsiooni käesoleva õigussüsteemi raames mingi konkreetse seaduse sees.

14:01 Esimees

Täna! Kolleeg Aino Runge, teine küsimus.

14:01 A. Runge

Aitäh, härra juhataja! Tahaksin veel küsida ettekandjalt ühe küsimuse § 2 kohta. Ma arvan, et kolleeg Anti Liiv ja mina saime õigesti aru, et selles seaduses on tarvis eraldi välja tuua need omandireformi seadust käsitlevad seadused, mis ei ole kooskõlas inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga. Üürnike ühendused on saatnud õiguskantslerile ja teistelegi õigusorganitele küsimusi just sellel teemal, et kas need ja need asjad on kooskõlas inimõigustega või nendega vastuolus. Igalt poolt on saadud senini vastus, et ei ole mingisugust vastuolu, ja seda on püütud põhjendada väga detailselt. Kuid minule on täna üllatus, et selles seaduseelnõus me tunnistame, et see siiski on niimoodi. Mida te mulle ütleksite selle kohta?

14:01 D. Liiv

Kui Anti Liiv lubab, siis ma vastan korraga, sisuliselt sama küsimuse oli tema ka kirjalikult esitanud. Ma olen rääkinud sel teemal päris mitme eksperdiga. Kui ma viibisin Strasbourg'is, rääkisin ka mitme eksperdiga Saksa justiitsministeeriumist just nimelt sellel samal teemal, see on omandiõiguse taastamine ja mitmed muud teemad, mis sellega koos käivad. Praegusel hetkel on Euroopa Inimõiguste Kohtus käimas üks äärmiselt huvitav protsess, mis käsitleb ühe natsionaliseeritud Saksa tehase tagasisaamist ja on teatud mõttes pretsedent, kus omandi tagastamisega seotud asjad jõuavad Euroopa Inimõiguste Kohtuni ning kohus langetab otsuse. Ekspertarvamuses nende küsimuste kohta on ju mainitud, et see on võrdlemisi uus, võrdlemisi värske teema, mis üldse on nüüd inimõigustesse sisse tulnud ja tulnud sisse just nimelt Nõukogude okupatsioonirežiimi kadumisega Ida-Euroopast. Milline tuleb õiguslik areng, sõltub küllaltki palju sellest protsessist, mis praegu käimas on. Kui see protsess saab lahenduse, siis on ilmselt võimalik vastata ka natuke konkreetsemalt, kas meil on mingi asi vastuolus või mitte. Mis puudutab § 2, siis siin on tegemist siiski teatud määral preventiivse paragrahviga, sest nagu ma ütlesin, tegelikult siduvat seisukohta välja kujunenud ei ole, siduv seisukoht tuleb sellest kohtuasjast, mis praegusel hetkel arutusel on.

14:01 Esimees

Täna! Kolleeg Olev Toomet, teine küsimus.

14:01 O. Toomet

Juhataja, lugupeetud ettekandja! Teie ise tõstatasite advokaaditasu küsimuse. On tõesti nii, et see teenus on praegu üüratult kallid ja vaestel inimestel on raske seda kasutada. Kas oleks mõeldav, et sellele tasule seatakse edaspidi mingid piirid, sest ega riik ei jõua ka igavesti ja alati vaeseid inimesi õiguskaitse alal aidata? Kuidas teie sellesse küsimusse suhtuksite?

14:01 D. Liiv

Mis puudutab advokaatide kui vaba ettevõtlusvormi töötasu piiranguid, siis siin ma ei näe selleks vajadust. Küll aga nähakse õigusabi seaduses vähemalt praegu idee tasandil ette, et riik moodustab teatud organid, kus siis töötavad kvalifitseeritud juristid, kes aitavad neid inimesi, näiteks pensionäre, väga väikese sissetulekuga inimesi või töötuid, kes ei suuda ise teatud teenuste eest advokaadile maksta. Siin tuleb kindlasti mõlemat poolt silmas pidada. Ühelt poolt seda, et väga selgelt peavad olema paigas kriteeriumid, millisel juhul seda rakendatakse, ja teine asi, mida tuleb arvestada, on see, kui palju ja millistel konkreetsetel juhtudel, milliste õiguslike vaidluste puhul seda üldse rakendada annab. Ma usun, et see küsimus tuleb siia saali ette ja me saame seda juba ühiselt seadustekstina arutada. Praegu ma ei tahaks ettevalmistatavat seaduseelnõu rohkem kommenteerida.

14:01 Esimees

Suur tänu, Daimar Liiv! Kolleegidel teile rohkem küsimusi ei ole. Väliskomisjoni kaasettekandeks palun Riigikogu kõnepulti kolleeg Kristiina Ojulandi.

14:01 K. Ojuland

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud Riigikogu! Väliskomisjoni nimel on mul au teha ettekanne. Ma ei kasutaks teie kallist aega nii pikalt kui minu kaks eelmist kolleegi, kes on teinud väga põhjaliku juriidilise töö, millega väliskomisjon on loomulikult ka tutvunud. Väliskomisjon on kõiki neid punkte vaadanud, põhjalikult tutvunud selle ettekandega, mida meie väljapaistvad juristid on teinud. Väliskomisjon on peamiselt vaaginud konventsiooni, lähtudes meie välispoliitilistest aspektidest. Väliskomisjoni otsus oli, et konventsioon tuleks ratifitseerida täna, kuna ühtegi parandusettepanekut Riigikogult ei laekunud ja seetõttu ei oleks tarvidust enam ka venitada. Kui on küsimusi, siis ma võin väliskomisjoni nimel küsimustele vastata.

14:01 Esimees

Suur tänu, Kristiina Ojuland! Kas kolleegidel on küsimusi kaasettekandjale? Tundub, et ei ole. Austatud Riigikogu, avan läbirääkimised. Palun avaldada arvamust! Juhan Telgmaa, palun, kõne Riigikogu kõnepuldist.

14:01 J. Telgmaa

Täna, härra esimees! Austusväärsed kolleegid! Me oleme Maaliidus võib-olla väga emotsionaalsed inimesed, aga meile tundub see hetk kuidagi natuke suurem, kui on tavaline tegelemine seaduseelnõuga või selle vastuvõtmine. Formaalselt võiks ju läheneda inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ratifitseerimisele kui oma võlale, kui oma seni täitmata lubadusele. Teatavasti oli selle konventsiooni kiire ratifitseerimine või õigemini lubadus seda kiiresti teha Eesti Euroopa Nõukogu liikmeks vastuvõtmise üks tingimusi. Katsume nüüd siis selle piinlikkustunde mõnevõrra tagaplaanile lükata või unustada, et me nii kaua oleme venitanud, ja vaadakem edasi. Midagi muutub ju kohe, sest ratifitseerimine tähendab, et siis kehtivad konventsiooni nõuded prioriteetseina meie omamaiste õigusaktide üle ja meie parlamendi kohus on väga kiiresti meie oma õigusaktid konventsiooni nõuetega vastavusse viia. Vajalikke muudatusi on kümneid, kui mitte sadu, nii et oma tööpuuduse kartuse võime lükata jälle kaugemale edasi. Tööd tuli juurde võib-olla üle pea. Kuid asja tegelik sisu on, et nüüd peab ikkagi ka meie suhtumises midagi muutuma. Käesolev konventsioon on ÜRO inimõiguste deklaratsiooni mõningane edasiarendus ja juba siis, ligi pool sajandit tagasi leiti, et inimõigused kaasnevad inimese sünniga, et inimese majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised õigused tulenevad inimesele omast väärikusest ja ei tulene ei rahvusest, ei emakeelest, ei nahavärvist, ei sellest, kuidas keegi mõnda paikkonda on sattunud, ega millestki muust. Omal ajal püstitati need põhimõtted kui õilis ülesanne, mida peavad täitma kõik rahvad ja riigid. Muidugi, elu on edasi läinud, paljud neist asjadest on saanud iseenesestmõistetavaks ja kaunis iseenesestmõistetavana on need põhimõtted fikseeritud ka Eesti riigi põhiseaduses. Eesti põhiseadus ja sellel põhinevad seadused kaitsevad inimõigusi üldiselt piisavalt, iseasi on meie praktikaga. Seaduste rakendamisel võime ju täheldada, et mitte kõiki asju ei lahendata Eesti riigis oma territooriumil elavatele inimestele heasoovlikult, positiivses ja humaanses vaimus. On ikkagi väga palju olukordi, kus inimene tunnetab riiki kui survevahendit, mitte kui oma teenrit ja oma huvide kaitsjat, turvatunde tagajat. Kui tuua kõige käepärasemad näited, siis on selleks tänasel päeval üürnike-omanike suhted, mille seadusandlikul reguleerimisel me pole saavutanud tasakaalu. Teine näide puudutab võib-olla kaunis valusat teemat, kodakondsuseta isikute probleemi. Oma legaliseerimiseks peavad nad läbima Kolgata tee, mille juures paljud tunnevad ennast täiesti õigustatult ka alandatuna. Võib-olla veel see, et mitte kõigile rahvastikugruppidele polnud kiiretes reformides tagatud võrdseid stardipositsioone. Mis puutub maaelanikkonda, siin tuleb vist varsti võtta kasutusele termin "vähemused ja vähemuste kaitse". Nagu mingsugune rahvuslik, rassiline, usuline või mis tahes muu vähemus, sest vähemust üldiselt mõistetakse kui mingit gruppi ühiskonnas, kelle huvid erinevad enamuse huvidest. Mida demokraatlikum on ühiskond, seda rohkem enamus loobub oma huvidest, et vähemused saaksid oma huvisid realiseerida. See mõiste on demokraatlikus ühiskonnas väga arusaadav ja võib-olla, kui me hakkame käsitlema maaelanikkonda kui mingit vähemust, siis suudame tema probleemid Eesti riigis arusaadavamaks teha. Euroopa Nõukogu on vastu võtnud päris hulga

konventsioone. Mõttearendusi nii inimõiguste konventsiooni kui ka teiste alusel võiks ju veelgi avaldada, kuid piirdugem sellega. Maaliit on konventsiooni ratifitseerimise poolt ja ühtlasi arvame, et tegemist on erakordse sündmusega, isegi mõnevõrra pühaliku sündmusega. Selle kaudu avaldab Eesti riik kindlat tahet mitte lihtsalt midagi reguleerida, reglementeerida, vaid saada kõlbeliselt paremaks ja muutuda humaansemaks. Ma loodan, et me kõik hääletame ratifitseerimise poolt ja Maaliidu nimel õnnitlen teid kõiki. Tänan!

14:01 Esimees

Suur tänu, Juhan Telgmaa! Järgmisena palun Raivo Paavo, kõne.

14:01 R. Paavo

Lugupeetud esimees, head kolleegid! Samuti nagu Eestile siduv ÜRO rahvusvaheline pakt kodaniku- ja poliitiliste õiguste kohta 1966. aastast fikseerib ka Euroopa inimõiguste konventsioon peamised kodaniku- ja poliitilised õigused. Pole kahtlust, et ilma inimõigusi ja põhivabadusi kaitsmata, kodaniku- ja poliitilisi õigusi tagamata pole võimalik rääkida ei tõelisest majanduse ega ka sotsiaalsest arengust. Euroopa inimõiguste konventsiooniga ühinemine on meie arvates hädavajalik. Avaldan tõsist tunnustust konventsiooni aruande koostanud ekspertidele nende heatasemelise ja mahuka töö eest. Inimõiguste ülddeklaratsiooni artikli 23 ühinemisvabaduse aade on mahutatud kõnesoleva konventsiooni artiklisse 11. Sellega seoses tahaksin osutada mõnele asjale. Ametiühingute loomine, neisse oma äranägemisel astumine ning seal oma seaduslike huvide nimel tegutsemine on üks inimese põhiõigusi. Selleks ebaseaduslike takistuste ja tõkete püstitamine kas riigi või tööandja poolt on inimõiguste rikkumine. Euroopa inimõiguste konventsioon lubab rakendada ühinemisvabaduse erinormi, streigiõiguse suhtes teatavaid seadusega määratud kitsendusi. Rõhutan, seadusega määratud kitsendusi. Iseäranis puudutab see, nagu märgib ka Eestile siduv ÜRO rahvusvaheline pakt kodaniku- ja poliitiliste õiguste kohta ning ILO 98. konventsioon, sõjaväelasi, politseinikke ning riigiteenistujaid. Kuid ükski neist rahvusvahelistest õigusaktidest ei kohusta seda tegema, mistõttu paljudes riikides selletaolised kitsendused ka puuduvad. Mulle teeb tõsist muret meil selgesti tuntav suundumus piirata ühinemisvabadust, kaasa arvatud streigiõigust. Kitsendada püütakse kahjuks ka nende riigiteenistujate õigusi, kes ei teosta avalikku võimu riigi nimel. ILO on korduvalt rõhutanud, et streigiõiguse piiramine kõigi avalike teenistujate suhtes pole mitte millegagi õigustatud. Piirduma peaks üksnes nendega, kes tegutsevad riigivõimu esindajatena. Selge vihje seesugusele lähenemisele teeb ka Euroopa inimõiguste konventsioon. Peale selle puudub meil oluliste teenistuste loetelu vastavalt rahvusvahelise tööõiguse määratlusele ja normidele. Samal ajal on heameel tõdeda, et konventsiooni aruande koostajad pidasid oluliseks uue ametiühinguseaduse kui ühe tähtsaima töösuhete seaduse väljatöötamist. Samuti väärib täielikku toetust ekspertide seisukoht, et tööseadustiku koostamisel tuleb enam arvestada ILO konventsioone ja ka Euroopa sotsiaalharta. Nagu ma juba esimesel lugemisel esitasin küsimuse välisministrile, nii ütlen ka siin välja oma arvamuse, et vaja on kokku võtta kogu see pakett, millised seadused vajavad täpsustamist, täiendamist ja muutmist, millised uued seadused on vaja ette valmistada ja vastu võtta ning kui palju see kõik maksab. Paar sõna veel Euroopa sotsiaalharta. Eesti Ametiühingute Keskliit on sellele Euroopa Nõukogu tähtsuselt teisele õigusdokumendile allakirjutamisest ning järgnevast ratifitseerimisest rääkinud juba 1993. aasta suvest peale, teinud seda kahjuks aga üksinda. Ratifitseerides Euroopa inimõiguste konventsiooni, mis kaitseb kodaniku- ja poliitilisi õigusi, pole võimalik teha nagu, et inimese sotsiaalsed õigused kaitset ei vajagi. Just Euroopa sotsiaalharta koos oma kolme täiendprotokolliga pakub sellist kaitset. Euroopa sotsiaalharta lähiaegadel allakirjutamise vajadus juba üksi Euroopa Nõukogu liikmesriigi kohustustest tulenevalt on ilmne. Ühtki tõsist takistust selleks täna ei ole. Ühinemine Euroopa sotsiaalharta eeldab aga erikomisjoni moodustamist ja sellise ettepaneku on Eesti Ametiühingute Keskliit valitsusele juba teinud. Toetan konventsiooniga ühinemist ja konventsiooni sätete täitmist meie kõigi poolt.

14:01 Esimees

Suur tänu, Raivo Paavo! Järgmisena palun Anti Liiv.

14:01 A. Liiv

Lugueetud juhataja ja lugupeetud kolleegid! Täna arutatav inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon on oluline üksikisiku jaoks. Selle tõttu on küsimuse nii põhjalik ettevalmistamine eriliselt

meeldiv. Seepärast tahaks seaduseelnõu igati toetada, et me saaks selle võimalikult kiiresti vastu võtta. Tahaksin välja tuua ka teise asjaolu. Täna jõuame selle seaduseelnõuga 245 uude filosoofiliste arutluste punkti üürnike ja omanike vahelises vaidluses. Nimelt mööname mustvalgel kirjutatuna, et selle konventsiooni lisaprotokolli põhimõtteid me siiski eirame, ja kirjutame selle eiramiste loetelu sisse. Ma tahan seda asjaolu rõhutada. Heameelega hääletan seaduseelnõu vastuvõtmise poolt. Aitäh!

14:01 Esimees

Suur tänu, Anti Liiv! Austatud kolleegid! Kas ma saan õieti aru, et rohkem sooviavaldusi ei ole, ja võin teha ettepaneku läbirääkimised lõpetada? Austatud Riigikogu! Kes on selle poolt, et lõpetada käsilolevas päevakorrapunktis läbirääkimised? Palun hääletada! Läbirääkimiste lõpetamise poolt on 44 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Läbirääkimised on lõpetatud. Lõppsõnavõimalus. Härra minister ei soovi, kaasettekandjad ei soovi. Austatud Riigikogu, ma palun kõnepulti tagasi põhiseaduskomisjoni esimehe Tiit Kabin, et läbi vaadata kolm laekunud muudatusettepanekut. Kõik kolm ettepanekut on juhtivkomisjonilt, eelnõu algataja on neid toetanud ja kõik on ka täielikult arvestatud. Kas kellelgi on ettepanekuid hääletamise suhtes? Ei ole. Sellega on heaks kiidetud kõik kolm laekunud muudatusettepanekut ja ma palun põhiseaduskomisjoni esimehel korrata veel üle juhtivkomisjoni otsus.

14:01 T. Käbin

Põhiseaduskomisjon teeb ettepaneku inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ratifitseerimise seadus vastu võtta.

14:01 Esimees

Täna! Austatud Riigikogu! Panen lõpphääletusele inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ratifitseerimise seaduse vastuvõtmise. Palun võtta seisukoht ja hääletada! Nimetatud seaduse vastuvõtmise poolt on 67 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Seadus on vastu võetud ja ratifitseeritud.

6. 14:00 Kindlustusseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine

14:00 Esimees

Austatud Riigikogu, võtame arutusele Vabariigi Valitsuse algatatud kindlustusseaduse muutmise ja täiendamise seaduse eelnõu ning alustame selle teist lugemist. Ettekandeks palun Riigikogu kõnepulti rahandusminister Mart Opmanni.

14:00 M. Opmann

Lugupeetud juhatus, lugupeetud Riigikogu liikmed! Täna on teie ees teisel lugemisel kindlustusseaduse muutmise seaduse eelnõu. Majanduskomisjon tegi ettepaneku muuta nime või pealkirja "Kindlustusseaduse muutmise ja täiendamise seadus", jättes ära "ja täiendamise". Ütlen paar sõna sissejuhatuseks. Kehtivas kindlustusseaduses on kindlustusseltside minimaalne aktsiakapital sõltuvalt kindlustusliigist üks või kaks miljonit krooni, mis käesolevaks ajaks on väga madal tase. Vajadus suurendada kindlustusseltside aktsiakapitali tekkis tegelikult juba paar aastat tagasi ja just nii kaua on olnud see küsimus eri etappidel ka päevakorral. Kindlustusseaduse muutmise seaduse eelnõus toodud parandusettepanekute eesmärk on suurendada kindlustusseltside maksejõulisuse nõudeid, mille kaudu tagatakse nende usaldusväärsuse kasv. Omavahendite vähesuse tõttu on Eesti kindlustusseltsid sunnitud enamiku endale võetud suurtest riskidest täna omakorda välismaal edasi kindlustama, millega paratamatult kaasneb ka küllaltki suurte rahasummade väljavool Eestist ja Eesti majandusest. Kehtivas kindlustusseaduses on kehtestatud kindlustusseltside aktsiakapitali minimaalmäärad, kuid see nõue iseenesest ei taga veel kindlustusseltsi maksejõulisust. Kui kindlustusselts töötab näiteks kahjumiga, siis võivad seltsi reaalsed omavahendid kujuneda tema aktsiakapitalist oluliselt väiksemaks ja seetõttu on tarvis kehtestada ka minimaalmäärad omavahenditele, nii nagu seaduseelnõus on esitatud ka nende loetelu. Pidades silmas meie soovi ühineda Euroopa Liiduga, oleks otstarbekas juba praegu Eesti kindlustusseltsidele esitatavad nõuded viia kooskõlla vastavate nõuetega Euroopa Liidus. Peale esimest

lugemist tegi juhtivkomisjon, majanduskomisjon seitse konkretiseerivat, täpsustavat, seaduseelnõu selgemaks tegevat muudatusettepanekut, millega eelnõu autor on nõustunud. Võib-olla ainuke sisuline täiendus on selgitav lõige selle kohta, kuidas rakendatakse aktsiakapitali ja omavahendite nõuet nende kindlustusaktiaseltside suhtes, kellel on kahe või enama kindlustusliigi litsents. Ma toetan eelnõu vastuvõtmist täna seadusena. Aitäh!

14:00 Esimees

Suur tänu, härra minister! Kas Riigikogu liikmetel on küsimusi ettekandjale? Kolleeg Aino Runge, palun!

14:00 A. Runge

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister, ma palun selgitada omavahendeid. Siin on lisatud üks omandivahendite liik, üldreserv. Millest see üldreserv moodustub, kui sellele asjale bilansiliselt läheneda?

14:00 M. Opmann

Üldreservi mõiste on praegu ära toodud kindlustusseaduse §-s 47 ja põhiliselt hõlmab see kohustusliku reservina üldreservi arvamist ehk 10% kindlustusseltsi aastakasumist. Kindlustusseltsi üldreservi paigutatakse aastakasumist vähemalt 10%, see on tema põhisisu.

14:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Aino Rungel on ka teine küsimus.

14:00 A. Runge

Aitäh! Ma küsiksin veel, milleks seda kasutatakse, sest siin on juba olemas omavahendite arvel kasumid ja kõik muud vahendid. Milleks seda reservi siis kasutatakse?

14:00 M. Opmann

Ta on kui garantiifond ja peab garanteerima kindlustusseltsi maksejõulisuse.

14:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Raoul Üksvärav.

14:00 R. Üksvärav

Lugupeetud esimees, lugupeetud minister! Kas need sätted, mis siin on ära toodud, kehtivad ka edasikindlustuse puhul, kui edasikindlustajaks on mõni kindlustusselts välisriigis?

14:00 M. Opmann

Ei kehti.

14:00 Esimees

Tänan! Austatud minister, Riigikogu liikmetel teile rohkem küsimusi ei ole.

14:00 M. Opmann

Ma tänan! Valitsus loobub siis ka kaasettekandest.

14:00 Esimees

Tänan! Riigikogu-poolseks kaasettekandeks palun kõnepulti majanduskomisjoni aseesimehe Mati Meose.

14:00 M. Meos

Tänan, härra esimees! Lugupeetavad kolleegid! Kindlustusseltside omavahendite nõude kehtestamine ja aktsiakapitali nõuete karmistamine on vajalikud meetmed, et kaitsta kodanikke, suurendades

kindlustusseltside usaldusväärsust. Kõik see, mida härra minister ütles menetluse kohta komisjonis, on õige ja komisjon teeb ettepaneku eelnõu pärast paranduste läbihääletamist seadusena vastu võtta. Tänan!

14:00 Esimees

Tänan! Kas kolleegidel on Mati Meosele küsimusi? Jaanus Männik, palun!

14:00 J. Männik

Aitäh, härra esimees! Austatud ettekandja! Küsimus § 1 kohta. Kui palju on praegu kindlustusseltse, kes ei vasta nendele miinimumnõuetele, mis siin paragrahvis kirjas?

14:00 M. Meos

Härra Männik, mul ei ole praegu seda statistilist materjali, ma saan selle esitada teile hiljem.

14:00 Esimees

Austatud Mati Meos, kolleegidel teile rohkem küsimusi ei ole. Austatud Riigikogu, avan läbirääkimised. Palun avaldada arvamust! Jaanus Männik, palun, sõnavõtt kohalt.

14:00 J. Männik

Aitäh, härra esimees! Minu äsja esitatud küsimusele vastuse puudumine tekitab võib-olla niisuguse olukorra, kus selle seaduse hääletamine on mõnevõrra enneaegne.

14:00 Esimees

Suur tänu! Teistel Riigikogu liikmetel midagi öelda ei ole. Kas ma võin teha ettepaneku läbirääkimised lõpetada? Tänan! Austatud Riigikogu, panen hääletusele läbirääkimiste lõpetamise. Palun võtta seisukoht ja hääletada! Läbirääkimiste lõpetamise poolt on 26 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, erapooletuid on 1. Läbirääkimised on lõpetatud. Lõppsõnavõimalus. Härra minister, kaasettekandja? Soovi ei ole. Lugupeetud kolleegid, alustame laekunud muudatusettepanekute läbivaatamist. Ma palun kõnepulti tagasi kolleeg Mati Meose. Esimene muudatusettepanek on täielikult arvestatud, nii nagu ka teine, kolmas, neljas, viies, kuues ja seitsmes. Kõik on majanduskomisjoni ettepanekud ja on täielikult arvestatud. Lugupeetud kolleegid, sellega on kõik laekunud muudatusettepanekud läbi vaadatud ja ma palun juhtivkomisjoni esindajal korrata oma ettepanekut.

14:00 M. Meos

Majanduskomisjoni ettepanek on panna eelnõu lõpphääletusele ja vastu võtta.

14:00 Esimees

Tänan! Austatud Riigikogu! Panen lõpphääletusele kindlustusseaduse muutmise seaduse vastuvõtmise. Palun võtta seisukoht ja hääletada! Nimetatud seaduse vastuvõtmise poolt on 41 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, erapooletuid on 1. Kindlustusseaduse muutmise seadus on vastu võetud.

7. 14:00 Väärtpaberituru seaduse, kriminaalkodeksi ja haldusõiguserikkumiste seadustiku muutmise seaduse eelnõu teine lugemine

14:00 Esimees

Austatud Riigikogu, võtame arutusele Vabariigi Valitsuse algatatud väärtpaberituru seaduse muutmise seaduse eelnõu ning alustame selle teist lugemist. Ettekandeks palun Riigikogu kõnepulti rahandusminister Mart Opmanni.

14:00 M. Opmann

Lugupeetud Riigikogu juhatus, lugupeetud Riigikogu liikmed! Täna on teisel lugemisel väärtpaberituru seaduse, kriminaalkodeksi ja haldusõiguserikkumiste seadustiku muutmise seaduse eelnõu. Võrreldes

esimesel lugemisel olnud eelnõuga, on seda keeleliselt korrigeeritud, sisuliselt täpsustatud ja mõnevõrra täiendatud. Keeleliselt on parandatud eelnõu paragrahve 4--8. Autor on parandustega nõus. Paragrahv 5 sisaldab väärtpaberituru seaduse § 32 lõigete 1--3 muutmist, siin on muudetud sätestatud trahvisummasid. Trahvisummade muutmise vajaduse tingis ühelt poolt väärtpaberituru areng. Eestis on täna registreeritud 82 väärtpaberiemissiooni, tegutseb 15 litsentseeritud investeerimisfondi, 24 väärtpaberivahendusfirmat ja ootel on ka väärtpaberibörsi rakendamine. Kõik see nõuab, et väärtpaberituru kutselised osalised ja emitendid õigusakte väga täpselt järgiksid, arvestamaks investorite huvisid ja õigusi. Eelnõus esitatud sanktsioonimäärade kehtestamise põhieesmärk on eelkõige kuritarvituste ennetamine. Kindlasti on kõik Riigikogu liikmed meedia kaudu kursis Eesti börside investeerimisfondide krahhiga 1995. aasta alguses. Siin oli tegemist fondiga, mis oli Riigi Väärtpaberiametis registreerimata, põhimäärus polnud vastavuses investeerimisfondi põhimääruse nõuetega. Väärtpaberiamet tegi samas mitmeid ettekirjutusi ja lõpuks peatas fondi tegevuse, sest fond sisuliselt eiras kõiki Väärtpaberiameti ettekirjutusi. Käesolevaks ajaks on algatatud kriminaalasi. Samas aga kannatasid kõik investorid ja investeringute tagasisaamine on üsna väheusutav. Vastavad sanktsioonimäärad oleksid olemasolu korral taganud investoritele võrreldamatult väiksema kahju saamise. Teiselt poolt aga on nende muudatuste sisseviimise tinginud elu ise ja osaliselt tuleneb nende määrade tõstmine ka sellest, et eelnõu oli põhimõtteliselt valmis möödunud aasta suvekuudel. Kooskõlastuste protsessis jäid need määrad endiseks, kuid aeg on läinud edasi. Samas peab ütlema, et ka teistes eelnõudes, mis on Riigikogule esitatud ja mis Riigikogu on seadusena vastu võtnud, on üha rohkem hakatud tähelepanu pöörama sanktsioonidele, mis kaasnevad nende seaduste mittetäitmisega. Olgu siin näitena nimetatud maakatastriseadus, hasartmänguseadus. Seega on praktiline vajadus sanktsioonimäärasid ühtlustada. Sanktsioonimäärade muutmisel me oleme arvestanud ka arenenud väärtpaberiturgu Euroopa riikides. Näiteks Saksamaal ollakse sanktsioonide rakendamisel väga karmid, väärtpaberiemissiooni kohta avaldatud info õigsuse nõude eiramine on üldjuhul kõigis Euroopa riikides rangelt karistatav. Näiteks Saksamaal toob ebaõige informatsioon või selle mitteõige esitamine kaasa trahvi 100 000--500 000 DEM-i. Seaduseelnõus on teile esitatud 10 000--1 000 000 krooni. Me oleme andnud nii alumise kui ka ülemise määra. Konfidentsiaalse info kasutamine tehingute sõlmimisel näeb Saksamaal ette vabaduskaotuse kuni viie aastani. Samuti jälgitakse arenenud väärtpaberituruga riikides väga tähelepanelikult väärtpaberiemissiooni registreerimise kohustuse täitmist. See on esitatud § 32 lõikes 1. Saksamaal on kehtestatud nimetatud nõude vastu eksijatele rahatrahv kuni kolm miljonit Saksa marka. Väärtpaberituru seaduse § 32 on täiendavalt sisse viidud lõige 4. Vastavalt sellele peab kõigil väärtpaberituru kutselistel osalistel väärtpaberiturul tegutsemiseks olema litsents. Paraku tegelikkuses seda nõuet hästi ei täideta. Ütleme, et täidetakse halvasti. Näiteks hetkel on kaks fondi, neli haldavat ettevõtet ja üheksa investeerimisfondi, kes pole oma tegevuslitsentsi pikendanud, litsentseerimata väärtpaberituru kutselised osalised kahjustavad aga eelkõige investorite huve. Lõikes 4 me näeme ette võimaluse trahvida või esitada sanktsioon 500 000--1 000 000 krooni ulatuses. Väärtpaberituru seaduse § 33 on täiendatud lõikega 2, kus on sätestatud, et Väärtpaberiinspektsiooni peadirektoril on õigus määrata rahatrahvi kuni 10 000 krooni. See on siis lisaks protokolli koostamisele või koos protokolli koostamisega. Eelnimetatud muudatus on vajalik eelkõige väärtpaberituru järelevalve tõhustamiseks, sest väiksemate seadusrikkumiste korral on Väärtpaberiinspektsiooni peadirektoril võimalus operatiivselt sekkuda. Samas on selge, et seda on alati võimalik vaidlustada, kui väärtpaberituru kutseline osaline leiab, et temaga on ebaõigesti käitunud. Ma avaldan siinkohal tänu majanduskomisjonile, kelle toetusel eelnõu sai redigeeritud ja parandatud just selliseks, nagu ta teile on arutamiseks esitatud. Aitäh!

14:00 Esimees

Suur tänu, härra minister! Kas Riigikogu liikmetel on küsimusi? Kolleeg Mihkel Pärnoja, palun!

14:00 M. Pärnoja

Aitäh, härra esimees! Austatud härra minister! Milline otsene vajadus on selles eelnõus §-l 1, see on esmasturu, esmaslevitamise, esmasinvestori mõistete sissetoomisel?

14:00 M. Opmann

Ma adresseerin selle küsimuse edasi härra Tragonile. Kui jäävad veel mõned vastamata küsimused, siis ma pakun teile välja võimaluse korraga vastata kaasettekande korras.

14:00 Esimees

Selisel juhul Riigikogu liikmetel teile, härra minister, rohkem küsimusi ei ole.

14:00 M. Opmann

Kaasettekande teeb härra Villu Tragon.

14:00 Esimees

Ma sattun natukene hämmingusse, minul on kirjutatud Rahandusministeeriumi talitusejuhataja Hilma Naaber. Kui te palute muudatust, siis ma heameelega nõustun. Palun, härra Tragon.

14:00 V. Tragon

Austatud saalisviibijad! Kui me nüüd vaatame § 1 ja võrdleme seda juba kehtiva väärtpaberituru seadusega, siis me näeme, et kaks esimest lauset on olemas ka juba kehtivas väärtpaberituru seaduses. Seega on uuenduseks ainult selle paragrahvi viimane lause, st esmaseks levitamiseks ei loeta väärtpaberite väljalaske müüki emissioonikorraldajale või väärtpaberite väljalaset korraldavale juriidilisele isikule. Miks see lause on siia lisatud? Sellepärast, et juba maailmapraktikas ja nüüd ka Eestis on üritatud teha mitmeid pettusi, kus sisuline emissioonikorraldaja esineb investorina, ostab kogu emissiooni üles. Sellega muutub emissioon kinniseks ning pärast müüb ta selle siis juba avalikul turul edasi. Sel juhul on tegemist järelturuga ja sellisel moel on võimalik üleüldse avaliku emissiooni korraldamist vältida. Avalik emissioon on teadupärast see emissioon, mis on üle maailma ja on edaspidi ka Eestis väga rangelt ja täpselt määratletud, et ei tekiks kõrvalehiilimise võimalust, n-ö seadusandlike mõistete ga mängimise võimalust. See on § 1 viimase lause mõte ja sisu.

14:00 Esimees

Kas see oli ka vastus Mihkel Pärnoja küsimusele? Aitäh! Austatud kolleegid, kas on veel küsimusi härra Tragonile? Ei ole. Veel kord tänan, härra Tragon! Riigikogu-poolseks kaasettekandeks palun kõnepulti majanduskomisjoni liikme Rein Voogi.

14:00 R. Voog

Lugupeetud härra esimees, lugupeetud kolleegid! Kuna nii härra minister kui ka kaasettekandja andsid üsna põhjaliku ülevaate, millised muudatused seaduseelnõus on tehtud ja mispärast, siis siin suurt midagi muud lisada ei olegi. Võib-olla juhiks teie tähelepanu ainult nendele karistusmääradele, mis on sisuliselt praegusel hetkel 10 korda kasvanud ehk millele on üks null taha kirjutatud. Palun lugupeetud kolleegidelt selle kohta ka arvamusi. Komisjoni ettepanek on teine lugemine katkestada pärast muudatusettepanekute hääletamist ja määrata muudatusettepanekute tähtjaks 20. märts kell 12. Aitäh!

14:00 Esimees

Suur tänu! Kas kolleegidel on küsimusi kaasettekandjale? Kolleeg Jaanus Männik, palun!

14:00 J. Männik

Aitäh, härra esimees! Austatud kaasettekandja! Küsimus on § 4 lõike 2 kohta. See algab nii: "Väärtpaberite või nende emitendi kohta konfidentsiaalset informatsiooni omavatel isikutel ei ole õigust..." Mis te arvate, kui suur praktiline väärtus või tähtsus sellel sätestusel on ja kuivõrd on niisugustele ilmingutele üldse võimalik realselt jälile saada?

14:00 R. Voog

Vastus on selline, et nn siseringi tehingud on probleemiks kõikides riikides ja kord neile saadakse jälile, kord ei saada. Ma leian, et selline punkt peaks seaduses ilmtingimata olema. Teine küsimus on, kas sellele jõutakse jälile või ei jõuta ja milliste vahenditega. See on natuke raskem asi, sest see ei ole probleemiks mitte ainult Eestis, vaid ka mujal maailmas.

14:00 Esimees

Tänan! Kolleegidel rohkem küsimusi ei ole. Austatud Riigikogu! Avan läbirääkimised. Palun avaldada arvamust! Arvamusavalduse soovi ei ole. Kas võime läbirääkimised lugeda peetuks ja lõpetatuks? Tänan! Läbirääkimised on lõpetatud. Lõppsõnavõimalus härra ministrile ja kaasettekandjale. Ei ole soovi. Austatud Riigikogu, asume läbi vaatama laekunud muudatusettepanekuid. Ma palun kõnepulti tagasi Rein Voogi. Kokku on laekunud üheksa muudatusettepanekut ja need kõik on majanduskomisjonilt. Esimene, teine, kolmas, neljas, viies, kuues, seitsmes, kaheksas ja üheksas muudatusettepanek. Kolleegide nõusolekul on need viidud nüüd uude teksti. Tänan! Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku siinkohal seaduseelnõu lugemine katkestada ja pakkunud muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 20. märtsi kell 12. Tänan!

8. 14:00 Riigi poolt eraõiguslike juriidiliste isikute asutamise ja nendes osalemise seaduse eelnõu esimene lugemine

14:00 Esimees

Austatud kolleegid, võtame arutusele Vabariigi Valitsuse algatatud riigi poolt eraõiguslike juriidiliste isikute asutamise ja nendes osalemise seaduse eelnõu. Alustame selle esimest lugemist. Ettekandeks palun Riigikogu kõnepulti rahandusminister Mart Opmanni. Kolleegide nõusolekul jättis juhataja vahele ühe eelmise päevakorrapunkti seoses sellega, et saabunud ei ole Mart Laar, keda me kohe ootame.

14:00 M. Opmann

Lugupeetud esimees, lugupeetud Riigikogu liikmed! Täna on esimesel lugemisel teie ees riigi poolt eraõiguslike juriidiliste isikute asutamise ja nendes osalemise seaduse eelnõu. Riigi poolt eraõiguslike juriidiliste isikute asutamise ja nendes osalemise seaduse vastuvõtmise vajadus tuleneb riigivaraseaduse § 6 lõikest 2. Nimetatud säte näeb ette, et riigile kuuluvatest aktsiatest, osakutest, osatähtedest, osadest ja teistest väärtpaberitest tulenevate õiguste teostamine ning kohustuste täitmine sätestatakse eraldi seadusega. Eelnõu põhieesmärk on reguleerida riigi osalemist aktsiaseltsides ja osahingutes. Riigi mitmetasandilise struktuuri tõttu on riigi tegevuse korraldamine äriühingute asutamisel ja nendes osalemisel spetsiifiline. Seetõttu ei piisa ainult äriseadustikus sätestatust, vaja on täiendavat regulatsiooni. Eelnõus käsitletakse riigi osalemist eraõiguslikes juriidilistes isikutes ja nende asutamist riigi poolt. Siin on mõeldud mittetulundusühinguid ja sihtasutusi. Ka need küsimused on täna seadusega reguleerimata. Eelnõu esimeses peatükis, mille pealkiri on "Üldsätted", antakse seaduse ülesanne ja seaduses kasutatavad mõisted. Mõistete formuleerimise eesmärk on kokkuvõtlikult välja tuua, millised on riigi kui aktsionäri või kui osaniku osalusest tulenevad reaalsed võimalused mõjutada otsuste tegemist äriühingus. Eelnõu teises peatükis pealkirjaga "Asutaja, aktsionäri, osaniku või liikme õiguste teostamine" piiritletakse eri riiklike tasandite pädevus eraõiguslike juriidiliste isikute asutamisel ja nendes osalemisel. Siin on reguleeritud, kuidas toimub riigile kuuluvate aktsiate ja osade valitsemine, asutaja ja liikme õiguste teostamine, samuti see, kuidas toimub riigi esindamine eraõiguslike juriidiliste isikute juhtorganites. Eelnõus sätestatakse ka riigile kuuluvate aktsiate ja osade omandamise ja võõrandamise tingimused. Eelnõu kolmandas peatükis "Rakendussätted" antakse rakenduslikud sätted. Ma tänan!

14:00 Esimees

Tänan, härra minister! Lugupeetud kolleegid, kas ettekandjale on küsimusi? Mihkel Pärnoja, palun!

14:00 M. Pärnoja

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja! Kas see seadus on rakendatav juhu jaoks, kui riik on ainuasutaja, või kaasasutaja juhu jaoks ka?

14:00 M. Opmann

Peaks olema küll.

14:00 Esimees

Tänan! Liia Hänni, palun!

14:00 L. Hänni

Täna! Austatud rahandusminister! Seaduseelnõu § 10 tõmbab nüüd joone nende ettevõtete vahele, mille aktsiad erastatakse veel erastamisseaduse alusel, ja nende vahele, mis lähevad juba teise korra kohaselt. Aega selle vahe tegemiseks on üks kuu seaduse jõustumise hetkest. Kas praegu võib juhtuda nii, et erastamisseaduse alusel erastatakse ainult väga väike osa ettevõttest, mis praegu on veel erastamata, ja hiljem minnakse üle teisele režiimile, mis tähendab, et erastamisväärtpaberite kasutamise võimalused ahenevad. Kuidas te põhjendate, et sellise lühikese aja jooksul tuleb teha lõplik otsus?

14:00 M. Opmann

Tõtt-öelda, kui see paragrahv oli arutusel juhtivkomisjonis, siis kerkis see küsimus samuti üles ja see küsimus tekkis ka minul, valmistudes teie ette tulema. Ma olen nõus, et võib-olla ei peaks mitte väga kiirustama jõustamisega. Kui selle menetlemine läheb väga edukalt, siis kujutame ette, et ta ei jõustuks mitte kohe peale Riigi Teatajas avaldamist, vaid võib-olla 1. juulist või 1. oktoobrist. Siis oleks piisavalt aega enne seda määratleda kõiki neid ettevõttest, kes jäävad n-ö riigi osalusega. Ma arvan, et siin oleks võimalik rahulikult töötada selle küsimusega ja teha veelahe selgeks.

14:00 Esimees

Täna! Kolleeg Eiki Nestor.

14:00 E. Nestor

Aitäh, härra esimees! Austatud härra minister! Kas te ei seletaks täpsemalt maavalitsuse ja maavanema volitusi.

14:00 M. Opmann

Maavanemale me näeme praegu ette võimaluse olla riigiosaluse esindaja just mittetulundusühingutes ja sihtasutustes. Mis puudutab aktsiasalust või ka osakute osalusi, siis kui te vaatate üldsätteid ja eriti just asutaja, aktsionäri, osaniku või liikme õiguste teostamist, siis oleme siin siiski näinud valitsejana ette ministeeriume.

14:00 Esimees

Täna! Kolleeg Mihkel Pärnoja, teine küsimus.

14:00 M. Pärnoja

Aitäh! Kas §-s 11 ja seal viidatud § 3 lõikes 3 sätestatud juhtudel tuleb välja niimoodi, et nn infrastruktuuri ettevõtete restruktureerimise ja erastamise puhul tuleb pöörduda Riigikogu poole?

14:00 M. Opmann

Ma ei julge öelda, kas need on just vahetult infrastruktuuri ettevõtted. Et infrastruktuuri ettevõtted või praegu suured, monopoolses seisundis olevad ettevõtted sinna hulka kuuluvad, on küllaltki tõenäoline ja seda me oleme ette näinud. Nende ettevõtete üldarv on minu tänase nägemuse järgi 7--10, aga võib-olla ka veel vähem. Ma ei näe siin midagi imelikku, sest ka meie põhjanaabri Soome parlament arutab ju iga-aastaselt näiteks Neste kontserni, kus on samuti riigi osalus sees, aastaaruannet.

14:00 Esimees

Täna! Kolleeg Liia Hänni, teine küsimus.

14:00 L. Hänni

Aitäh! Seadus käsitleb praegu ainult riigi poolt eraõiguslike juriidiliste isikute asutamist. Kuid samal ajal on küllaltki palju probleeme munitsipaalvara ja selle valitsemisega. Kas eelnõu koostamisel ei arutatud, et seaduse objektiks tuleks arvata ka omavalitsustes moodustatavad eraõiguslikud juriidilised isikud?

14:00 M. Opmann

Pean teile nüüd küll, lugupeetud Liia Hänni, vastama, et seaduseelnõu ettevalmistamisel ei nähtud ette, et seda sellesse eelnõusse sisse kirjutada.

14:00 Esimees

Kolleeg Ülo Peets, palun!

14:00 Ü. Peets

Tänan, härra juhataja! Lugupeetud minister! Mul oleks selline üldpõhimõtteline küsimus. Riiki esindab valitsus ja omavalitsus nagu ei ole riik. On riik ja on omavalitsus. Valitsuses on hästi palju ministeeriume ja igasuguseid muid ametnikke. Kas sellest seadusest võib välja lugeda, et mõni väiksem ametnik kuskil ministeeriumis või mõnes ametis, ükskõik, mis amet see siis on, näiteks Maanteeamet, võib olla ka riigi esindaja teatud mõttes ja valitsus ei pruugi sellest teadagi saada? Kas selline oht võib siin sees olla?

14:00 M. Opmann

Seda, et ta saaks olla esindaja riigi huvide kaitsel ilma riigi teadmata, kindlasti mitte. Paragrahvides 5, 6 ja 4 on küllaltki konkreetset näidatud, kuidas liikme õiguse teostamine käib. Ära on toodud ka eri juhtumid ja kord, kuidas kinnitatakse riigi esindajaid, kes äriühingutes peavad esindama riigi huve. Need on kindlasti enamikul juhtudel valitsuse poolt määratud. Üldreegel on selline, et kui on tegemist ühe ministeeriumi valitsemisalas oleva äriühinguga, siis pooled juhatuse liikmed määrab see haruministeerium ja pooled rahandusminister.

14:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Eiki Nestor, teine küsimus.

14:00 E. Nestor

Aitäh, härra esimees! Austatud härra minister! Mu küsimus on § 5 lõike 2 kohta, kus on kirjas, et ministrid saavad tööd juurde, sest kui riigil kuskil aktsiaid on, siis minister lihtsalt on nende esindaja. Kuidas seda mõista, kas ta on seal ise riigi aktsiate esindaja või ta määrab kellegi? Eriti huvitab mind dividendide pool. Austatud härra Opmannil tuleb nüüd kohustusi juurde, dividendimäärad on vaja kooskõlastada. Mis siis saab, kui ülejäänud aktsionärid nendega ei nõustu? Liiatigi, me arutame praegu ühte eelnõu, kus väikeaktsionäridel tekivad teatud eelised. Kuidas kogu see mehhanism omavahel tööle hakkab?

14:00 M. Opmann

Ma olen mõneti ise ka mures selle pärast, aga tahaksin väga uskuda, et neid firmasid, kuhu rahandusminister peab minema, ei ole väga palju. See küsimus oli valitsuses üleval ja ma juhtisin sellele tähelepanu. Me oleme optimistid, et riik maksimaalselt taandub kõikidest äriühingutest, mis tegelevad ettevõtlusega. Kuigi me ühelt poolt ütleme, et riik oma osalusega on eriline osanik, teistpidi, kui te tähele panite, ma ütlesin avasõnas, et ka riik juhib praegu oma osalust siiski äriühingute seaduse raamides või üldraamides. Seetõttu ongi esimeses osas toodud ära täpsed mõisted, mida tähendab enamusosalus, mida tähendab riigiomandis olev, vähemotsustusõigus ja vähemosalusõigus. Ma usun, et midagi ei ole teha, riik peab oma osaluste juhtimisel samuti seaduse raames tegutsema. Et mõnevõrra võib tööd juurde tulla, sellega ma olen küll nõus.

14:00 Esimees

Tänan! Austatud minister, Riigikogu liikmetel teile rohkem küsimusi ei ole.

14:00 M. Opmann

Aitäh, ma loobun siis ka valitsusepoolsest kaasettekandest.

14:00 Esimees

Tänan! Riigikogu-poolset kaasettekannet tegema palun õiguskomisjoni esimehe Daimar Liivi.

14:00 D. Liiv

Lugupeetud juhataja, austatud kolleegid! Mul on hea meel olla teie ees sellise olulise seaduseelnõuga, mis pärast väga pikka ootamist lõpuks ka parlamendi ette on jõudnud. See täidab juba seaduse tasemel ühe väga olulise tühimiku meie õigusruumis ja garanteerib selle või vähemalt on suunatud sellele, et riigivara kasutamisest, käsutamisest, eriti mis puudutab ettevõtluse poolt, oleks korralik ülevaade. Et oleks selgelt ära määratud need isikud, kes vastutavad millegi eest, ja oleks ära määratud ka see, et nende isikute käitumine peab lähtuma majandusliku otstarbekuse põhimõtetest. Tulgem nüüd seaduse enda juurde. Õiguskomisjon arutas eile küllalt pikalt seda eelnõu. Me oleme põhimõtteliselt rahul küsimuste ringiga, mis siin on kajastatud, kuid ühtlasi tekkis ka päris mitmeid küsimusi, millele ilmselt eelnõu edasise arutluse käigus tuleb leida lahendus, mis tuleb selgeks vaielda ja mis peavad saama seadusandja heakskiidu. Paluks suhtuda sellesse, mis ma ette toon, mitte kui kriitikasse valitsuse aadressil, vaid lihtsalt kui teatud küsimuste püstitamisse. Valitsuspoolne ettekandja rääkis ära juba need tähtsamad nüansid, mida valitsus silmas pidas. Kõigepealt, hakates pihta seaduse §-st 1, võib öelda, et kahjuks on sisse jäänud mõiste "usaldusühing". Äriseadustiku loogika ja äriseadustiku tõlgendamise ning arusaamise kohaselt riik usaldusühingus osaleda ei saa. Selles suhtes me jõudsimme üksmeelele ka nende spetsialistidega, kes käisid valitsust esindamas komisjonis. Nii et parandusettepanekuga kaob usaldusühing ilmselt sellest nimekirjast ära. Edasi, mõisted §-s 2. Kuigi juriidilisest küljest võib vaidlustada, kas seda siin nii väga vaja on, peab ütleva, et seaduse edasise loogika ja ülesehituse seisukohalt on see äärmiselt tähtis. Tähtis on see ka põhimõtte pärast, et siin näidatakse siiski väga selgelt ära, mis tasemel mingeid otsuseid ja milliseid otsuseid riik saab teha. Võib-olla on see teatud mõttes terminoloogilise pretsedendi loomine, kuidas erinevaid osaluse määrasid tulevikus käsitlema hakatakse, ütleva siis majanduspraktikas või uutes vastavat valdkonda reguleerivates seadustes. Paragrahvis 3 tekkis komisjonil päris mitmeid küsimusi just nimelt sõnastuse tõttu. Vesteldes ekspertidega, kes Rahandusministeeriumi ja valitsust esindasid, saime põhimõtteliselt aru, mida mõeldi, kuid paraku ei ole see sõnastus mõnes kohas kooskõlas äriseadustikuga ja nende ideedega, mis äriühingute tegevust reguleerivad. Ma juhin siin näiteks tähelepanu esimese lõike teisele ja kolmandale punktile. Nimelt näevad need ette põhikirja heakskiitmist ja isikute määramise heakskiitmist. Need ülesanded ja õigused ei kuulu mitte enam valitsusele, vaid nendele esindajatele, kes osalevad valitsuse esindajatena äriühingu asutamisel või äriühingu nõukogusse või juhtorganitesse riiki esindavate isikute määramisel. Seetõttu saab valitsus anda enne teatud korraldused isikutele, kes neid aktsioone seal teostavad, kuid ei saa näiteks põhikirja eraldi heaks kiita. Ta võib anda volitused kiita heaks selline põhikiri sellises sätestuses või siis mitte lubada põhikirjas teatud muudatusi, kuid põhikirja heakskiitmine on nende isikute pädevuses, kes esindavad riiki asutamiskoosolekul. Sama kehtib ka nõukogu liikmete küsimustes. Edasi, punkt 7 samast paragrahvist käsitleb riigivara eraõiguslikule juriidilisele isikule üleandmise otsustamist. Komisjonis tekitas see teatud määral arusaamatust sellepärast, et riigivara valitsejateks, kellel on riigivara kasutamise, käsutamise ja valdamise õigus, on lisaks valitsusele ka teised organid. Nimetame siin Riigikogu, Riigikohut. Nende tegevusse sellistes küsimustes sekkumine oleks natuke võimude lahususe printsiibi rikkumine. Küll aga avaldati seisukohti, et põhimõtteliselt oleks täiesti normaalne, kui see lõige käiks mitte kõigi eraõiguslike juriidiliste isikute kohta, vaid käiks äriühingute kohta, sest ei Riigikohus, ei Riigikogu, õiguskantsler ega Vabariigi President ei pea osalema äriühingutes. Mis puudutab sihtasutusi, siis nendes küsimustes võib siiski olla valitsuse arusaamast natuke erinevaid arusaamisi. Järgmine küsimus, mis meil probleeme tekitas, on § 5 lõige 5 ja seletuskiri, mis lähevad oma sõnastuses lahku. See on natukene üldisem ja suurem probleem. See on küsimus, mis käsitleb tegelikult ministeeriumi, antud juhul Rahandusministeeriumi kompetentsi. Nimelt on seletuskirjas öeldud, et Rahandusministeerium kui riigivara arvestuse korraldaja, ja § 5 lõikes 5 nimetatakse teda riikliku majanduspoliitika elluvijaks. Siin on praeguses olukorras ka Vabariigi Valitsuse seaduse täpsest sõnastusest tulenev probleem. Nimelt ei ole väga selge, kes ja millisel tasemel mingisugust majanduspoliitikat teostab. Ilmselt on see valdkond, mis vajab eelnõu menetluse käigus natuke selgemat läbivaidlemist. Põhimõtteliselt oli komisjonis juttu, et Rahandusministeeriumi esindajate arusaamise järgi on nende kompetents makromajanduse kujundamine, samal ajal kui praegu eksisteerivad spetsiifilised ministeeriumid, ma pean silmas Teede- ja Sideministeeriumi, Põllumajandusministeeriumi ja ka Majandusministeeriumi, teatud osas oma ülesannetes teostavad mikromajanduslikku poliitikat riigi äriühingute suhtes. Sellest tulenevalt tekitas teatud küsimusi dividendi määra kooskõlastamine. Põhimõtteliselt on ilmselt õige, kui dividendi kindel suurus määratakse rahandusministri ettepanekul valitsuse poolt või siis ka rahandusministri poolt, ja konkreetsete ettevõtete puhul oleks see juhendumiseks juba vastavale ministrile, kelle haldusalasse

vastav ettevõtte kuulub. Kuid see on ilmselt veel vaidlemise koht, see vajab, nagu ma ütlesin, üldiste sanktsioonide täpsustamist. Sama küsimus tekib ka § 7 puhul, kus räägitakse esindajate määramisest nõukogudesse. See on ilmselt poliitiline ja väga terav küsimus, kuid põhimõtteliselt on siin teatud sisuline viga.

14:00 Esimees

Aeg on täis.

14:00 D. Liiv

Ma palun natuke aega juurde.

14:01 Esimees

Palun!

14:01 D. Liiv

Küsimus on nimelt selles, et riigi esindajaid eraõigusliku juriidilise isiku juhtorganisse ei määra mitte minister, eri ministrid, vaid määrab vastava organi üldkoosolek. Seetõttu on siin tasandiga veidi eksitud. Natuke tekitas küsimusi ka poolte liikmete määramise õiguse andmine rahandusministrile. Kui ta teostab makromajanduse kontrolli, siis põhimõtteliselt võiks aktsepteerida, et Rahandusministeeriumil peab olema seal esindaja, kuid veidi arusaamatuks jääb, miks peavad makromajandusliku kontrolli teostamiseks ja informatsiooni saamiseks vähemalt pooled olema rahandusministri poolt esitatud isikud. Kuid see, nagu ma ütlesin, on rollide jaotamise, funktsioonide jaotamise küsimus ja tuleb ilmselt eelnõu arutamise käigus veel lahendada. Väga meeldiv paragrahv on § 9, mis sätestab selgelt riigi osaluse alampiiri, kuigi siin tekib teatud küsimusi võib-olla rakenduse osas, mis veel otseselt lahendatud ei ole. Nimelt sellega, et praegu võib riigil olla mõnes ettevõttes ka vähem kui 10% aktsiate või osadega määratud häälest. Nii et ilmselt tuleb nende aktsiate osade kohta täiendav rakendusnorm kindlaks määrata. Härra minister juba käsitles erastamise nimekirja ja strateegiliste äriühingute nimekirja. Siin on väga oluline poliitiline otsus. Sisuliselt tähendab § 10 jõustamine ükskõik millisel kujul kas ühe kuu või kolme kuu või kuue kuu jooksul seda, et me oleme sunnitud selle aja jooksul kindlaks määrama EVP-de kattevara äriühingute näol. Võib-olla annaks see ka küllalt selge ülevaate võimalikust protsessi lõpust ja võimalikust EVP-de hinnast. See on poliitiline otsus, mis Riigikogul tuleb langetada, ja on selge, et ühe kuu jooksul ei ole vähemalt komisjoni arvates selle nimekirja koostamine eriti reaalne. See tähtaeg peaks olema tõenäoliselt pikem, kui seda teed minnakse, et valitsusel oleks võimalik pidada konsultatsioone kõigi poliitiliste jõududega. See ei ole mitte ainult valitsuskoalitsiooni, vaid terve riigi arengu seisukohalt ja terve omandireformi arengu seisukohalt äärmiselt oluline muudatus, mis meie õigusaktidesse tuleks. See oleks õiguskomisjonipoolne ülevaade probleemidest, mis meil arutelul tekkisid. Ma annan edasi ka õiguskomisjoni seisukoha, et esimene lugemine lõpetada ja suunata eelnõu teisele lugemisele. Parandusettepanekute tähtajaks pakume välja 21. märtsi kell 12.

14:01 Esimees

Suur tänu, Daimar Liiv! Kas kolleegidel on kaasettekandjale küsimusi? Vootele Hansen, palun!

14:01 V. Hansen

Aitäh! Austatud kaasettekandja! Sa kirjeldasid komisjonis väga pikalt seda mõtet, et teised riigivara valitsejad -- ma mõtlen riigivara valitsejad mitte ainult riigivaraseaduse mõttes, vaid ka riigivara käsutajad -- peale Vabariigi Valitsuse võiksid mitte äriühingutesse minna, vaid minna mittetulundusühingutesse. Kas ma saan õieti aru, et komisjonis seda arutades me mõtlesime, et ka Eesti Pangal on õigus minna riigivaraga osalema ainult mittetulundusühingutesse ja sihtasutustesse, mitte tulundusühingutesse ja äriühingutesse?

14:01 D. Liiv

Me arutasime seda teemat üldiselt. Me ei läinud väga konkreetsetelt kõigi nende organite kompetentsi juurde. Ilmselt peaks iga organi võimalus kasutada oma vara näiteks sihtasutustes või mittetulundusühingutes siiski tulenema selle organi tegevust reglementeerivatest sätetest. See teema

vajab veel ka praeguste olemasolevate õigusaktide tasandil võrdlevat läbitöötamist, et öelda, millised need kompetentsid siiski väga täpselt riigivara käsutamisel on. Põhimõtteliselt ei tahaks aga välistada võimalust, et teatud juhtudel oleks võimalik osaleda mittetulundusühingutes või sihtasutustes, nimetame siin näiteks praegu Riigikohtu aktiivset osalust õigusteabekeskuse väljaarendamisel. Võib-olla ei ole alati väga mõistlik selliseid, ütleme, manöövrivõimalusi ära võtta. Pealegi toimub kontroll selle üle ju siiski läbi riigieelarve, kui vahendid riigieelarvest sinna selliseks tegevuseks eraldatakse, siis need on olemas ja riigieelarve teatavasti valmistatakse ette praegu valitsuse poolt.

14:01 Esimees

Täna! Kolleegidel rohkem küsimusi ei ole. Austatud Riigikogu, juhtivkomisjon on teinud ettepaneku esimene lugemine lõpetada. Kuna juhatusel ei ole laekunud teisi ettepanekud, siis kordan üle veel muudatusettepanekute esitamise tähtaja, see on 21. märts kell 12. Seaduseelnõu 244 esimene lugemine on lõpetatud.

9. 14:00 Maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine

14:00 Esimees

Lugupeetud kolleegid, võtame arutusele Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu ning alustame selle esimest lugemist. Ettekandeks palun Riigikogu kõnepulti rahandusminister Mart Opmanni.

14:00 M. Opmann

Lugupeetud esimees, lugupeetud Riigikogu liikmed! Täna on teie ees esimesel lugemisel maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Käesolev seaduseelnõu on Rahandusministeeriumis ette valmistatud, maksuprobleemide komisjonis läbi arutatud ning leidnud aktsepteerimist. Seaduseelnõusse on lülitatud Maksuameti ja Tolliameti esitatud seaduse muudatuste ettepanekud. Kuna kehtivas maksukorralduse seaduses pole arvestatud tollieeskirjadest tulenevaid eripärasid Tolliameti töös, siis on täiendatud tolli kui üht maksuhaldurit puudutavaid sätteid. Täpsustatud on maksumaksja poolt enammakstud maksusumma tagastamise ja maksuvõla katteks arvestamise korda. Alates 1. septembrist 1995 ei ole füüsilisest isikust ettevõtjatel ja ettevõtetel, keda ei kanta äriregistrisse, Maksuametis registreerimise kohustust. Seoses sellega on uuesti kehtestatud nende füüsilisest isikust ettevõtjate ja ettevõtete registreerimise kohustus, et tagada Maksuametile informatsioon kõigi maksumaksjate kohta. Registreerimiskohustuse sisseviimine võimaldab ka kontrollida füüsilisest isikust ettevõtjaid analoogselt ettevõtetega. Samuti on seaduseelnõusse lülitatud tehnilised parandused, mis tulenevad avaliku teenistuse seaduse ja Vabariigi Valitsuse seaduse jõustumisest käesoleva aasta algusest. Erastatavate ettevõtete maksuvõla ajatamisel on Vabariigi Valitsusele antud õigus vajaduse korral otsustada igal üksikjuhtumil intressi suurus ja selle tasumise kord. Praegusel ajal tekitavad probleeme ebaseaduslikud tagastamiseks nõutud maksusummad. Liigselt nõutud summadelt maksuhaldur kehtiva seaduse järgi intresse arvestada ei saa. Niisuguse olukorra vältimiseks on täpsustatud ja täiendatud nii maksumaksjalt kui ka maksuhaldurilt intresside arvestamist. Redaktsiooniliselt on täpsustatud maksude ja maksuvõlgade määramise, ajatamise, sissenõudmise ning tasumise korda. Eeltoodust lähtudes ma palun seda eelnõu toetada. Täna on esimene lugemine. Ma tänan!

14:00 Esimees

Suur tänu, härra minister! Riigikogu liikmetel on teile küsimusi. Eiki Nestor, palun!

14:00 E. Nestor

Aitäh, härra esimees! Austatud härra minister! Minu küsimus on § 13 kohta. Nagu te teate, on sellel sõnastusel ka Eesti maksukorralduse loomise ajaloos oma tähtis koht. Lausa Riigikohtuni välja, et kuhu mida paigaldada, kuhu mitte. Kuidas teie sellest aru saate, kus see peaks olema sätestatud, millises seaduses, et neid mõõtureid tohib paigaldada? On see maksukorralduse seadus, mis loetleb, et sinna ja sinna võib mõõtureid paigaldada, või on see näiteks hasartmängumaksu seadus, kus see peaks olema

sätestatud? Praegu on ju nii, et meil ei ole mitte kuskil midagi sätestatud ja sellisel kujul on see klausel täiesti tühi.

14:00 M. Opmann

Ma ei taha sellega nõus olla, et ta on tühi. Toon ühe näite. Kui ainult maksukorralduse seadusest lähtuda, siis jäi see võib-olla jah siamaani lahti. Jäi mulje, et maksuhalduril on kohustus paigaldada mõõtureid, kui seadus ei sätesta teisiti. Seetõttu me täiendasime ka seda eelnõu, et nõuda maksumaksjalt nende paigaldamist, kui seaduses on mõõturite paigaldamise kohustus sätestatud. Ma usun, et täiendamist vajaks näiteks alkoholiaktsiisi seadus, kuigi alkoholiaktsiisi seaduses võiks pigem olla nii, et paigaldaja on haldur, mitte tootja. Hasartmängumaksu seaduse puhul, kui seda kleebist käsitleda mõõtjana, sest ta mõõdab, mitu tuhat krooni tuleb kuus maksta, on see vaieldav. Ka see, kellel on litsents, võib paigaldada maksumärgi, eriti kui koht on automaadil olemas. Üks asi, mis ilmselt peatselt tuleb teie ette, on kassaaparaatide küsimus, st millistele tingimustele nad peavad täpselt vastama. Kui seaduses on sätestatud, milliseid funktsioone ta peab täitma, siis antud juhul jääks kassaaparaatide paigaldamine ikkagi kõigile müügikohtadele, sõltumata sellest, kas see on siis putka või suur kaubandusettevõtte.

14:00 Esimees

Täna! Kolleeg Eiki Nestor, teine küsimus.

14:00 E. Nestor

Aitäh, härra esimees! Härra minister! Mul on selle punkti kohta oma huvi, kuna ma olen selle üle mitu aastat vaieldud. Kui lähtuda sõnastusest, mis te esitasite, kuidas te mulle siis seletaksite, millal on maksuhalduril õigus neid paigaldada ja millal on õigus nõuda? Mis saab siis, kui selle koha omanik, kuhu mõõturit hakatakse paigaldama, küsib maksuhaldurilt, kus on seadus, mille alusel te soovite paigaldada? Tekib küsimus, kus on seadus, mille alusel võib nõuda paigaldamist. Praegusest sõnastusest on minu arust sellest täiesti võimatu aru saada.

14:00 M. Opmann

Lugupeetud Eiki Nestor! Ma jätaksin siin täpsema vastamise kaasettekande korras härra Andres Hundile, Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna juhatajale, kui tohib.

14:00 Esimees

Tohib küll. Riigikogu liikmetel härra ministrile rohkem küsimusi ei ole. Härra minister, suur tänu! Ma palun kaasettekandeks Riigikogu kõnepulti härra Andres Hundi.

14:00 M. Opmann

Aitäh!

14:00 A. Hunt

Vastates sellele küsimusele, tuleks vaadata seda, et praegune punkt 13 täiendab § 18 punkti 1 kehtivas maksukorralduse seaduses. Paragrahvi 18 preambula ütleb, et maksumaksmisest kõrvalehoidmise tõkestamiseks ning maksumaksja poolt maksude tasumise õigsuse kontrollimiseks või tema poolt tasumisele kuuluva maksumaksumääramiseks on maksuhalduril maksumaksja teadmisel õigus paigaldada mahutitele, hoidlatele ja seadmetele mõõtureid. Maksuhalduril on see õigus maksukorralduse seaduse alusel. Ja kui seaduses sätestatakse mõõturite paigaldamise kohustus, siis on tal õigus nõuda ka maksumaksjalt nende paigaldamist. Kehtivas redaktsioonis ei ole seda täpsustust, mille alusel maksuhalduril on õigus nõuda mõõturite paigaldamist kas oma suva või mingisuguse seaduse alusel.

14:00 Esimees

Kas Riigikogu liikmetel on veel küsimusi? Näib, et ei ole. Sellisel juhul täna, härra Hunt! Riigikogu-poolseks kaasettekandeks palun kõnepulti rahanduskomisjoni esimehe Olev Raju.

14:00 O. Raju

Lugupeetud kolleegid! Praegu kehtiv maksukorralduse seadus on vastu võetud 16. detsembril 1993, kirjutatud järelikult natuke varem. Vahepeal on möödunud 2,5 aastat, elu on kõvasti edasi läinud ning see tingib vajaduse maksukorralduse seadust muuta. Meil on vaja siia sisse tuua kõigepealt tolliseadusest ja tollikorralduse seadusest tulenevad muutused, samuti avaliku teenistuse seadusest ja riigivalitsemise korralduse seadusest tulenevad muutused. Kui te tähele panite, siis see tekst, mis on esitatud esimeseks lugemiseks, on juba muudetud redaktsioon. Komisjon töötab kõvasti selle redaktsiooniga, mis meile esitati, ja komisjoni nimel ütlen ma kohe ära, et ka momendil teie ees olev redaktsioon ei rahulda meid veel kaugeltki. Järelikult seisab meil ees küllaltki pikk ja keeruline töö selle asja korrastamisel. Aga kuna seda seadust on kindlasti vaja, parandusi on vaja sisse viia, siis pidas komisjon vajalikuks tulla kindlasti selle seadusega välja. Komisjonil on ettepanek täna esimene lugemine lõpule viia. Enne kui ma siit ära lähen, tahaksin lisada veel ühe asja, mis näitab, et maksukorralduse seaduse muutmise seadus on tõesti aktuaalne ja vajab vastuvõtmist. Täna sain maksuspetsialistide käest tosinal leheküljel väga põhjaliku arvamuse ja parandusettepanekud, kuidas seda seadust muuta. Osa nendest langeb kokku valitsuse ja komisjoni poolt teile esitatud seaduseelnõuga, osa on huvitavad ideed. Nii et meil seisab selle seadusega ees küllaltki pikk ja keeruline töö. Aga kordan veel kord, et seda seadust on praegu vaja.

14:00 Esimees

Suur tänu, Olev Raju! Kas kolleegidel on küsimusi kaasettekandjale? Ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku seaduseelnõu 243 esimene lugemine lõpetada ja ma palun juhtivkomisjoni esimehel öelda ka muudatusettepanekute esitamise tähtaeg.

14:00 O. Raju

Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on komisjoni otsuse järgi 21. märts kell 9, nii et sisuliselt nädal aega.

14:00 Esimees

Suur tänu! Sellega on seaduseelnõu 243 esimene lugemine lõpetatud.

10. 14:00 Mikroorganismide patendiekspertiisiks deponeerimise rahvusvahelise tunnustamise Budapesti lepinguga ühinemise seaduse eelnõu esimene lugemine**14:00 Esimees**

Austatud Riigikogu, võtame arutusele Vabariigi Valitsuse algatatud mikroorganismide patendiekspertiisiks deponeerimise rahvusvahelise tunnustamise Budapesti lepinguga ühinemise seaduse eelnõu. Alustame selle esimest lugemist. Ettekandeks palun Riigikogu kõnepulti majandusminister Andres Lipstoki.

14:00 A. Lipstok

Austatud esimees, lugupeetud Riigikogu! 23. mail 1994. aastal jõustunud Eesti patendiseaduse § 61 lõike 4 kohaselt kaitstakse mikroorganismide tüvesid patendiga pärast Eesti Vabariigi ühinemist 1977. aasta Budapesti lepinguga mikroorganismide deponeerimise rahvusvahelise tunnustamise kohta patendiekspertiisi eesmärgil. Ühinemine selle lepinguga tähendab kõigepealt Eesti patendiseaduse täielikku rakendamist ehk teisiti öeldes, laieneb patendiseaduses ettenähtud leiutiste, leiutise objektide ring ning avaneb võimalus kaitsta Eestis mikroorganismide uusi tüvesid. Mikroorganismide uute tüvede õiguskaitse ei ole mõeldav ilma tüve deponeerimiseta rahvusvaheliselt tunnustatud deponeerimisasutuses, mida käesoleval hetkel on 29. Ühinemine Budapesti lepinguga laiendab deponeerimisasutuste toime Eestile. Eesti Vabariigi poolt sõlmitud vabakaubanduslepingud ning kuulumine patendikoostöölepingu riikide hulka, samuti nn Euroopa leping näevad ette tööstusomandi objektide võrdväärse ning tõhusa kaitse. Nende objektide hulka kuuluvad ka mikroorganismide tüved. Ühinedes Budapesti lepinguga, tagab Eesti Vabariik mainitud kaitse kõigile patendiseaduses ettenähtud objektidele. Sedasama ootab meilt ka Euroopa patendikonventsioon, mille liikmesmaa Eesti hetkel küll

veel ei ole, kuid see tõusetub päevakorra kohe pärast Eesti ühinemist Euroopa Liiduga. Vajalik eeltöö selleks, et vastu võtta patenditaotlusi mikroorganismide tüvede kaitsmiseks, on Riigi Patendiametis tehtud. Vaja on vaid deponeerimisasutust ja selle saame Budapesti lepingu kaudu. Kaasatud on ka Riigi Raviamet, kelle käest on võimalik saada informatsiooni deponeerimise kohta. Rahalisi kohustusi ühinemine Budapesti lepinguga Eestile kaasa ei too, sest kõigi VIPO ehk Ülemaailmse Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni poolt hallatavate liitude -- mis tahes tööstusomandi kaitse kokkuleppe alusel tegutseb aga vastav rahvusvaheline liit -- ja nii ka Budapesti Liidu tegevust finantseeritakse VIPO liikmesriikide liikmemaksudest ning VIPO Rahvusvahelise Büroo sissetulekutest. Budapesti lepinguga ühinemine ei too kaasa enesega vajadust kehtestada uusi või muuta olemasolevaid Eesti seadusi. Täna tähelepanu eest!

14:00 Esimees

Suur tänu, härra minister! Kas Riigikogu liikmetel on ettekandjale küsimusi? Tundub, et ei ole. Riigikogupoolseks kaasettekandeks palun kõnepulti majanduskomisjoni liikme Juhan Telgmaa.

14:00 J. Telgmaa

Täna, härra esimees! Austatud kolleegid! Kõnesolev eelnõu oli majanduskomisjonis arutusel 5. märtsil. Erilist probleemi eelnõu ei tekitanud, sest kõik arvamused, mis selle kohta on esitatud, on positiivsed, sealjuures ka juriidilise osakonna arvamus, mis teadupärast on tavaliselt vägagi karm. Üldiselt on patendindusasjad kaunis keerulised ja suured juriidilised küsimused. Nii saame selle konventsiooniga ühinemise eelnõu arutelu käigus kõik üllatusena teada, et ka mikroorganism võib olla leiutis. Kui me selle tõe oleme endale selgeks teinud, siis on täitsa selge, et leiutised vajavad patenteerimist. Kuna sellise leiutise patenteerimise puhul rakendatakse erilist, teiste leiutiste omast erinevat korda, mida eelkõneleja tutvustas, siis ei ole ka mitte midagi imelikku, kui Eesti ühineb selle konventsiooniga. Põgusalt asja sisusse tungides otsustas majanduskomisjon täiesti ühehäälselt teha Riigikogule ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 20. märts 1996 kell 12. Sellega piirdusin, kui kolleegid sellega nõustuvad.

14:00 Esimees

Suur tänu, Juhan Telgmaa! Head kolleegid, kas kaasettekandjale on küsimusi? Tundub, et ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku esimene lugemine lõpetada. Kuna ei ole laekunud teisi ettepanekuid, siis kordan üle muudatusettepaneku esitamise tähtaja, milleks on 20. märts kell 12. Seaduseelnõu 251 esimene lugemine on lõpetatud.

11. 14:00 Otsuse "Eesti Vabariigi ja Rahvusvahelise Rekonstrueerimis- ja Arengupanga vahelise laenulepingu sõlmimise kohta" eelnõu arutelu

14:00 Esimees

Austatud Riigikogu, võtame arutusele Vabariigi Valitsuse algatatud Riigikogu otsuse "Eesti Vabariigi ja Rahvusvahelise Rekonstrueerimis- ja Arengupanga vahelise laenulepingu sõlmimise kohta" eelnõu. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnepulti rahandusminister Mart Opmanni.

14:00 M. Opmann

Lugupeetud esimees, austatud Riigikogu! Teile on täna esitatud otsustamiseks volituste andmine, et kirjutada alla laenuleping Eesti Vabariigi ja Rahvusvahelise Rekonstrueerimis- ja Arengupanga vahel põllumajandusprojekti finantseerimiseks summas 22 miljonit Saksa marka. Selle projekti kohaselt on plaanis kiirendada maareformi, teostades selleks uuringuid riigimaade erastamiseks, viies lõpule Eesti geodeetilise võrksüsteemi ja andes maamõõdistamise üle erafirmadele. Laenuga on kavas taastada talude eksisteerivaid drenaažisüsteeme umbes 60 000 hektari suurusel alal, samuti on kavas taastada peakraave ja kogumiskraave ning organiseerida talupidajaid umbes 60 maa- ja veeühistusse. Maa kasutuse parendamiseks on kavas formuleerida märgalade kasutamise rahvuslik strateegia. Projekt hõlmab veel põllumajanduse nõustamisteenuste süsteemi sisseviimist ja vastavate regionaalsete nõustamiskeskuste loomise ja finantseerimise ning toidu kvaliteedi kontrolli ja veterinaarialaborite

seadistamise ning selle personali koolituse. Laen antakse 17 aastaks, millest esimesed viis Eesti Vabariik maksab ainult intresse. Intressimäär on muutuv, baseerudes Saksa marga LIBOR-il pluss Maailmapanga poolt kohaldatav lisamaksumus LIBOR-ile, mis hetkel on kokku umbes 4,5%. Laenusummasid saab kasutada sihtotstarbeliselt ainult nimetatud projekti teostamiseks. Küllaltki suur osa laenust, ma ütleksin, põhiline osa laenust tuleb tagasi maksta eelarvest. Vastavalt välislaenuseadusele võib Eesti Vabariik võtta jooksva aasta riigieelarvest 15% ulatuses välislaene või anda riigigarantiisid. See on käesoleval aastal kokku kaks miljardit krooni. Sellel aastal on Riigikogu ratifitseerinud kaks välislaenu, kokku 112 miljoni krooni väärtuses. Kokku võetud välislaenude ja riigigarantiide kogusumma on hetkel 4,9 miljardit krooni, mis vastab 37%-le käesoleva aasta riigieelarve mahust. Lugupeetud Riigikogu liikmed! Ma palun, kui te peate võimalikuks, anda volitused selle laenulepingu allakirjutamiseks. Aitäh!

14:00 Esimees

Suur tänu, härra minister! Kas Riigikogu liikmetel on küsimusi? Vootele Hansen, palun!

14:00 V. Hansen

Aitäh! Mul on päris mitu küsimust, aga võtame nad järjekorras. Lisadokumendis nr 2 on juttu maareformile eraldatavast rahast. Aastal 1997, s.o järgmisel aastal on ette nähtud 770 000 Saksa marka ja aastal 2000 820 000 Saksa marka. Miks see proportsioon on niimoodi kalkuleeritud, et aastal 2000 kulutada rohkem raha kui aastal 1997? Kõigist juttudest maareformi kiire tempo kohta võiks eeldada vastupidist.

14:00 M. Opmann

Mul on selline palve. Rahandusministrina esindan ma laenulepingu kaitsmist, mis hõlmab laenulepingu põhitingimusi. Mis puudutab projekti sisulist külge, siis on kaasettekandjaks minu kolleeg Ilmar Mändmets ja heameelega adresseeriksin ma kõik projekti sisulised küsimused oma kolleegile. Võib-olla me saame isegi niimoodi kokkuleppele, et kui vahepeal tekib küsimusi, mis laenulepingut vahetult puudutavad, siis ma tulen uuesti teie ette vastama. Ma kardan aga, et suurem osa küsimusi on sisulised ja nendele vastab siis kolleeg Mändmets, kui olete nõus.

14:00 Esimees

Ma usun, et Riigikogu liikmed on nõus. Kui mõlemad härrad ministrid on nõus seisma Riigikogu ees ja vastama Riigikogu liikmete küsimustele, siis te valite ise, kummale küsimus langeb.

14:00 I. Mändmets

Lugupeetav esimees, lugupeetavad Riigikogu liikmed! See küsimus on üsnagi spetsiifiline ja ma usun, et laenusummasid on võimalik kasutada mitte ainuüksi selles jaotuses, mis on ette nähtud, vaid ka kiiremini. See on läbiräägitav Maailmapangaga ja kindlasti hädavajalik selleks, et maareformi kiirendada. See oleks minu vastus küsimusele.

14:00 Esimees

Tänan! Järgmine küsija on kolleeg Ülo Peets.

14:00 Ü. Peets

Tänan, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja, lugupeetud minister! Ma ei tea, kummale küsimus esitada, kuid ma arvan, et kumb oskab vastata, see vastab. Mu küsimus on põhimõtteline. Siin on 22 miljonit Saksa marka ja tabelis on taga, kuhu need rahad enam-vähem peaks minema. Kas Eesti pool võib seda ka paindlikumaks muuta või peab see raha minema kindlalt ettekirjutatud rada mööda? Kas Eesti poolel on mingi võimalus mängida?

14:00 I. Mändmets

Laenu komponentide osas erilist mängumaad ei ole, kuid nende komponentide kasutamise kiirendamine on kindlasti võimalik.

14:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Valve Raudnask.

14:00 V. Raudnask

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma annan endale täiesti aru, et nagu stagnaajal tuli koos ajalehega Edasi tellida ajakiri Kommunist, tuleb nüüd iga välislaenu puhul kohustuslikult kaela nõuandjate armee. Käesolevas laenus on aga siiski midagi hunnitut. Kui seda vaadata, siis ligi neli miljonit üksi läheb nõuandele, kui võtta kokku nõustamine ja koolitus. Kui keegi päris võõras loeb seda projekti, siis ta võiks arvata, et Eestis on siia maani ainult alepõllumajandust arendatud, et EPA kooli ei ole olnud. Kas me niisuguse laenu jagamisega ei toeta hoopis välismaist põllumajandust, nagu me seda siianigi oleme teinud?

14:00 I. Mändmets

See küsimus on tõesti tekitanud vastakaid arusaamisi. Kuid julgen teile kinnitada, et välisnõustajad, kes sellest laenuprojektist osa võtavad, on kaetud välisrahadega, välisprogrammide rahadega, s.o doonorrahadega. Summa, mis on ette nähtud põllumajanduse nõustamiseks, on tegelikult meie oma nõustajatele maksmiseks. Täienduseks võiks öelda ka paar sõna nõustamistegevuse juurde üldse. 1990. aastal võisime lugeda nõustajaid kokku 3000--4000 isikut üle Eestimaa. Kui arvestada, et oli 330--340 majandit ja igas 10 sellist spetsialisti, kes oskasid nõu anda, siis aastatel 1990--1995 oli Taluliidus, kes on tegelikult põhiline nõustamisteenuse pakkuja, 50 konsulenti. Loomulikult on lisaks sellele ka õppeasutustes töötavad õppejõud, kes on vabatahtlikkuse alusel nõu andmas, ja neid on ligikaudu 100. Tegelikult on aga meie põllumajanduse jaoks, arvestades läbirääkimisi, mis on toimunud nii Taluliidu kui ka Tootjate Liiduga, vaja orienteerivalt 150 väga hea ettevalmistusega ja teadmistega inimest. Et ära kasutada neid vahendeid, mida tegelikult on võimalik praegu saada, korraldas ka Põllumajandusministeerium spetsiaalse nõustajate konkursi. Sellele konkursile laekus 650 sooviavaldust. Kui arvestada, et 150 on meil tegelikult vaja ja sooviavaldusi laekus 650, siis tuleb ligikaudu neli inimest ühele kohale. Konkurss paneb inimesed paika, kuid valiku teeb see, kes nõu vajab. Sundkorras ei käsi mitte keegi, et sina pead selle nõu kuulma ja sina selle nõu, vaid inimene, kes vajab nõu, valib endale nende hulgast ise nõuandja. Osa nõuandekuludest makstakse sellest rahast esialgu kinni. Nõuandja raha küll otseselt kätte ei saa, kuid maksmine käib läbi maakonna maamajandusosakonna ja läbi taluliitude. Ma usun, et see süsteem töötab väga hästi.

14:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Vootele Hansen, teine küsimus.

14:00 V. Hansen

Aitäh, austatud minister! Ma loeksin enne paar kohta ette nii laenulepingust kui ka lisast. Kõigepealt laenulepingu punkti 1.02 allpunktis f on öeldud: "Eesti Kaardikeskus tähendab laenusaaja riigiettevõtet, mis koosneb 15 kohalikust kaardikeskusest, mis vastutavad maade kaardistamise ja katastrikaartide hoiustamise eest." Lisa 5 c: "30. juuniks 1996 viima katastrisse kandmise tegevuse üle Eesti Kaardikeskusele Riigi Maa-ametile." Mida siin mõeldakse? Minu teada ei ole kaardikeskus iialgi katastrit pidanud ja ka kehtiv maakatastriseadus ütleb, et maakatastrit peab Riigi Maa-amet.

14:00 I. Mändmets

Jaa, põhimõtteline otsus ja ettepanek on, et Katastriamet läheb üle Riigi Maa-ameti alluvusse.

14:00 Esimees

Kolleeg Aino Runge, palun!

14:00 A. Runge

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Küsimus on üsna lihtne ja tühine. Põllumajanduse nõustamine on 3 400 000, kuid koolitusele on ette nähtud 300 000. Kuidas on seletatavad niisugused raha jaotamise proportsioonid? Need on laenusummade väljamaksmise kohta lisast nr 1 võetud summad.

14:00 Esimees

Ma saan aru, et kaks härra ministrit ei saa enam vastamisega hakkama ja proua Agate Dalton on nõus tulema vastama.

14:00 I. Mändmets

Võib-olla tõesti proua Dalton aitab mind sellest kohast üle. Küsimus on selles, et kogu laen on siin teistpidi välja jagatud. See tähendab, et ühel juhul on laenu jaotus toodud vastavalt laenu komponentidele ja teisel vastavalt teenustele ja töödele, mida iga komponent üksikuna võttes sisaldab. Nii et sellest on siin tingitud niisugune summa. Ühesõnaga, kui me liidame ühel juhul laenu komponentide kaupa ja teisel laenukomponentide üksikute tööde kaupa, siis tuleb selline vahe.

14:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Eldur Parder.

14:00 E. Parder

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud minister! Minu küsimus puudutab seda asja, mida nimetatakse drenaažiks ning mida Maailmapank annab 5,8 miljonit ja Eesti Vabariik 3,6. Senimaani on drenaaže puhastanud ikkagi see, kelle maa-alal drenaažid on, ja drenaažid on kogu aeg olnud puhtad. Kas nüüd hakatakse siis riigi ja laenurahadega drenaaže uuesti puhastama? Ma ei saa sellest asjast aru. Kas seda raha võib kasutada ainult drenaažide puhastamiseks või võib sellega teha ka näiteks taludele maaparandust?

14:00 I. Mändmets

On tõesti olnud küsimusi, milleks seda raha tegelikult kasutatakse. Tegelikku olukorda kirjeldades me teame väga hästi, et on möödunud nii mõnedki aastad, kus enam ei ole kätt külge pandud ei peakraavidele ega drenaažisuuetele, neid ei ole ka puhastatud. Ja te teate väga hästi, kuidas toimib tegelikult loodus, puju on see, mis tungib drenaažitorudesse, ja drenaažitorud on varsti umbes. Mind ei huvita, kelle rahaga on torud maasse pandud ja kelle rahaga on maa parandatud. Küll aga huvitab see, et maa oleks korras. 640 000 hektarit on Eestimaal drenaažiga maid, ja kui ükskõik milline objekt läheb rivist välja, siis paratamatult kaasneb sellega soostumine, kaasneb ka looduskeskkonna rikkumine. Nüüd küsimuse teine pool. Tulenevalt eespool öeldust on hädavajalik, et riik, kes tegelikult on praegu suures osas maaomanik, 50%-le maale ei ole esitatud ühtegi avaldust tagastamiseks, on kohustatud seisma maa kui oma põhitootmisvahendi eest, et leida sellele omanik kas pikaajalise rendi või müügi teel. See on ikkagi põllumajanduse põhitootmisvahend. Küll aga kätkeb laenuleping seda, et uusi maaparandusobjekte selle raha eest ette võtta ei või. Miks me peaksime alustama uusi, kui on olemas vanad, veel töötavad drenaažisüsteemid. Ma pean õigeks hoida korras need, mis meil praegu on, aga mitte panna raha uutesse.

14:00 Esimees

Kolleeg Liia Hänni, palun!

14:00 L. Hänni

Tänan! Austatud ettekandja! Minu küsimus on sel teemal, mille kohta juba küsis kolleeg Vootele Hansen. Täiesti arusaamatud on laenulepingus ja lisades viited Eesti Kaardikeskusele kui maakatastri pidajale. Riigiettevõtte Eesti Kaardikeskus ei ole kunagi tegelnud katastri pidamisega, seda on teinud riigiettevõtte Eesti Maauuringud. Sellest kõigest tulenevalt on minul küsimus: kes maareformi eest vastutavatest isikutest on konsulteerinud selle laenulepingu teksti ja kuidas on võimalik, et sellised jämedad vead on praegu tekstis sees?

14:00 I. Mändmets

Julgen vastata niipalju, et läbirääkimistel detsembris Washingtonis oli kaasas Maa-ameti peadirektor härra Kangur, kes pidas ka lõplikud läbirääkimised. See on asja üks külg, järelikult on ka tema nende eest vastutav. Kas see on viga või ei ole, seda ma ei tahaks praegu öelda. Hea oleks, kui sellele saaks vastuse anda Maa-amet oma selgituses.

14:00 Esimees

Kolleeg Vambo Kaal, palun!

14:00 V. Kaal

Aitäh, härra esimees! Austatud minister! Mul on kogemata ees kaks erineva tekstiga laenulepingut. Üks on see, mis on tulnud Riigikogusse, ja teine on see, mille Põllumajandusministeerium on komisjonile andnud. Näiteks lisa 2 osas B käsitleb Riigikogusse tulnud leping talude drenaaži taastamist ja Põllumajandusministeeriumi variant põllumajandusdrenaaži taastamist. Minu andmetel on ka ingliskeelne variant talude drenaaži taastamine. Samal ajal, kui me vaatame objekte, mis sellega on ette nähtud teha, siis on tegemist ääretult suurte objektidega, 1800 hektarit ja selles piiris. Kui suur osa laenudest läheb tegelikult talumaade drenaaži taastamiseks ja kui suur osa sellest läheb mujale, sest ka mujal lepingus on taluniku aktiivse osalemise kohustus sees?

14:00 I. Mändmets

Lepingus on ära näidatud üks küllaltki oluline punkt, mis tähendab seda, et nende rahade kasutamise puhul on soovitatav, et oleks olemas nn veeühistud, kes siis peavad ka korda suurtel kuivendusobjektidel, mida härra Kaal praegu mainis. Samal ajal on suurtel objektidel sageli omanikuks mitu talunikku. Ja kui ühel suurel objektil on üks drenaažisüsteem, siis on küllaltki keeruline pidada ühel osal tervet süsteemi korras. Siit siis ka minu selline vastus, et seda on momendil arvuliselt võimatu öelda, mitu talunikku, mitu hektarit on just kindlasti selle laenusumma sees. See sõltub väga palju nendest inimestest, kas nad otsustavad koos asju ajada või otsustavad nad seda eraldi teha, millised hektarid nad võtavad oma kätte ja millised hektarid on sellest objektist väljas. See on küllaltki spetsiifiline ja igas konkreetses olukorras täiesti eraldi käsitletav küsimus. Kuid drenaažisüsteemid on hädavajalik korras hoida. See on ainult üks kümnendik kõigist drenaažiga maadest.

14:01 Esimees

Täna! Kolleeg Ülo Peets, teine küsimus.

14:01 Ü. Peets

Täna, härra juhataja! Lugupeetud minister! Ma tuleksin veel kord tagasi maaparanduse juurde. Et mu küsimus oleks paremini mõistetav, ma ütlen näiteks, et endises Alatskivi sovhoosis, praeguses Kokora piirkonnas on ühes kohas maaparandatud maid 1000 ha, mis minu teada on tänavu vist juba neljandat aastat absoluutselt kasutamata. Sama lugu on Valgas Võru vallas ja neid kohti on rohkem, kus on suured väljad. Teisest küljest on maa all ehitatud väga suured maaparandussüsteemid, tolleaegse mõiste järgi oli nii, et mida suurem süsteem, seda parem oli. Nende puhastamine on omaette küsimus. Kas seda raha oleks võimalik kasutada puhastamise nime all? Tahes-tahtmata, kui tekivad talude uued ühistud või aktsiaseltsid, ehitatakse maaparandussüsteem nii ehk teisiti ringi, neid tehaksegi juba ringi. Kas sellise rekonstrueerimise mõistes võib neid ringi teha, kas selleks otstarbeks võib raha kasutada?

14:01 I. Mändmets

Ma usun täiesti, et see on ikkagi drenaažisüsteemide korrashoid. Kui selleks on tehnilised võimalused olemas ja uuringud seda näitavad, siis peaks seda olema võimalik teha.

14:01 Esimees

Kolleeg Mihkel Pärnoja, palun!

14:01 M. Pärnoja

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja! Ma arvan, et te olete teadlik, niisamuti nagu ilmselt ka Riigikogu peaks teadma, et seda eelnõu menetleti majanduskomisjonis kaks korda. Esimene kord tegi majanduskomisjon nende andmete põhjal, mis majanduskomisjonile esitati, otsuse arvata eelnõu menetlusest välja, kuna projekti põhjendus oli ebarahuldav. Teine kord otsustati üsna väikse häälteenamusega seda ikkagi menetleda. Ja ilmselt on oluline ära märkida ka see, et kogu koormus riigieelarvele, arvestamata intresse, on sellel projektil, milleks võetakse ka laen, ligi 300 miljonit Eesti krooni. Arvestame veel seda, et riigieelarvele on pandud teatud osalise finantseerimise kohustus. See

on n-ö sissejuhatatus küsimusele, mis iseenesest puudutab dokumenti nr 3, mis käib ka drenaažitööde kohta. Selle osa B punkti 1 viimane lõige g käsitleb maavaldamist, mis on oluline eeltingimus selleks, et drenaažitöid saaks teha. Siin on öeldud, et peavad olema täidetud tingimused nendel maadel, kus drenaaži taastatakse. Nendest maadest ei tohi rohkem kui 5% olla riigi omanduses või valduses. Kas Põllumajandusministeeriumi poolt ettevalmistatud projekt järgib praegu seda nõuet või saavutatakse see olukord aja jooksul? Millise aja jooksul see saavutatakse?

14:01 I. Mändmets

Raha, mis on projektis ette nähtud, on ette nähtud ainult nendele objektidele, mis tõesti saavad omaniku. Siin ei ole mõeldud seda, et minnakse objektile, hakatakse seda objekti tegema ja püütakse korras hoida. Igal objektil, mis tehakse korda, peab olema kindel omanik. Ja selleks omanikuks ei ole mitte riik, vaid riik peab leidma lahenduse, et sellel oleks tõesti kindel omanik, alles siis saab seda tööd teha.

14:01 Esimees

Täna! Kolleeg Vambo Kaal.

14:01 V. Kaal

Aitäh! Härra minister! Ma tulen kord veel oma esimese küsimuse juurde tagasi. Ma ütlesin, et tegemist on kahe erineva tekstiga, üks on see, mis on Riigikogul, teine on see, mille on väljastanud Põllumajandusministeerium. Kas Põllumajandusministeerium kasutab siiski sama teksti mis Riigikogu või on see nüüd teadlik teksti muutus, kus talude drenaaži asemel on hakatud rääkima põllumajandusliku drenaaži taastamisest? Ma ei vaidlusta üldse drenaaži vajalikkust, kuid kas nende 15 objekti puhul, mis praegu on planeeritud, on ministeeriumil võimalik määratleda, kui suur osa on nendest taludel ja kui suur on ülejäänud osa? Kui täna seda vastust ei saa, kas seda on võimalik saada siis mõne aja pärast?

14:01 I. Mändmets

Vastates härra Kaalu küsimusele, ütlen, et võib-olla on asi eelkõige tõlkes, tõlge on talumaad ja põllumajandusmaad. Ma usun, et põllumajandusmaa kuulub tulevikus ka talunikule, see on üldmõiste. Metsamaadel ei ole selle projektiga ette nähtud midagi teha. See on üks asi. Teiseks. Praegu käivad maakondade maaparandusbüroodes ettevalmistustööd, et välja selgitada, millised on need objektid, mis tõesti saavad omaniku ja mis siis vajavad ka ilmtingimata seda rahalist ressursi.

14:01 Esimees

Täna! Kolleeg Eldur Parder, teine küsimus.

14:01 E. Parder

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud minister! Minu küsimus on väga lihtne ja lähtub sellest samast, mis Vambo Kaal küsis. Kes teeb valiku, kellele seda raha kasutatakse, kas kohalik maaparandusbüroo, kas Põllumajandusministeerium või keegi veel? Kõigile seda raha ei jätku, aga kes teeb valiku?

14:01 I. Mändmets

Selle valiku teevad maakonna maaparandusbürood, taluliidud ja maaomanikud. Põllumajandusministeerium ei dikteeri ega käsi mingil määral, vaid see tehakse kohapealsete meeste ettepanekul, nii nagu vaja on.

14:01 Esimees

Täna! Kolleeg Aino Runge.

14:01 A. Runge

Aitäh, härra juhataja! Kas praegu on juba teada ka need summad, mis eelarve peale jäävad, ja kust kohast eelarvest need kulud kaetakse?

14:01 I. Mändmets

See on nii, nagu härra rahandusminister teile ütles. Laen on ära jaotatud aastate peale ja välja on toodud ka summad, mida ühele või teisele projektile aastate jooksul eelarvest vajatakse. Lisadokumendis nr 2 on kõik need summad aastate kaupa välja toodud kuni aastani 2000. See on projekti maksumuse tabel ja pakutavad eelarvelised eraldised.

14:01 Esimees

Kolleeg Mihkel Pärnoja, teine küsimus.

14:01 M. Pärnoja

Aitäh! Ma kardan, et minu teine küsimus on Rahandusministeeriumi poole peale suunatud. Majanduskomisjonile esitati kõigepealt Põllumajandusministeeriumi projekt raha jaotuse kohta, seejärel tuli saali Riigikogu liikmete laudadele üks teine variant, kus raha jaotus oli teistsugune, ja siis selgus veel, et Maailmapanga direktorite nõukogu on heaks kiitnud variandi, kus raha jaotus erines nii esimesest kui ka teisest, st oli mingi kolmas variant. Millise variandi alusel peaks Riigikogu üldse seda laenuprojekti hindama ja kuidas summad tegelikult jaotuvad? Kui seda ei ole praegu otse võimalik öelda või seda varianti meile esitada, siis millal see aeg võiks saabuda?

14:01 I. Mändmets

Materjalid, mis on esitatud majanduskomisjonile, on õiged. Võib-olla on teil käes Maailmapangast põllumajanduslaenu taotlus, kus on kokkuvõte, mille lõpus tuuakse välja ka need summad, mis kuuluvad laenudena väljaandmisele. Need summad vastavad laenulepingule. Härra ?ank võib praegu tuua laenulepingu siia ja me võime sealt need ette lugeda, kuid ma usun, et te leiate oma paberite lõpust need summad samamoodi.

14:01 Esimees

Kas vastus on lõplik?

14:01 I. Mändmets

Jaa, kui on vaja täiendavaid numbreid ette lugeda, siis ma võin seda teha. Aga need numbrid on tõepoolest teie paberites olemas.

14:01 Esimees

Tänan! Kolleeg Tiit Tammsaar.

14:01 T. Tammsaar

Tänan, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Ma arvan, et ükski maamees ei ole selle vastu, et põllumajandusele mingitki ressursi hankida, ja üldjuhul on see tänuväärne tegevus. Kuid minul tekib siiski väike kahtlus, kas me oleme ikka õigest otsast alustanud, kas need on need kõige prioriteetsemad suunad, mida nüüd tuleks rahaliselt toetada. Täiendades proua Raudnaski nõustamisteenuse koha pealt, tuleb piltlikumalt öeldes välja niimoodi, et kui näljasele peaks supitaldriku ulatama, siis selle asemel ulatatakse talle äsja Euroopast naasnud kõrgesti õpetatud nõunik. Kas see on väga eetiline tegu?

14:01 I. Mändmets

Härra Tammsaar, ma rõhutan veel kord, et kogu nõustamistevõime raha on ette nähtud oma inimestele ja oma nõuandjatele maksmiseks. Me oleme juba piisavalt maksnud nendele, kes on tulnud siia oma riigi teenistuses, öeldes, et nad aitavad meid. See raha läheb oma nõustajatele. Kui keegi on väga edukas väljastpoolt konkureerima, siis palun, las konkureerib. See inimene, kes saab nõu, moodustab tegelikult nõustamisturu, mida me tahame selliselt käivitada, et nõuandmine saaks olla kaup, nii nagu see mujal maailmas on.

14:01 Esimees

Kolleeg Jaanus Männik, palun!

14:01 J. Männik

Aitäh, härra esimees! Härra minister! Mul on ka küsimus maaparanduse poole pealt. Seletuskirjas on öeldud, et kõne alla tulevad põllud, mille viljakus pole väiksem kui 40 hindepunkti. Kas enam-vähem on olemas ka ülevaade nendest dreenitud 640 000 hektarist hindepunktide alusel? Teatavasti on maaparandust tehtud ikkagi seal, kus seda on vaja teha, ja see on üldjuhul nendes kohtades, kus hindepunkt on suhteliselt madalam. Kõrgema boniteediga maa pole kuivendust vajanudki. Seetõttu me lülitame ilmselt kriteeriumiga 40 punkti pool dreenitud maad üldse konkurentsist välja. Kas sedapidi on asja arutatud ja millised arvud tegelikkuses võivad olla? Mina esitasin umbkaudse oletuse.

14:01 I. Mändmets

Milles on tegelikult küsimus? Millest nüüd pool jääb välja?

14:01 Esimees

Kas küsimust tuleks korrata?

14:01 I. Mändmets

Ei ole vaja korrata. Ma julgen 40 hindepunkti juurde öelda seda, et usutavasti teevad kõige õigema otsuse selle kohta ikkagi maakondade maaparandusbürood koos nende inimestega, kes maad harivad ja seega maaparandust ka vajavad.

14:01 Esimees

Tänan! Kolleeg Andres Tarand.

14:01 A. Tarand

Aitäh! Lugupeetud minister! Kunagi varem on majanduskomisjoni välja jagatud üks tabel 15 objektiga, millel melioreerimine või puhastamine on mõeldud. See on veidi vigane, näiteks Vihterpalu on Lääne maakonnas, aga see on lõppude lõpuks tühi asi. Te vastasite Vambo Kaalule sedasi, et objektide valik alles algab. Mis paberiga sel juhul tegemist on? Kas see tabel, mille alguses on Jõelähtme, Lintsi, Vihterpalu, Võhandu, Riidalepa, Kuusiku, Endla jne, on lõplik, esialgne või mingi töövariant?

14:02 I. Mändmets

Ei, see ei ole lõplik.

14:02 Esimees

Kolleeg Jaanus Männik, teine küsimus.

14:02 J. Männik

Aitäh, härra esimees! Härra minister! Ma püüan natuke täpsustada. Ma tahtsin seda öelda, et kriteerium 40 hindepunkti lülitab konkurentsist välja umbes pooled dreenitud maad, sest drenaažkuivendust on tehtud nendel maadel, mis seda vajavad, ja vajavadki üldjuhul halvema kvaliteediga, madalama boniteediga pinnad. Kas 40 punkti on väga põhjendatud nivoo? Võib-olla oleks see võinud paar punkti madalam olla, vabariigi keskmine hindepunkt oli viimaste andmete alusel minu teada 45.

14:02 I. Mändmets

Ma usun, et 40 punkti pluss-miinus kaks ei saa olla mingisugune piirang, kui tõesti on olemas mees, kes seda maad harida ja selle eest hoolt kanda tahab.

14:02 Esimees

Tänan! Kolleeg Talvi Märja.

14:02 T. Märja

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Ma tahaksin veel kord tagasi tulla koolituse ja nõustamise juurde. Mitte sellepärast, et ma seda ei aktsepteeriks, pigem vastupidi, erinevalt mõnest teisest kolleegist arvan, et see on ääretult oluline osa. Tuletaksin siin meelde idamaa tarkust, mis ütleb, et kui

sa annad näljasele kala -- ehk nagu arvas kolleeg Tammsaar, et talle tuleks suppi anda --, saab ta vaid üks kord kõhu täis, kui sa aga õpetad ta kala püüdma, siis on tal pidevalt kõht täis. Ma aktsepteerin väga seda, et te kasutate oma eksperte ja koolitajaid, aga ma küsixin siiski lisa 2 kohta, kus on projekti kirjeldus. Ma ei oska siit kuidagimoodi välja lugeda, kus see koolituse raha on. 2,4 miljonit on üpris suur raha koolituseks, isegi väga suur. Ma ei saa täpselt aru, kellele koolitus läheb ja kuidas see on mõeldud. See peaks väga korrektselt ja hästi olema tehtud ja ma loodan väga, et sellest tuleb palju kasu.

14:02 I. Mändmets

Ma mõtlen, et võib-olla olekski õigem anda meie poolt ajalehes või mujal massimeedias korralik selgitus kogu nõustamistegevuse kohta, sest selle kohta on väga palju küsimusi esitatud, samuti konkursi kohta, mille Põllumajandusministeerium on välja kuulutanud, et ei tekiks, ma rõhutan veel kord, olukorda, et see raha läheb välisnõustajatele. Ma kinnitan teile, et see raha läheb oma nõustajatele, ja muidugi neile, kes selleks ka suutelised on.

14:02 Esimees

Täna! Kolleeg Lembit Arro.

14:02 L. Arro

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Ma toetan selle laenu saamist. See oleks üks süste põllumajandusele. Huvitav on, et tavaliselt pole teiste laenude puhul nii palju küsimusi esitatud. Siin on märgitud, et põhiliselt saavad maaparanduse osas ainult need, kes on maaomanikud või eramaavaldajad. Praegused maaparandussüsteemid on aga sellised, et suured eelvoolud, mis vajavad süvendamist või remontimist, haaravad mitutsada ja ka mitut tuhandet hektarit. Kui ühel pool eelvoolu on talupidajad ja teisel pool on mingisugune ühistu või aktsiaselts, kes on rendi alusel maa valdaja, kuidas seda süsteemi siis korras pidada? Kas objektide valik ei osutu siiski väga raskeks?

14:02 I. Mändmets

Ma olen kindel, et see osutub raskeks, kuid ma usun, et maamehe rahulik, kaine mõistus lahendab maa korrashoiu seisukohalt selle küsimuse ära, olgugi et ühel pool on osaühistu ja teisel pool on talunik. Ma olen täiesti kindel, et nad võivad ka samas veeühistus koos olla, ja näen seda isegi täiesti tervitatava abinõuna. Me ei saa maad tükeldada sulle ja mulle, vaid see on üks tervik. Kui ta on üks objekt ja sellest mõeldakse rahulikult, siis ma olen täiesti veendunud, et probleemid lahendatakse.

14:02 Esimees

Täna! Kirjalik küsimus Vootele Hansenilt.

14:02 I. Mändmets

Härra Vootele Hanseni küsimus: "Lisa 2 osas A.1 on märgitud uurimismaterjale riigimaade erastamise soodustamiseks, nende maade erasektoris üleminekut ostu- või renditehingu läbi. Mida selle all mõeldakse, kas see uurimus tuleb kinni maksta eelarvest tasutava laenuga? Kui jah, siis miks?" Ei, see tähendab, et uurimuses on tõesti väike osa määratud uurimistööks, mis kuulub selle laenu juurde, ja see makstakse laenuga kinni. See on täiesti õige, teist lahendust siin ei ole. Uurimus tuleb teha.

14:02 Esimees

Veel kord täna mõlemat ministrit ja proua Agate Daltoni.

14:02 I. Mändmets

Ma võin juurde lisada, et vastavalt kokkuleppele on uurimust võimalik ka eelarvest kinni maksta, tegelikkuses see lähebki ju eelarvest maksmisele.

14:02 Esimees

Ma täna! Järgmisena palun Riigikogu kõnepulti kauaoodatud Mart Laari majanduskomisjoni kaasettekandeks.

14:02 M. Laar

Austatud härra esimees, austatud kolleegid! Ma arvan, et ma jõudsin kohale täiesti täpselt, nii nagu oli planeeritudki. Küsimus, millest tuleb rääkida, on Eesti maaelu arengule kahtlemata väga oluline ja ma loodan, et Riigikogu võtab pärast seda põhjalikku arutelu, mis on olnud maaeluküsimustes, endale aega tegelda ka selle laenuga õige põhjalikult. Majanduskomisjon üritas vähemalt seda küllalt põhjalikult teha ja arutas küsimust mitmel istungil. Kõigepealt 20. veebruaril ja seejärel 4. märtsil. Esimene arutelu, mis 20. veebruaril toimus ja kus osalesid ka maaelukomisjoni esindajad, oli selles suhtes natuke raskendatud, et need materjalid, mis olid majanduskomisjonile ette valmistatud, olid paraku veidi puudulikud. Võib-olla just see oligi põhjus, mis pärast majanduskomisjon sellel esimesel arutelul tegi valitsusele ettepaneku eelnõu tagasi võtta. Kui valitsus eelnõu tagasi ei võta, siis otsustas komisjon teha täiskogule ettepaneku arvata nimetatud eelnõu Riigikogu menetlusest välja. Järgnes valitsuse istung, kus valitsus arutas seda küsimust ning otsustas eelnõu mitte tagasi võtta. Selle peale järgnes majanduskomisjoni istung, seekord kahjuks ilma maaelukomisjonita. Mis aga oli selgelt paranenud, need olid dokumendid, mis laenuga kaasas käisid, seletuskirjad. Kuigi ka sellel arutelul tekkis teatavaid lahkkelisid või arusaamatusi, milline on laenusummade täpne jaotus, st milliste projektide vahel laenu kogumaht jaotub, otsustati valitsuse seisukohta küllalt napi häälteenamusega toetades muuta oma eelmisel istungil langetatud otsust. Selle poolt oli kaks komisjoni liiget, vastu oli üks ja erapooletuid oli samuti kaks. Selle peale otsustati saata nimetatud eelnõu arutamiseks Riigikogu täiskogule ning teha ühtlasi ettepanek arutelu katkestada ning määrata muudatusettepanekute ajaks 20. märts 1996 kell 12. Aitäh!

14:02 Esimees

Suur tänu, Mart Laar! Kas kolleegidel on kaasettekandjale küsimusi? Kolleeg Liia Hänni, teine küsimus.

14:02 L. Hänni

Täna, lugupeetud ettekandja! Juhtivkomisjoni otsus eelnõu lugemine katkestada on kindlasti väga tark otsus, sest praeguses laenulepingus on võetud Eesti Vabariigile kohustusi, mida ta kuidagi ei saa täita. Me tegime siin ühiselt kindlaks, et lisas nr 5 on näiteks võetud kohustus 30. juuniks 1996 viia katastrisse kandmise tegevus üle kaardikeskuse Riigi Maa-ametile. Eesti Kaardikeskus ei ole kunagi katastrit pidanud ja seetõttu on raske seda tegevust talt ka ära võtta ja üle viia. Riigi Maa-amet on maakatastri pidajaks määratud juba 1994. aastal vastuvõetud katastriseadusega. Kas juhtivkomisjonil ei oleks võimalik eelnõu järgmisele lugemisele kutsuda kaasettekandjaks ka keskkonnaministrit, et me saaksime täpsustada laenulepingu seda osa, mis puudutab maareformi ja Keskkonnaministeeriumi?

14:02 M. Laar

Ma arvan, et see on igati asjalik ettepanek ja majanduskomisjon arvestab seda. Kogu eelnõu menetlemisel on majanduskomisjonil tekkinud lisaks sellele küsimusele, mille teie esitasite, arvukalt muid küsimusi, kaasa arvatud see, et kuni viimase lugemiseni oli Rahandusministeeriumi ja Põllumajandusministeeriumi vahel ebaselge, milline on projekti maksumus, milline on jaotumus Maailmapanga ja Eesti Vabariigi vahel. Segadus eri ministeeriumide vahel seoses selle projektiga oli kahjuks väga suur. Mul oli omal ajal au alustada seda projekti peaministrina ja pidada Maailmapangaga esimesed läbirääkimised selleks, et Eesti maaelu saaks suure laenu. Siis nägi see projekt välja põhimõtteliselt teistsugune, millest on ka räägitud. See oli suunatud eeskätt just krediidi andmisele ning krediiti toetavale nõuandeteenistusele. Praegu on need küsimused projektist välja nihkunud ja kuigi me loodame, et Maailmapank on valmis alustama meiega läbirääkimisi selle krediidiliini saamiseks, ei ole seda vähemalt kuni viimase ajani Maailmapanga projektidesse ametlikult veel pandud. Ma loodan, et härra Mändmetsal õnnestub järgnevatel kohtumistel, eriti majanduskomisjoni ja maaelukomisjoni tehtud märkusi kasutades, seda krediidiliini poolt veelgi kiirendada, sest ilmselt on see üks prioriteetseid asju, mida Eesti maaelu praegusel hetkel vajab.

14:02 Esimees

Täna! Kaasettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Mart Laar, ma vabandan, ma ei kuulnud, milline oli juhtivkomisjoni katkestamissettepanek.

14:02 M. Laar

Juhtivkomisjon teeb ettepaneku eelnõu katkestada ning esitada parandusettepanekud 20. märtsiks kella 12-ks.

14:02 Esimees

Ma saan aru, et katkestada nüüd kohe.

14:02 M. Laar

Nüüd kohe.

14:02 Esimees

Austatud Riigikogu, juhtivkomisjoni ettepanek on kõigile selge, muudatusettepanekute tähtaeg on esitatud ning meie tänase päevakorra viimase punkti, otsuse eelnõu 231 arutelu sellega lõpetatud. Täna teid kõiki tähelepanu eest ja kohtume homme kell 10. Istungi lõpp kell 18.52.